

STARTECH

**KA UNAPREĐENJU
PREKOGRANIČNIH
PROCEDURA ZA UVOZ
R&D MATERIJALA**

AVGUST 2023

**PHILIP MORRIS
OPERATIONS A.D. NIŠ**

NALED

Izdavač: NALED

Odgovorno lice:
Violeta Jovanović

Autori:
Milan Stefanović
Katarina Nedeljković-Bunardžić

Istraživački tim:
Irena Đorđević Šušić
Nevena Janjić
Jovana Stefanović

© 2023 NALED

Makedonska 30/VII, 11000 Beograd, Srbija

www.naled.rs

Sva prava zadržana. Ovaj dokument je pripremila Laboratorija inovativnih javnih politika NALED-a, u okviru StarTech projekta, uz podršku kompanije Philip Morris. Analize, tumačenja i zaključci izneti u ovom izveštaju ne moraju nužno odražavati stavove članova ili organa NALED-a. Svi naponi su učinjeni kako bi se osigurala pouzdanost, tačnost i ažurnost informacija iznetih u izveštaju. NALED ne prihvata bilo kakav oblik odgovornosti za eventualne greške sadržane u izveštaju ili nastalu štetu, finansijsku ili bilo koju drugu, proisteklu u vezi sa njenim korišćenjem. Korišćenje, kopiranje i distribucija sadržaja ovog izveštaja dozvoljena je isključivo u neprofitne svrhe i uz odgovarajuće naznačenje imena, odnosno priznavanje autorskih prava NALED-a.

**KA UNAPREĐENJU
PREKOGRANIČNIH
PROCEDURA ZA UVOZ
R&D MATERIJALA**

AVGUST 2023

Rezime	1
Uvod	5
Metodologija	6
Određenje materijala od značaja za istraživanje i razvoj: četiri studije slučaja	6
Slučaj 1: Uzorci hrane biljnog i životinjskog porekla, hrane za životinje i kozmetike	7
Slučaj 2: Hardverske i softverske komponente od značaja za istraživanje i razvoj	11
Slučaj 3: Neregistrovana medicinska sredstva	14
Slučaj 4: Biološki materijal	16
Procedura carinjenja prilikom uvoza robe u Republiku Srbiju	22
Olakšice za sprovođenje procedure carinjenja prilikom uvoza robe u Republiku Srbiju	25
Carinske povlastice	25
Ovlašćeni privredni subjekat – Authorized Economic Operator (AEO) Slobodne zone	26
Posebni propisi koji se odnose na proceduru uvoza/carinjenja materijala, predmeta i uzoraka relevantnih za R&D	32
Uzorci hrane koja se uvozi	33
Pošiljke koje podležu veterinarskoj kontroli prilikom uvoza Pošiljke koje podležu fitosanitarnoj kontroli prilikom uvoza Uvoz biocidnih proizvoda	40
Uvoz robe dvostruke namene	49
EU regulatorni okvir relevantan za carinjenje uzoraka namenjenih za testiranje materijala i predmeta od značaja za istraživanje i razvoj	58
Sanitarna, fitosanitarna i veterinarsko – sanitarna procedura – EU regulativa	61
Uporedni pregled carinskih olakšica relevantnih za istraživanje i razvoj	64
Turska	64
Belorusija	65
Poljska	66
Vijetnam	67
Pregled ključnih problem Preporuke	68

Rezime

Ova analiza istražuje prekogranične procedure za uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj i daje preporuke za unapređenje ove oblasti. Prekogranična procedura uvoza ovih materijala obuhvata službene kontrole, odnosno inspeksijske nadzore nadležnih inspekcija na državnoj granici (granična veterinarska, granična fitosanitarna i granična sanitarna inspekcija) i carinski postupak (Uprava carina u sastavu Ministarstva finansija), kao i upravne postupke u kojima nadležna ministarstva i drugi nadležni organi izdaju dozvole ili druge oblike javne saglasnosti za uvoz određenih materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

Analiza obuhvata opis primera i prakse (kratkih studija slučaja) uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj sa problematikom koja ih karakteriše, opis carinskog postupka i postupaka službene kontrole, odnosno inspeksijskog nadzora na državnoj granici koji se sprovode prilikom uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj, analizu propisa za uvoz materijala i komponenti koji podležu izdavanju saglasnosti i potvrda, analizu Zakona o ulaganjima iz ugla njegovog značaj za uvoz opreme i komponenti za razvoj i istraživanje, analizu regulatornog okvira Evropske unije od značaja za carinjenje uzoraka namenjenih za testiranje i materijala i predmeta relevantnih za istraživanje i razvoj, uporedni pregled carinskih olakšica relevantnih za istraživanje i razvoj, određivanje ključnih problema u prekograničnim procedurama za uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj, te preporuke za rešavanje nedostataka koji postoje u tim procedurama i za unapređenje oblasti uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

U materijale od značaja za istraživanje i razvoj spada veliki broj raznovrsnih materijala, predmeta i uzoraka različitog porekla i sastava – prehrambeni proizvodi (hrana i hrana za životinje) i neprehrambeni proizvodi, predmeti opšte upotrebe, roba dvostruke namene, biološki materijal, medicinska sredstva, hardverske komponente i sl.

Među ključnim nedostacima ove oblasti utvrđeni su nedosledna primena procene rizika u postupcima na državnoj granici i složenost i neprilagođenost postupka u odnosu na proizvode i materijale za istraživanje i razvoj.

Manjkavosti se sastoje i u nedostatku odgovarajućeg znanja, iskustva i kadra u okviru malih inovativnih kompanija i start up-ova za pribavljanje posebnih dozvola za predmete i komponente od značaja za istraživanje i razvoj, koje podležu pribavljanju posebnih dozvola, kao i izostanku sistemske podrške i uputstava i smernica za inovativne subjekte kojima bi im se olakšala primena procedura.

Kako bi se ovi nedostaci prevazišli, ova analiza preporučuje da se dosledno primenjuje procena rizika u službenim kontrolama, odnosno inspeksijskim nadzorima na državnoj granici koje za predmet imaju materijale od značaja za istraživanje i razvoj. Procena rizika obuhvata objektivne i subjektivne elemente.

Zatim, propisima je potrebno utvrditi sprovođenje pojednostavljenog (skraćenog) postupka uvoza pojedinih predmeta i komponenti od značaja za istraživanje i razvoj, što obuhvata pribavljanje dozvola od nadležnih organa po pojednostavljenom

postupku, uz uvid u Registar subjekata nacionalnog inovacionog sistema i izjavu da se uvoz vrši radi razvoja inovativnog proizvoda ili usluge, a ne za komercijalne potrebe ili dalje distribucije na tržištu.

Potrebno se ukazuje i oslobodjenje od carinskih dažbina i PDV-a uvoza uzoraka robe koji će biti podvrgnuti ispitivanju, analizi ili testiranju radi utvrđivanja njenog sastava, kvaliteta ili drugih tehničkih karakteristika, kao i umanjenje ili oslobodjenje od carinskih dažbina predmeta i materijala koji se uvoze u svrhu razvoja i istraživanja, odnosno razvoja inovativnih proizvoda i usluga od strane inovativnih subjekata.

Potrebno je i dodatno izmeniti i dopuniti Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana, kao bi se ostvarilo regulatorno sigurno testno okruženje (regulatorni sendboks), koje je predviđeno prvim izmenama i dopunama.

Svrishodno je, dalje, uvesti posebna pravila za uvoz i izvoz biološkog materijala uređenjem ove oblasti u skladu sa dobrom međunarodnom praksom.

Celishodno je i uspostaviti objedinjeni spisak špeditera koji obavljaju poslove koji se odnose na uvoz uzoraka i materijala i komponenti koji se koriste za razvoj i istraživanje, radi pružanja pravovremene i kontinuirane podrške i olakšavanja sprovođenja carinskih procedura inovativnim subjektima prilikom procedure uvoza R&D predmeta i materijala, te učiniti ovaj spisak javno dostupnim.

Naposletku, svrishodno je pripremiti i objaviti uputstva i smernice, sa praktičnim prikazom uvoznih procedura, uz primere adekvatno popunjene dokumenta cije, drugih bitnih informacija i kontakata, u cilju podrške inovativnim subjektima u proceduri uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

U materijale od značaja za istraživanje i razvoj spada veliki broj raznovrsnih materijala, predmeta i uzoraka različitog porekla i sastava - prehrambeni proizvodi (hrana i hrana za životinje) i neprehrambeni proizvodi, predmeti opšte upotrebe, roba dvostruke namene, biološki materijal, medicinska sredstva, hardverske komponente i sl.

Među ključnim nedostacima ove oblasti utvrđeni su nedosledna primena procene rizika u postupcima na državnoj granici i složenost i neprilagođenost postupka u odnosu na proizvode i materijale za istraživanje i razvoj.

Manjkavosti se sastoje i u nedostatku odgovarajućeg znanja, iskustva i kadra u okviru malih inovativnih kompanija i start up-ova za pribavljanje posebnih dozvola za predmete i komponente od značaja za istraživanje i razvoj, koje podležu pribavljanju posebnih dozvola, kao i izostanku sistemske podrške i uputstava i smernica za inovativne subjekte kojima bi im se olakšala primena procedura.

Kako bi se ovi nedostaci prevazišli, ova analiza preporučuje da se dosledno primenjuje procena rizika u službenim kontrolama, odnosno inspeksijskim nadzorima na državnoj granici koje za predmet imaju materijale od značaja za istraživanje i razvoj.

Procena rizika obuhvata objektivne i subjektivne elemente. Zatim, propisima je potrebno utvrditi sprovođenje pojednostavljenog (skraćenog) postupka uvoza pojedinih predmeta i komponenti od značaja za ustraživanje i razvoj, što obuhvata pribavljanje dozvola od nadležnih organa po pojednostavljenom postupku, uz uvid u Registar subjekata nacionalnog inovacionog sistema i izjavu da se uvoz vrši radi razvoja inovativnog proizvoda ili usluge, a ne za komercijalne potrebe ili dalje distribucije na tržištu.

Potrebno se ukazuje i oslobodjenje od carinskih dažbina i PDV-a uvoza uzoraka robe koji će biti podvrgnuti ispitivanju, analizi ili testiranju radi utvrđivanja njenog sastava, kvaliteta ili drugih tehničkih karakteristika, kao i umanjenje ili oslobodjenje od carinskih dažbina predmeta i materijala koji se uvoze u svrhu razvoja i istraživanja, odnosno razvoja inovativnih proizvoda i usluga od strane inovativnih subjekata.

Potrebno je i dodatno izmeniti i dopuniti Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana, kao bi se ostvarilo regulatorno sigurno testno okruženje (regulatorni sendboks), koje je predviđeno prvim izmenama i dopunama.

Svrishodno je, dalje, uvesti posebna pravila za uvoz i izvoz biološkog materijala uređenjem ove oblasti u skladu sa dobrom međunarodnom praksom. Celishodno je i uspostaviti objedinjeni spisak špeditera koji obavljaju poslove koji se odnose na uvoz uzoraka i materijala i komponenti koji se koriste za razvoj i istraživanje, radi pružanja pravovremene i kontinuirane podrške i olakšavanja sprovođenja carinskih procedura inovativnim subjektima prilikom procedure uvoza R&D predmeta i materijala, te učiniti ovaj spisak javno dostupnim.

Naposletku, svrishodno je pripremiti i objaviti uputstva i smernice, sa praktičnim prikazom uvoznih procedura, uz primere adekvatno popunjene dokumentacije, drugih bitnih informacija i kontakata, u cilju podrške inovativnim subjektima u proceduri uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

Tabela – pregled preporuka

VRSTA R&D MATERIJALA PREPORUKE	Roba dvostruke namene	Neregistrovana medicinska sredstva i lekovi	Biološki materijali	Uzorci ¹	Tip intervencije (vrsta preporuke)	Primer
Dosledno primenjivati procenu rizika	✓	✓	✓	✓	upravljačko - organizaciona	
Jedinstvena kontaktna tačka na carini	✓	✓	✓	✓	regulatorna i upravljačko - organizaciona	Svi materijali od značaja za R&D
Skratiti rok za uvoz robe dvostruke namene	✓				regulatorna	Hardverske komponente od značaja za R&D, dev kitovi, odela za motion capture i tzv. pametne rukavice
Izmeniti i dopuniti Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana		✓			regulatorna	Biomikroskopi nove tehnologije, lekovi za naprednu medicinsku terapiju
Oslobođenje od carinskih i drugih dažbina	✓	✓	✓	✓	regulatorna	Svi materijali od značaja za R&D
Uvesti sistem sertifikacije i notifikacija	✓		✓		regulatorna	Biološki materijali od značaja za R&D
Definisati pojam uzorka od značaja za istraživanje i razvoj				✓	regulatorna	Uzorci hrane biljnog i životinjskog porekla, hrane za životinje i kozmetike
Objedinjeni spisak špeditera	✓	✓	✓	✓	upravljačko - organizaciona	/
Pripremiti i objaviti smernice	✓	✓	✓	✓	regulatorna	/

¹ Napomena: U pitanju su materijali koji se uvoze u okviru obavljanja poslovne delatnosti, ali imaju istraživačko-razvojni potencijal

Uvod

Procedura uvoza materijala u svrhe istraživanja i razvoja je ista, odnosno podjednako zahtevna kao redovna procedura uvoza i carinjenja pošiljaka koje se uvoze radi plasmana na tržište, odnosno u komercijalne svrhe, što usložnjava svrhu uvoza ovih materijala i znatno poskupljuje troškove, time negativno utičući na konkurentnost i inovativnost naše ekonomije. U slučaju lako kvarljive robe, smisao uvoza uzoraka bez pojednostavljane i ubrzane procedure se uveliko gubi.

U materijale od značaja za istraživanje i razvoj spada veliki broj raznovrsnih materijala, predmeta i uzoraka različitog porekla i sastava – prehrambeni proizvodi (hrana i hrana za životinje) i neprehrambeni proizvodi, predmeti opšte upotrebe, roba dvostruke namene, biološki materijal, medicinska sredstva, hardverske komponente i sl.

Ova analiza obuhvata opis primera i prakse (kratkim studija slučaja) uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj sa problematikom koja ih karakteriše, opis carinskog postupka i postupaka službene kontrole, odnosno inspekcijanskog nadzora na državnoj granici koji se sprovode prilikom uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj, a koje sprovode granična veterinarska inspekcija, granična fitosanitarna inspekcija i granična sanitarna inspekcija, analizu propisa za uvoz materijala i komponenti koji pripadaju robi dvostruke namene i biološkim materijalima, analizu Zakona o ulaganjima iz ugla njegovog značaj za uvoz opreme i komponenti za razvoj i istraživanje, analizu regulatornog okvira Evropske unije od značaja za carinjenje uzoraka namenjenih za testiranje i materijala i predmeta relevantnih za istraživanje i razvoj, uporedni pregled carinskih olakšica relevantnih za istraživanje i razvoj, određivanje ključnih problema u prekograničnim procedurama za uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj i preporuke za rešavanje nedostataka koji postoje u tim procedurama i unapređenje oblasti uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

Metodologija

U pripremi ove analize korišćena je kombinacija istraživačko-analitičkih tehnika, i to istraživanje i analiza dostupnih izvora stručne literature u vezi sa uvozom materijala od značaja za istraživanje i razvoj, intervjui (razgovori) sa inovativnim subjektima (laboratorije i inovativne kompanije) o primeni relevantnih propisa u praksi, analiza domaćeg zakonodavstva i uporedna analiza regulative Evropske unije i pojedinih zemalja.

Određenje materijala od značaja za istraživanje i razvoj: četiri studije slučaja

Polazeći od konstantnog napretka i razvoja u brojnim granama industrije poput IT industrije, zdravstvenog i farmaceutskog sektora, mašinske i automobilske industrije, zaštite životne sredine i zelenih tehnologija, i mnogih drugih, pod pojmom materijala relevantnog za R&D može se podvesti se veliki broj raznovrsnih materijala, predmeta i uzoraka.

Opsežnost materijala, predmeta i uzoraka koji bi se mogli podvesti pod ovaj pojam značajno otežava precizno definisanje vrsta materijala, predmeta i uzoraka relevantnog za R&D na efikasan način bez mogućnosti vršenja „pozitivne diskriminacije“ prema nekoj od grana industrije. U ovoj studiji, raznovrsni materijali, komponente, predmeti i uzorci različitog porekla i sastava su obuhvaćeni zajedničkim izrazom „materijali od značaja za istraživanje i razvoj“.

Definisanje predmeta i uzoraka relevantnih za R&D trebalo bi izvršiti postavljanjem opšteg pravila koje bi važilo za sve R&D materijale bez obzira na granu industrije u kojoj se primenjuju, a pod koji bi se podveli pojedinačni materijali, predmeti ili uzorci u skladu sa njihovom svrhom, odnosno namenom kroz regulisanu proceduru. Postavljanje opšteg pravila – tačnije, propisivanje opšte definicije koja bi definisala materijale, predmete i uzorke relevantne za R&D čija je namena iskorišćavanje u svrhe istraživanja i razvoja, bez komercijalne upotrebe, predstavljalo bi poželjno regulatorno i primenljivo rešenje u praksi.

U sklopu pripreme ove analize, održani su intervjui i fokus grupe na osnovu kojih su mapirane četiri grupe materijala čija je namena iskorišćavanje u svrhe istraživanja i razvoja bez komercijalne upotrebe: uzorci namenjeni za laboratorijsko ispitivanje, medicinska sredstva, hardverske komponente i biološki materijal. U nastavku se daje opis ovih kratkih studija slučaja.

Slučaj 1: Uzorci hrane biljnog i životinjskog porekla, hrane za životinje i kozmetike

Prvi slučaj tiče se problematike uvoza i carinjenja uzoraka za laboratorijsko ispitivanje iz inostranstva kojim se bave laboratorije. U pitanju nije standardan slučaj uvoza materijala radi istraživanja i razvoja, jer je posredi komercijalni posao laboratorije, tj. obavljanje delatnosti laboratorije, ali ovakvi uvozi su istovremeno od značaja za istraživanje i razvoj, inovacije i ekonomiju znanja, iz kojih razloga su predmet ove analize. Intervjuisani su predstavnici SP Laboratorije koja se bavi pružanjem usluga analize i ispitivanja bezbednosti i kvaliteta u uzorcima hrane, hrane za životinje i kozmetike, sa kapacitetom da analizira veliki broj uzoraka iz inostranstva i da izvozi visoko sofisticirane usluge ove vrste. Radi se o uzorcima biljnog i životinjskog porekla i predmeta opšte upotrebe (kozmetika), a pored toga, laboratorija ispituje i uzorke u drugim oblastima (đubriva, farmaceutski preparati, životna sredina – otpadne vode, otpad, otpadni mulj, ispitivanje tla i dr). I druge ovlašćene laboratorije koje se bave ispitivanjem drugih vrsta uzoraka – hemikalija, dijetetika u vidu suplemenata, vitamina i minerala i sl., susreću se sa sličnim problemima sa kojima se susreće ova laboratorija.

Zavisno od vrste uzoraka, inspekcijski pregled kome uzorci podležu na državnoj granici može biti sanitarni, fitosanitarni ili veterinarsko-sanitarni, pre samog carinjenja, odnosno puštanja robe u slobodan promet. Kao ključni problem, laboratorija je izdvojila upravo obaveznost i dužinu trajanja inspekcijskog nadzora na državnoj granici, bez kog proceduru carinjenja, odnosno uvoza nije moguće okončati, primiti konkretan uzorak u laboratoriju i otpočeti testiranje i pružiti efikasnu i konkurentnu izvoznju uslugu. Kako je istaknuto tokom intervjua, postupak uvoza uzoraka za laboratorijsko ispitivanje se u glavnim karakteristikama ne razlikuje bitno prema samoj vrsti uzorka koji se uvozi, s tim što naglašavaju da se vremenski okvir načelno razlikuje kod uzoraka biljnog i životinjskog porekla. Za uzorke biljnog porekla taj okvir iznosi oko sedam dana, dok je za uzorke animalnog porekla taj rok znatno duži.

Pri proceduri uvoza, nakon dobijanja informacije o prijemu uzorka u carinsko područje Republike Srbije od strane angažovane kurirske službe (DHL), laboratorija obezbeđuje kurirskoj službi, koja ujedno vrši i špeditersku uslugu, sledeću dokumentaciju:

1. ovlašćenje za postupanje po konkretnoj pošiljci;
2. izjavu na unapred propisanom obrascu Ministarstva zdravlja ili Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede kojom laboratorija izjavljuje:
 - o da se radi o robi koja se uvozi bez naknade – besplatno,
 - o da predmetna roba nije namenjena daljoj preradi ili prometu na tržištu,
 - o da se uvozi isključivo radi ispitivanja kvaliteta,
 - o da će nakon predmetnog ispitivanja biti u potpunosti uništena.

Nakon dostavljanja potrebne dokumentacije roba podleže inspekcijskom nadzoru po zahtevu koji podnosi ovlašćena špediterska služba. Nakon rešenja koje se donosi u inspekcijskom nadzoru, a kojim se odobrava uvoz, sprovodi se carinski postupak, pa se nakon okončanja postupka koji vodi Uprava carina roba pušta i uzorak dostavlja laboratoriji.

Procedura uvoza uzoraka od strane ovlašćenih laboratorija obuhvata sledeće korake :

1. angažovanje špediterske službe;
2. otkup tovarnog lista;
3. zahtev za obavljenje pregleda nadležnoj inspekciji;
4. izjava nadležnoj inspekciji;
5. rešenje o dozvoli uvoza, koje izdaje nadležni inspektor;
6. redovan carinski postupak, koji obuhvata postupak podnošenja, prihvatanja i provere carinskih deklaracija, i puštanje robe.

Kao prateći troškovi navedene procedure, u ukupnom iznosu od oko 100 EUR (u dinarskoj protivvrednosti) izdvojeni su:

1. angažovanje špeditera;
2. otkup tovarnog lista;
3. republička administrativna taksa za inspekcijski nadzor.

Navedeni **trošak** znatno je veći od vrednosti samog uzorka, pogotovo imajući u vidu da se često uvozi samo jedan uzorak. Tako, na primer, cena mikrobioloških analiza je od 5 do 10 EUR (a procedure oko 100 EUR), čime se gubi svaka konkurentnost u pružanju ove izvozne usluge iz Srbije. U proseku, laboratorija na mesečnom nivou uvezu 20 uzoraka, čime troškovi uvoza dostižu oko 2.000 EUR.

Pored finansijskog aspekta, problem predstavlja i **dužina trajanja procedure** koja u slučaju mikrobioloških ispitivanja onemogućava laboratorije da pružaju usluge ove vrste ispitivanja. Naime, laboratorija mora da garantuje korisniku u kom roku će mu rezultat biti dostavljen. Standardni broj dana u Evropi za analizu uzoraka hrane je od tri do sedam dana, zavisno od vrste ispitivanja. Trajanjem postupka uvoza od minimalno tri dana produžava se rok za dostavu rezultata za taj period, iz kojih razloga srpske laboratorije više nisu konkurentne. S druge strane, stajanje uzorka u neadekvantnim uslovima (npr. velike vrućine) direktno utiče na njegov kvalitet, sastav, bezbednost i druga obeležja i, samim tim, na rezultat ispitivanja, sa visokim rizikom propasti ove stvari.

U nastavku je dat kratak pregled dva tipična slučaja uvoza, koje je laboratorija istakla kao značajne za razumevanje problema.

Uvoz uzorka masnih kiselina

- Dana 31.12.2021. godine uzorak masnih kiselina poslat je SP Laboratoriji iz Bosne i Hercegovine radi ispitivanja putem DHL kurirske službe.
- Dana 03.01.2022. godine laboratorija je obavještenje o prispeću robe od strane DHL-a.
- Dana 04.01.2022. godine, poslate su odgovarajuće izjave, u ovom slučaju fitosanitarnoj i veterinarskoj inspekciji, imajući u vidu da je bilo nejasno u koju vrstu proizvoda spada ovaj uzorak masnih kiselina.
- Uzorak u laboratoriju primljen 12.01.2022. godine.

U konkretnom slučaju period od slanja do prijema uzorka trajao je 12 dana. Poštoje obavještenje o prispeću laboratorija dobila 03.01.2022. godine, a da je uzorak prispeo 12.01.2022. godine, dužina trajanja procedure uvoza / carinjenja iznosi oko 7-8 dana, imajući u vidu jedan neradni dan Božićnog praznika.

Ne uključujući cenu transporta koju je već platio pošiljalac, trošak laboratorije kao uvoznika prema špediteru iznosio je 6.060 RSD, što uključuje refundaciju takse za inspekcijski pregled, uslugu špeditera oslobođenja pošiljke od carinskih dažbina i inspekcijskog pregleda.

Uvoz uzorka margarina

- Uzorak margarina namenjen ispitivanju u SP laboratoriji je poslat iz Poljske, 25.11.2021. godine, bez naznačenja na pratećoj profakturi o kojoj vrsti uzorka je reč.
- Usled ovog propusta pošiljaoca, a nakon ispravke prateće dokumentacije, laboratorija je 30.11.2021. godine obavještena o prispeću robe.
- Istog dana, 30.11.2021. godine, poslata je odgovarajuća izjava fitosanitarnoj inspekciji.
- Uzorak je u laboratoriju primljen 09.12.2021. godine.

U konkretnom slučaju period od slanja do prijema uzorka trajao je 15 dana. Imajući u vidu da je obavještenje o prispeću laboratorija dobila 30.11.2021. godine, a da je uzorak prispeo 09.12.2021. godine, zaključuje se da je dužina trajanja procedure uvoza / carinjenja iznosila devet dana.

Troškovni aspekt ovog slučaja nije precizno obrazložen od strane laboratorije, ali je naznačno da se radi o orijentaciono sličnom iznosu.

Važno je napomenuti da, iako ovlašćena SP laboratorija poseduje kapacitete za vršenje ispitivanja **uzoraka životinjskog porekla** (što i čini za domaće tržište), takva ispitivanja ne realizuje kao izvoznu uslugu. Razlog za odbijanje zahteva klijenata za analiziranje uzoraka životinjskog porekla, nalazi se u dužini trajanja i nepredvidivosti procedure uvoza i carinjenja, naročito imajući u vidu primer uvoza uzorka meda, čiji je uvoz trajao 35 dana. U konkretnom slučaju, uzorak meda nije bio podložan propasti, ali vrlo je verovatna mogućnost da bi uzorak životinjskog porekla druge vrste propao tokom ove procedure, te laboratorija ne bi mogla da pruži ovu vrstu izvozne usluge klijentu.

Takođe, važno je naglasiti da je laboratorijski sistem u Republici Srbiji na znatno višem nivou u odnosu na zemlje u okruženju (Bosna i Hercegovina, Crna Gora, Severna Makedonija, Albanija) i da bi olakšavanje prijema uzoraka iz inostranstava omogućilo razvoj ovog sektora, zapošljavanje visokoobrazovanog kadra i izvoz visokosofisticirane usluge (izvoz znanja).

Kao dobar primer prakse, laboratorija je navela situaciju kada uzorak iz Srbije šalju u matičnu laboratoriju u Poljsku, uzorak stiže za 24h.

Zaključak: Iz navedenih prikaza tipičnih slučajeva od strane SP laboratorije, kao ključni problem istaknut je problem dužine trajanja procedure uvoza/carinjenja koja je okarakterisana kao nepotrebno duga usled obaveznosti inspekcijskog pregleda i vremenskog okvira u kome se on okončava rešenjem inspektora. Ovo naročito imajući u vidu da se radi o veoma malim količinama (najčešće izražene u desetinama grama), koji ulazi na teritoriju Republike Srbije u vidu uzoraka biljnog ili životinjskog porekla ili kozmetike namenjenih isključivo za laboratorijsko ispitivanje, a koji nisu namenjeni ni daljoj preradi niti komercijalnoj upotrebi na tržištu od strane potrošača. Neretko se radi o uzorcima koji mogu biti lako kvarljivi, odnosno podložni promeni u kvalitetu, sastavu, bezbednosti i drugim karakteristikama, a usled produženog trajanja procedure uvoza može doći do propasti uzorka poslatog za ispitivanje. Pored ovog problema, laboratorija je istakla kao problem nekonkurentnost sopstvene usluge prema klijentima u odnosu na ovlašćene laboratorije ovog tipa u drugim zemljama, jer – kako je to istaknuto – često nisu u mogućnosti da uslugu pruže u očekivanom roku, kao i zbog toga što je usluga opterećena značajnim uvoznim dažbinama koje bitno prevazilaze cenu izvozne usluge.

Slučaj 2: Hardverske i softverske komponente od značaja za istraživanje i razvoj

Drugi slučaj se odnosi na uvoz hardverskih komponenti u slučaju inovativnih kompanija koje bave razvojem inovativnih proizvoda i tehnologija. Kako je napomenuto u Metodološkom delu, intervjuisani su predstavnici dve inovativne kompanije, koji za potrebe razvoja svojih usluga i proizvoda uvoze ovih komponenti, i to BITGEAR Wireless design services d.o.o. i ANORIS Technology d.o.o. Pored toga, održana je i fokus grupa na ovu temu sa predstavnicima Serbian Games Association (SGA) i kompanije Agremo. Kad je reč o samim komponentama, one se u značajnoj meri razlikuju: mogu biti senzori, uređaji koji sadrže bluetooth, konzole za razvoj video igara i dr.

U ovom slučaju, okončanje procedure uvoza i carinjenja može biti uslovljeno pribavljanjem potvrde/dozvole/odobrenja od strane nadležnog tela. U tom smislu, istaknut je primer dozvole RATEL- a kao nadležnog regulatornog tela za komponente namenjene telekomunikacijama.

Kompanije nisu navele posebne slučajeve uvoza, a u nastavku je dat uopšteniji prikaz njihovog iskustva u postupku uvoza i carinjenja hardverskih komponenti.

Uvoz od strane kompanije koja ima dužu istoriju poslovanja (15 godina)

BITGEAR, kao privredno društvo koje se bavi uslugom razvoja inovativnih elektronskih proizvoda, koji je više od decenije na tržištu, naglasio je da je, uspostavivši ustaljenu praksu sa špediterima, većinu **proceduralnih prepreka uspeva da prevaziđe kroz poslovnu komunikaciju**. Kao značajan ograničavajući faktor ističu **troškovni aspekt procedure**. Često uvoze robu, materijale i komponente za postupak aktivnog oplemenjivanja i privremenog uvoza i kroz godine poslovanja sa **timom zaposlenih koji se bave uvozom** uspešno savladavaju procedure. Navode da često uvoze antene i druge komponente koje podležu odobrenju RATEL-a i da je u tom delu procedura uvoza nešto komplikovanija.

Uvoz od strane startapa

ANORIS Technology je inovativni startap koji je deo NTP- a i koji razvija inovativne hardverske proizvode. Prilikom deljenja sopstvenog iskustva o proceduri uvoza / carinjenja naveli su primer uvoza elektronske komponente u svrhu istraživanja i razvoja, pri čemu je ceo proces je trajao oko **dva meseca**. Kao razlozi za trajanje procedure izdvojeni su **neiskustvo i nepoznavanje same procedure uvoza od strane uvoznika** koji je najčešće startap na početku poslovanja, gde postoji velika neizvesnost finalnog rezultata inovacije i gde često može postojati potreba za novim uvozom druge komponente, gde se usled trajanja carinske procedure gubi svaka konkurentnost. Pored nedostatka znanja i iskustva samog startapa, kao probleme su istakli **komplikovanost procedure i dokumentacije**, kao i **ljudski faktor** na carini. Što se troškovnog aspekta tiče, ističu je da visina troška uvoza i carinjenja

malih komponenti koje se šalju putem DHL-a sa špediterskim uslugama iznosi oko **100 EUR** u dinarskoj protivvrednosti, što neretko izjednačava ili prevazilazi cenu same komponente. Ovaj trošak ne mora nužno biti opterećenje za srednje i velike inovativne kompanije, ali predstavlja **značajan trošak za male startup subjekte**, koji često nemaju sredstava ni kapaciteta za edukaciju kadra ili plaćanje špediterskih usluga.

Uvoz od strane članova superklastera

Slučajevi se odnose na uvoz R&D materijala, i to dev kitova, odela za *motion capture* i tzv. pametnih rukavica (*smart gloves*)

Pilot Gaming Superklaster uvezio je odela za *motion capture*. Odelo je deo hardvera, a krajnji cilj uvoza bio je formiranje novog kursa na Elektrotehničkom fakultetu koji predstavlja deo aktivnosti superklastera. Odelo za *motion capture* se klasifikuje kao roba dvostruke namene (može da se koristi i u vojne i u civilne svrhe), zbog čega je njegov uvoz dugotrajan. Nakon odgovora od strane špeditera da odelo ne mogu da uvezu, jer je procedura komplikovana, uvoznik je ostvario kontakt sa komercijalnim distributerima, ali uz cenu koja je dva i po puta veća u odnosu na odelo. Dobavljač je ušao u proceduru uvoza i za cenu odela koja iznosi 3.990 eur, izvestio je da je finalna cena bila 8.470 eur. Procenjeno vreme trajanja uvoza je dva i po meseca od trenutka ulaska robe u Srbiju, jer se radi o robi dvostruke namene. U konkretnom slučaju, krajnji rezultat slučaja je da uvoz odela nije realizovan preko superklastera, nego na alternativan način.

Drugi slučaj se odnosi na zahtev za uvoz tzv. pametnih rukavica (*smart gloves*). Propust koji je napravljen jeste da je oprema najpre kupljena, a da je kasnije podnet zahtev za uvoz, što je stvorilo dodatne komplikacije pri uvozu – Uprava carina je tražila dodatnu dokumentaciju. Između ostalog, traženo je da se dostavi posebna faktura za pametne rukavice – nezavisno od ostale opreme koja se uvozi – sa troškovima transporta, u originalu.

Treći slučaj odnosi se na dev kitove – kombinacija hardvera i softvera, odnosno konzole koje se koriste za razvoj igara. Najveći problem je u vezi dev kitova; čak ni velike firme nisu uspele da ih uvezu. Nakon uvoza se od strane proizvođača otključava servis za razvoj igara – da bi proizvođač dozvolio korišćenje opreme, mora se sprovesti procedura (dokument kojim se potvrđuje uvoz). Softver se aktivira od strane proizvođača kada se okonča postupak carinjenja, ali uvoznici plaćaju odmah i hardver i softver. Informacija koju je uvoznik dobio od Uprave carina je da ne postoji jasno definisana namena dev kitova (u pitanju je konzola, ali se koristi i za razvoj; softver se kontroliše iz daleka), pa ne može da se uveze trajno, jer se klasifikuje kao roba dvostruke namene. Konstatcija je i da Uprava carina nema potrebno stručno osoblje koje će se baviti uvozom robe dvostruke namene.

Kompanija Agremo, koja je tvorac platforme koja koristi moderne tehnologije kako bi omogućila daljinsko osmatranje i analizu poljoprivrednih dobara najviše izazova imaju u pogledu uvoza dronova. Pri poslednjem uvoza drona sa multispektralnim senzorom koji se koristi za daljinsko osmatranje poljoprivrednih dobara, saglasnosti

od nadležnih organa, u skladu sa članom 13. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene – jer je reč o robi dvostruke namene – dobijene su brzo, dok se prethodno poduže (četiri meseca) čekalo na potvrde od Ministarstva unutrašnjih poslova, Ministarstva odbrane, Ministarstva trgovine, turizma i telekomunikacija i Ministarstva građevinarstva, saobraćaja i infrastrukture. Saglasnosti su sukcesivno izdavane. U poslednjem slučaju, postupak za robu koja se uvozila iz Kine je okončan za 7–8 dana. Najveći izazov bio je u izdavanju dokumenta Potvrda o usaglašenosti (*Confirmation of Conformity*). Postupak je bio efikasan iz razloga što je prethodno druga kompanija uvozila robu u iste svrhe sa istom saglasnošću, zbog čega su nadležni organi samo tražili prepis. Potrebno je da referentna laboratorija potvrdi da je laboratorija u inostranstvu koja je radila procenu za proizvod akreditovana za tu metodu; kompanija koja je uvozila robu pre Agrema, nije fizički slala opremu na pregled, već je referentna laboratorija proveravala reference laboratorije od proizvođača (reference se sagledavaju na nivou EU). U ove svrhe nije bilo potrebe ulaziti u suštinu stvari, ni slati dron na fizički pregled, niti je potrebno sprovesti proces ulistavanja robe. Privredni subjekti ukazuju i na problematiku plaćanja javnih prihoda kod uvoza robe za istraživanje i razvoj. Tako, kompanije navode da su imali slučajeve kada su obavezani da plate i PDV uz carinu, iako su od proizvođača dobili besplatnu pošiljku u svrhe istraživanja i razvoja. S obzirom da je namena robe koja se uvozi – korišćenje u nekomercijalne svrhe, onda ne postoji osnov da se utvrdi i naplati PDV. Međutim, u tim slučajevima su carinski službenici tražili fakturu, pa je proizvođač poslao profakturu (predračun), koja glasi na izvestan iznos, na osnovu koje je Uprava carina utvrdila iznos za koji postoji obaveza plaćanja dažbina. Premda je u pitanju poklon, obračunati su i PDV i carina.

Sledom, ovde se kao sporno pitanje postavlja i određivanje vrednosti pošiljke, koja je besplatna. U praksi, iz ovih razloga, "fiktivno" se određuje izvestan iznos, iako je u stvari uvoz besplatan i nije potrebna faktura, pa se sledstveno sačinjavaju "formalne" fakture, kako bi logistička firma (npr. DHL) mogla da unese robu.

Zaključak: Na osnovu dva navedena slučaja mogu se izdvojiti tri ključna problema u proceduri uvoza i carinjenja hardverskih i softverskih komponenti.

– Dugotrajnost postupka

U pogledu dugotrajnosti procedure, po mišljenju sagovornika, faktori koji utiču na dužinu procedure uvoza i carinjenja, su **nedostatak adekvatno obučenog kadra** u okviru samih inovativnih kompanija koji bi na efikasan način odgovorili zahtevima komplikovane procedure, kao i neiskustvo malih startupova kao uvoznika, koji neretko uvoze takve komponente prvi put. Takođe, kao jedan od vodećih problema istakli su i slučajeve u kojima postoji dilema oko svrstavanja robe ili primene neke mere, naročito ako se radi o robi dvostruke namene.

Kod robe dvostruke namene radi se o donošenju zajedničkog rešenja, u skladu sa članom 138. Zakona o opštem upravnom postupku, kojim je u stavu 1. propisano da kad organ donosi rešenje uz prethodnu saglasnost drugog organa, rešenje se donosi pošto drugi organ da saglasnost i u njemu se navodi akt kojim je ona data. Stavom 4. ovog člana propisano je, između ostalog, da je organ dužan da saglasnost

dostavi organu koji donosi rešenje, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva. Članom 13. stav 3. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene propisano je da je Ministarstvo dužno da izda dozvolu u roku od 10 dana od dana dobijanja poslednje saglasnosti organa iz st. 1. i 2. ovog člana. Time, ceo postupak može – po jednom tumačenju – može da traje 130 dana i više, odnosno oko 4 i po meseca (30+30+30+30+10).

– Troškovi postupka

U pogledu troškova, istaknut je nedostatak sredstava malih **startup kompanija** za angažovanje iskusnih špediterskih službi, što bi dovelo do ubrzanja procedure. Takođe, eventualno pribavljanje posebnih dozvola predstavlja dodatni teret, naročito za novoosnovane (startup) privredna društva, koja imaju vrlo ograničene resurse u početku poslovanja.

Troškovi plaćanja carine opterećuju uvoznike materijala od značaja za istraživanje i razvoj, a naročito novoosnovana (startup) privredna društva. Ukazano je i na slučajeve gde su uvoznici obavezani plate dažbine i PDV pored carine, iako su dobili od proizvođača besplatnu pošiljku u svrhu istraživanja. Roba će biti korišćena u nekomercijalne svrhe, zbog čega nema osnova da se utvrdi i naplati PDV. Proizvođač je poslao profakturu, radi određenja vrednosti robe koja se uvozi za potrebe carinjenja, pa je na osnovu toga obračunat i PDV, pored carine.

– Zahtevnost carinske procedure

Carinske procedure ne poznaju razliku između robe koja se uvozi u komercijalne svrhe radi dalje prerade i distribucije na tržištu **i uzorka i/ili komponenti koje se uvoze u malim količinama ili pojedinačno**, a koje koriste isključivo za istraživanje i razvoj (R&D). Procedura je ista bez obzira na svrhu uvoza i činjenicu da se R&D komponente ne uvoze radi dalje distribucije i upotrebe na tržištu, već za svrhe istraživanja i razvoja, testiranja inovativnih proizvoda i usluga.

Slučaj 3: Neregistrovana medicinska sredstva

Treći slučaj se odnosi na uvoz neregistrovanih medicinskih sredstava od strane članica naučno- tehnološkog parka i korisnika sredstava Fonda za inovacionu delatnost. U fazi prikupljanja informacija radi identifikacije problema procedure uvoza/carinjenja razgovaralo se sa predstavnicima Naučno- tehnološkog parka Beograd (NTP), čije članice se suočavaju sa poteškoćama prilikom uvoza navedenih medicinskih sredstava u cilju istraživanja i razvoja.

Istaknuto je da je ovaj problem prepoznat i da se na njegovom rešavanju radi od 2018. godine. Tako je krajem 2018. godine izmenjen je Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana, tako da je dodat novi član 9a kojim se uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva za istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda, preko Fonda za inovacionu delatnost, odobrava najkasnije 24 časa od prijema zahteva za uvoz (regulatory sandbox). Premda Pravilnik koristi formulaciju:

“preko Fonda za inovacionu delatnost”, to ne bi trebalo da navede na pogrešna tumačenja, budući da svaka institucija izdaje zasebne potvrde za startapove/ tehnološke kompanije koje su u programima te institucije, a sa tom potvrdom startap/kompanija se kvalifikuje da Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS) izda mišljenje. Ova mogućnost predviđena je za kompanije članice svih naučno-tehnoloških parkova (NTP) u Srbiji, korisnike sredstava za podsticanje inovativnosti kao i za naučno istraživačke organizacije. U tom smislu, planirano je da NTP kao institucija koja okuplja inovativne kompanije, bude garant za svoje članice koje uvoze neregistrovana medicinska sredstva da će se ta sredstva koristiti isključivo u te svrhe i da se neće komercijalizovati na tržištu. Ipak, ovo rešenje u praksi nije zaživelo iz sledećih razloga.

Članom 2. Pravilnika propisano je da uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva može predložiti ovlašćeni predlagač uvoza. Ovlašćeni predlagač uvoza shodno odredbama Pravilnika može biti zdravstvena ustanova, privatna praksa, ustanova socijalne zaštite, humanitarna organizacija, udruženje pacijenata, ministarstvo nadležno za poslove odbrane i ministarstvo nadležno za vanredne situacije. Prema odredbama Pravilnika, preotpočinjanja procedure uvoza neophodno je podneti zahtev za uvoz ALIMS-u, koji se podnosi preko uvoznika, s tim da uvoznik neregistrovanog medicinskog sredstva, u ime i za račun predlagača uvoza (zdravstvene ustanove), mora biti nosilac dozvole za promet lekova, odnosno medicinskih sredstava na veliko izdate od strane Ministarstva zdravlja koji obavlja i posao uvoza i distribucije, tj. veleprodaja medicinskih sredstava. Pravilnik je predvideo olakšicu za člana naučno tehnološkog parka i za korisnika sredstava za podsticanje inovativnosti preko Fonda za inovacionu delatnost, kojima bi ALIMS pri uvozu neregistrovanog medicinskog sredstva za istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda u skladu sa zakonom, zahtev za uvoz odobravao najkasnije u roku od 24 časa. Međutim, u praksi se član 9a Pravilnika ne primenjuje, jer se ne tumači kao izuzetak od pravila propisanog članom 2. Pravilnika, koji propisuje da uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva može izvršiti samo preko ovlašćenog uvoznika (veleprodaja medicinskih sredstava), a na predlog ovlašćenog predlagača uvoza. Određivanje veleprodajnika medicinskih sredstava kao jedinog ovlašćenog podnosioca zahteva za uvoz ALIMS-u, isključuje primenu olakšice za članove NTP-a jer veleprodajnik nije član NTP-a, pa u skladu sa tim ne može dobiti potvrdu NTP-a, što dakle isključuje primenu skraćene procedure i posledično nema odobrenja u roku od 24 časa.

Iako ovaj regulatorni sendboks nije zaživelo u praksi i zahteva dodatne izmene i dopune Pravilnika, idejno predstavlja dobar primer u smislu izmene primenljivog podzakonskog akta tamo gde postoji zakonski osnov u cilju pojednostavljenja procedure uvoza.

Zaključak: Kao ključni problem u proceduri uvoza i carinjenja neregistrovanih medicinskih sredstava od strane inovativnih privrednih subjekata, izdvajaju se sledeći:

- uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva može predložiti ovlašćeni predlagač uvoza, što nije inovativni privredni subjekat
- uvoznik mora biti veleprodaja medicinskih sredstava, koji takođe nisu

inovativni privredni subjekti, i ne mogu dobiti potvrdu NTP za ubrzanje procedure kod ALIMSa.

- o uvoz preko veleprodaje povećava troškove procedure
- o za svaki uvoz bi trebalo da se izdaje potvrda NTP

Na kraju celog poglavlja može se zaključiti da, iako nije lako definisati R&D materijale, na osnovu tri navedene studije slučaja u kontekstu ove analize kao R&D materijali posmatraće se uzorci, hardverske komponente i neregistrovana medicinska sredstva.

Slučaj 4: Biološki materijal

Četvrti slučaj se odnosi na uvoz biološkog materijala od strane Instituta za molekularnu genetiku i genetičko inženjerstvo (IMGGI), Instituta Biosens i privatne prakse BioCell Hospital.

Postoje dva načina na koja se vrši uvoz – jedan je preko firme koja se bavi uvozom takvih materijala (npr. bakterijski sojevi), a drugi način je da postoje laboratorije i naučno-istraživačke organizacije (NIO) koje hoće da sarađuju sa drugim NIO tako da im besplatno ustupaju različite materijale (sojeve, mutante koje su napravili). U drugom slučaju nije uključena i dozvola za uvoz u R. Srbiju, što pošiljaoci ne mogu da pribave, a što se ispostavlja da je veliki problem u praksi.

Sagovornici ističu da postupak pribavljanja dozvola za uvoz od strane nadležnih organa (Uprava za biomedicinu, Uprava za veterinu) dugo traje – prvenstveno iz razloga nedostajućih ljudskih resursa (državnih službenika koji bi obavljali ove poslove), da je dokumentacija koja se dostavlja zahtevna, a postupak ima neizvestan ishod. Ovlašćena službena lica često imaju dileme kojoj šifri, odnosno tarifnoj oznaci pripada biološki materijal u konkretnom slučaju, odnosno da li je biološki materijal koji se uvozi obuhvaćen opisom (naimenovanjem) tarifne oznake, pri čemu se na osnovu ove šifre izdaje dozvola. U pitanju je Tarfina broj 3002, koji ima svoje tarifne oznake, a koji se daje u nastavku. Određeni materijali potpadaju i pod Tarifni broj 3001.

Glava	Tarifni broj	Tarifna oznaka	Naimenovanje	Napomene
30	3002	3002 12 00 00 3002 13 00 00	Ljudska krv; životinjska krv pripremljena za upotrebu u terapijske, profilaktičke ili dijagnostičke svrhe; antiserumi, ostale frakcije krvi i imunološki proizvodi, modifikovani ili nemodifikovani, bilo da jesu ili nisu dobijeni putem biotehnoških postupaka; vakcine, toksini, kulture mikroorganizama (osim kvasca) i slični proizvodi;	Kontroli podležu proizvodi životinjskog porekla, uključujući antiserume životinjskog porekla koji predstavljaju pripremljene lekove i finalne proizvode namenjene krajnjem potrošaču
		3002 14 00 00 3002 15 00 00 3002 19 00 00	- Antiserumi, ostale frakcije krvi i imunološki proizvodi, modifikovani ili nemodifikovani, bilo da jesu ili nisu dobijeni putem biotehnoških postupaka; - - Antiserumi i ostale frakcije krvi; - - Imunološki proizvodi, nepomešani, koji nisu pripremljeni u odmerene doze niti u oblike ili pakovanja za prodaju na malo - - Imunološki proizvodi, nepomešani, pripremljeni u odmerene doze ili u oblike ili pakovanja za prodaju na malo - - Ostalo	
		3002 90 3002 90 30 00	- Ostalo: - - životinjska krv pripremljena za terapijske, profilaktičke ili dijagnostičke svrhe	
		3002 90 50 00 3002 90 90 00	- - kulture mikroorganizama - - ostalo	Kontroli podležu kulture patogenih MO

S tim u vezi, u okviru aktivnosti Kabineta predsednice Vlade u saradnji sa nadležnim organima i naučno-istraživačkim organizacijama, pripremljene su klasifikacije biološkog materijala, koje se daju u prilogu ove analize, zajedno sa spiskom naučno-istraživačkih organizacija (NIO) koje su dostavile tabele sa klasifikovanim biološkim materijalom.

Odlukom o određivanju robe za čiji je uvoz, izvoz, odnosno stavljanje u promet propisano pribavljanje određenih isprava propisano je koje isprave je neophodno priložiti prilikom uvoza/izvoza/tranzita robe. Odluka ima tekstualni deo i priloge. Određene tačke Odluke prate prilozi u kojima su taksativno navedene tarifne oznake u koje se svrstava roba za koju je potrebno pribaviti određenu ispravu, a kod tačaka koje ne prate prilozi uslovi za uvoz/izvoz/tranzit navedeni su samo u tekstualnom delu. Isprave koje se izdaju u skladu sa Odlukom mogu se pribaviti unapred. Ako je ovom odlukom propisano pribavljanje određene isprave, a postoje izuzeci u njenoj primeni, potrebno da se nadležni organ u tim situacijama izjasni da li je za uvoz/izvoz određene robe potrebno pribaviti propisanu ispravu ili ne. U određenim slučajevima nadležni organ ovakvo mišljenje izdaje generalno (za određeni carinski postupak, za uvoz robe u određene svrhe, za grupu proizvoda i sl.), a u određenim slučajevima mišljenja se izdaju za uvoz/izvoz konkretne robe/pošiljke.

Radi bolje preglednosti Odluke, Uprava carina je sačinila i dokument „Objedinjeni prilozi Odluke o određivanju robe za čiji je uvoz, izvoz, odnosno stavljanje u promet propisano pribavljanje određenih isprava“. U ovom dokumentu su po rastućim tarifnim oznakama navedene oznake iz različitih priloga sa navedenim šiframa isprava koje se prilažu (a koje se upisuju u rubriku 44 carinske deklaracije – JCI). Ovaj dokument je sačinjen kako bi se poslovna zajednica lakše upoznala sa obavezama koje su propisane za uvoz/izvoz/tranzit određene vrste roba, tj. tarifnih oznaka u koje se one svrstavaju.

Međutim, određene delove Odluke ne prate prilozi u kojima su taksativno navedene tarifne oznake, tako da se u tom delu informacija o uslovima za promet određene robe mora potražiti u samom propisu ili u informaciji nadležnog organa, ako je sačinjena za ove svrhe.

Prilozi Odluke o određivanju robe za čiji je uvoz, izvoz, odnosno stavljanje u promet propisano pribavljanje određenih isprava

Sagovornici u ovom istraživanju su ukazali da se dešavalo da se prilikom uvoza traži, pored dozvole za uvoz, vrednost samog materijala, što je teško odrediti, budući da se radi o kontrolnom uzorku i da je uzorak doniran. Time se dodatno komplikuje uvoz biološkog materijala, jer se zahteva od pošiljaoca da dostavi profakturu uzorka - u suprotnom, logistička firma (npr. DHL) ne može da preveze materijal.

Opšti zaključak sagovornika je da proces pribavljanja dozvole traje dugo, da je potrebno mesec ili dva da se skupi sva dokumentacija i pribavi dozvola, pri čemu procedura nije najjasnija. Ukazuju na nepoznavanje materije od strane zaposlenih u nadležnim organima.

Biološki materijali koji služe za istraživanje i razvoj i kliničku primenu kod nas nisu registrovani kao lek, zbog čega se javlja problem njihove klasifikacije kod uvoza. Postupak uvoza matičnih ćelija – po rečima sagovornika – je veoma komplikovan, ponekad i neizvodljiv. Ako nekako uspe da ih uveze, uvoznik mora da traži dokumentaciju o istorijatu (*track record*) od kompanija koje su skladištile matične ćelije, kao i određenu drugu dokumentaciju.

Sagovornici ukazuju na problem da kada nameravaju da uvezu koštanu srž/matične ćelije iz fabrike matičnih ćelija (npr. u Sloveniji), kada se javljaju regulatorne i administrativne prepreke, jer ovlašćeno lice zaduženo za kontrolu kvaliteta u fabrici (*Qualified Person - QP*) ne može – saglasno zahtevima EU regulative i domicilnog zakonodavstva, koje je usklađeno sa zahtevima EU – da odobri uvoz samo na osnovu uvozne dozvole, koju je izdalo Ministarstvo zdravlja Republike Srbije, a koju pritom nije jednostavno ishodovati. S druge strane, ako se matične ćelije uvoze u režimu transplantacije (presađivanja) organa, postupak je administrativno jednostavan.

Postavlja se i pitanje složenosti procedure zavisno od namene materijala koji se uvozi. Za isti proizvod postoje različite saglasnosti (*marketing authorization*), koje izdaje nadležni organ zemlje izvoznice, u skladu sa propisima o bezbednosti i kvalitetu ljudskih tkiva i ćelija, pa se tako za određene namene pošiljka može jednostavno uvesti, dok za neke to nije moguće. BioCell, recimo, materijale koje uvozi koristi za različite namene – istraživanje i razvoj i klinička primena, što podleže različitom administrativnom postupanju.

Kada je reč o lekovima za naprednu terapiju (*Advanced therapy medicinal products - ATMPs*), kao lekovima za ljudsku upotrebu koji su zasnovani na genima, tkivima ili ćelijama (npr. ćelijska terapija) i koji nude nove mogućnosti za lečenje bolesti i povreda, oni nisu registrovani i treba da se regulišu Pravilnikom o neregistrovanim medicinskim sredstvima. Trenutno se uvoze putem izuzetka (*patient/medical exemption*), za koji se pribavlja saglasnost etičkog odbora.

Za ostale biološke proizvode se primenjuje standardni postupak, koji se sastoji u tome da Ministarstvo zdravlja izdaje dozvole za izvoz/uvoz, ali u trajanju od najduže šest meseci, i to samo za pojedinačne slučajeve. U pogledu uvoza krvi postoji obaveza da se svi podaci najave za uvoz – namena, količina, pakovanje, učestalost (npr. dva puta po 10 epruveta ili uzorak koštane srži, 80ml, u PVC kesi) i sa tim informacijama se podnosi zahtev Ministarstvu zdravlja.

Kada se ovaj biološki materijal pošalje iz inostranstva, na carini se pregledaju dozvole i pošiljku dalje preuzima špediterska služba. Trajanje i ove dozvole je najduže šest meseci, pa ukoliko u toku tog perioda postoji potreba da se sprovede druga vrsta analize krvi, koja nije obuhvaćena izdatom dozvolom, mora da se traži nova dozvola. U slučaju da, po završenom istraživanju, preostane deo uzorka, on se uništava ili se koristi ponovo za novo testiranje. S druge strane, kada je potrebno da se izveze uzorak krvi radi ispitivanja, takođe je potrebno da se prethodno pribavi dozvola Ministarstva zdravlja, na koju se – po rečima sagovornika – ponekad čeka i do dva meseca.

Primer: Izvod iz dispozitiva saglasnosti za uvoz biološkog materijala (Ministarstvo zdravlja)

Редни број	Тарифна ознака	Јединица мере	Количина	Назив артикла, облик и паковање	Појединачна цена	Укупна вредност у валути
1	3001902010	ком	1	Узорак коштане сржи, 80 мл. у ПВЦ кеси	0,00	0,00

Kod uvoza vektora (virusa) radi ispitivanja na snazi su stroga pravila. Međutim, u ovom slučaju postoji opcija uvoza ovog biološkog materijala u vidu repro-materijala, pa ako je proces sertifikovan, pribavila bi se dozvola za uvoz od ALIMIS. Sagovornici ukazuju da strogost postupka ne odgovara prirodi rizika (zaključak je da je pretežno u pitanju subjektivno poimanje rizika od virusa, kao rizika od nepoznatog), jer ako bi došlo do kontaminacije virusa, nastala bi određena šteta, ali ta šteta nije značajna i neuporedivo je manja u odnosu na ostvarenje rizika i štetu koja se događa svakodnevno, poznata je i postala je – takoreći – uobičajena, pa i, na izvestan, prihvatljiva u svesti ljudi (npr. izlivanje otpadnih voda).

I za izvoz biološkog materijala je potrebna saglasnost Ministarstva zdravlja. Potrebno je sve podatke navesti u zahtevu: lični podaci pacijenta, dijagnoza, sadržina, količina, pakovanje. Dozvola se dobija u roku od sedam dana (najčešće), a izdaje se na period od tri do šest meseci. Ovde postoji prekormerna izloženost podataka o ličnosti, jer carinski organ ima uvid u podatke o ličnosti pacijenta, uključujući one koji spadaju posebnu vrstu podataka o ličnosti („naročito osetljive“ podatke o ličnosti), u skladu s članom 17. Zakona o zaštiti podataka o ličnosti. Takođe, postoji problem i u tome što zdravstvena ustanova ne može da zna unapred da li će uzorak morati da se šalje na analizu u inostranstvo, već se to, na primer, ustanovi tokom operacije.

Postupak uvoza/izvoza krvne plazme je, kako sagovornici navode, neujednačen (postoji osam punktova – instituta ovlašćenih za uzimanje plazme, koji postupaju po različitim standardima, odnosno pravilima postupanja). Ujednačavanje podrazumeva istovetne načine uzimanja, testiranja, izdvajanja i obeležavanja, u skladu sa zahtevima EU standarda. Problem ovde postoji i zbog toga što se na godišnjem nivou baci nekoliko tona krvne plazme, umesto da se izveze radi proizvodnje albumina i imunoglobulina, jer je to administrativno posmatrano veoma složeno i zahtevno. Isplativo bi bilo da, u tom slučaju, ustanova koja izvozi krvnu plazmu ima prednost u nabavci/uvozu albumina i imunoglobulina, koji se od nje prave.

Carinski službenici, u okviru aktivnosti koje sprovode u carinskom postupku, vrše kontrolu da li su priložene sve isprave koje su uslov za uvoz/izvoz/tranzit određene vrste robe. Uprava carina, kao izvršni organ, sprovodi propise, koji su u nadležnosti više ministarstava, tako da se stranke za tumačenje određenih odredaba propisa moraju obraćati nadležnim ministarstvima.

Određene isprave, koje se prilažu u carinskom postupku se mogu pribaviti unapred, pre prispeća pošiljke, kao što je na primer uvozne dozvole za zaštićene CITES vrste, dozvola za uvoz psihoaktivnih kontrolisanih supstanci i sl., a određene isprave se izdaju po izvršenom pregledu pošiljke, tj. ne mogu se pribaviti unapred, kao što su na primer ZVUD – zajednički veterinarski ulazni dokument i sl.

Zakonskim i podzakonskim propisima definisana je konkretna roba ili grupe roba, za čiji je uvoz/izvoz/tranzit potrebno pribaviti ispravu koju izdaje nadležni organ. U određenim slučajevima, u propisu je eksplicitno navedena i tarifna oznaka u koju se svrstava roba za koju je propisano pribavljanje određene isprave, a u drugim je dat samo opis robe.

U slučajevima kada je u propisima roba za čiji je uvoz/izvoz/tranzit potrebno pribaviti određenu ispravu navedena samo opisno, a gde je to bilo moguće, Uprava carina je u saradnji sa predstavnicima nadležnih tela sačinila tzv. radne spiskove, gde je roba za koju je potrebno pribaviti određenu ispravu povezana sa Carinskom tarifom, tj. sa tarifnim oznakama, što olakšava identifikaciju robe za koju je potrebno pribaviti određenu ispravu i doprinosi većem stepenu ujednačenosti u postupanju carinskih službenika, u slučajevima kada je poznata tarifna oznaka u koju se predmetna roba svrstava. Shodno tome, informacije o tome koje isprave je neophodno priložiti u carinskom postupku, mogu se naći u regulativi kojom je to propisano (zakoni i podzakonski propisi), kao i u radnim spiskovima. Ovi spiskovi su sačinjeni u saradnji nadležnih organa i Uprave carina, saglasno propisima koji su deo regulative Republike Srbije, kako bi se i carinskim službenicima i poslovnoj zajednici pomoglo da se lakše identifikuje roba za koju je propisano pribavljanje određenih isprava. Međutim, potrebno je napomenuti da ovi spiskovi nisu zvanično objavljeni, tj. sami nisu deo regulative Republike Srbije. Kako se u carinskom postupku roba prijavljuje za carinjenje tako što se, između ostalog, navodi tarifna oznaka u koju se ona svrstava, prvenstveno je potrebno robu svrstati po Carinskoj tarifi, a potom uvidom u sledeće propise/spiskove proveriti da li je za uvoz/izvoz te robe potrebno pribaviti određenu ispravu ili ne.

Procedura carinjenja prilikom uvoza robe u Republiku Srbiju

U ovom poglavlju predstavljena je procedura carinjenja prilikom uvoza robe u Republiku Srbiju u skladu sa **Carinskim zakonom** ("Sl. glasnik RS", br. 95/2018, 91/2019 – dr. zakon, 144/2020 i 118/2021), kojim se uređuju opšta pravila i postupci koji se primenjuju na robu koja se unosi i iznosi iz carinskog područja Republike Srbije.

Postupak uvoza i carinjenja robe podrazumeva sprovođenje svih zakonom propisanih procedura i okončanje radnji predviđenih za ulazak robe na teritoriju Republike Srbije. Strana roba koja ulazi na područje Republike Srbije mora biti obuhvaćena ulaznom deklaracijom uz koju su priložene neophodne isprave za sprovođenje postupka, kao i da bude dopremljena nadležnoj carinarnici. Sva roba koja se uvozi (ulazi) na carinsko područje Republike Srbije mora preći preko carinskog prelaza, kao mesta koje je određeno za uvoz, izvoz i tranzit robe, prelaz lica i prevoznih sredstava preko carinske linije. Lice koje unosi robu u obavezi je da tu robu prijavi i bez odlaganja preveze do carinarnice ili drugog mesta koji odredi carinski organ.

Članom 112. Carinskog zakona definisana je obaveza da roba koja se unosi u carinsko područje Republike Srbije mora biti obuhvaćena ulaznom sažetom deklaracijom koju podnosi deklarant, a koja sadrži neophodne podatke za analizu rizika za potrebe sigurnosti i bezbednosti i koja se podnosi carinarnici prilikom prvog ulaska, u određenom roku, pre nego što se roba unese u carinsko područje Republike Srbije. Carinska deklaracija je dokument (isprava) ili radnja na osnovu koje lice, na zakonom regulisan način i u propisanoj formi, zahteva da se određena roba stavi u odgovarajući carinski postupak. Za validnost i tačnost svih podataka koji se navode na carinskoj deklaraciji odgovara deklarant. Ispravno popunjena carinska deklaracija, pored navođenja tačnih podataka o količini, vrsti i masi robe, iziskuje i utvrđivanje carinske vrednosti robe i njene tarfine oznake.

Deklarant, u skladu sa definicijom iz člana 4. tačka 15) Carinskog zakona, je lice koje podnosi deklaraciju, deklaraciju o privremenom smeštaju, ulaznu sažetu deklaraciju, izlaznu sažetu deklaraciju, deklaraciju za ponovni izvoz ili obaveštenje o ponovnom izvozu u svoje ime ili lice u čije ime se podnosi takva deklaracija ili obaveštenje.

Članom 118. Carinskog zakona predviđeno je da se sva roba koja se unosi u carinsko područje Republike Srbije stavlja pod carinski nadzor od momenta njenog unosa i može biti predmet carinske kontrole.

U skladu sa članom 118. određena roba podleže opravdanim zabranama i ograničenjima. Ta ograničenja se odnose na povredu između ostalog, javnog morala, javnog poretka ili javne bezbednosti, definišu se u cilju zaštite zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka, zaštite životne sredine, zaštite nacionalnog blaga koje ima umetničku, istorijsku ili arheološku vrednost i zaštite industrijske svojine i prava komercijalne svojine, kontrole prekursora, zabranama i ograničenjima koja se odnose na robu kojom se povređuju određena prava intelektualne svojine i na gotovinu, kao i na osnovu sprovođenja mera za očuvanje i upravljanje ribarstvom i mera trgovinske politike.

Radi bržeg obavljanja carinskih procedura, lice koje uvozi ili izvozi robu može na osnovu pisanog zahteva od Uprave carine dobiti obavezujuće obaveštenje o svrstavanju robe po carinskoj tarifi, odnosno obavezujuće obaveštenje o poreklu robe.

Sledeći korak u proceduri uvoza robe na carinsko područje Republike Srbije je sprovođenje samog carinskog postupka u užem smislu, u zavisnosti od svrhe uvoza, koji u skladu sa definicijama iz člana 4. Carinskog zakona obuhvata:

- stavljanje robe u slobodan promet;
- posebne postupke;
- izvoz.

Carinski postupak u koji će roba biti stavljena može izabrati deklarant (osim ako nije drugačije predviđeno) kome je to ovlašćenje dato članom 133. zakona, nezavisno od prirode ili količine robe, zemlje porekla, otpreme ili odredišta.

Prema članu 139. Carinskog zakona, sva roba za koju postoji namera da se stavi u carinski postupak, osim u postupak slobodne zone, mora biti obuhvaćena deklaracijom za taj carinski postupak sa naznakom po potrebi, posebnih postupaka koji bi trebalo da se primene.

Nakon podnošenja deklaracije i dopremanja robe, carinski organ, u skladu sa Carinskim zakonom, proverava deklaraciju i pregleda i uzorkuje robu.

Ako su uslovi za stavljanje robe u određeni carinski postupak ispunjeni i ako se ne primenjuju nikakva ograničenja, niti je roba predmet bilo kakvih zabrana, carinski organ pušta robu čim se podaci u deklaraciji provere ili prihvate bez provere, kako je to propisano u članu 168. zakona.

Carinski organ može, u skladu sa članom 162. Carinskog zakona, radi provere tačnosti podataka sadržanih u deklaraciji koja je prihvaćena, pregledati deklaraciju i prateće isprave, zahtevati da deklarant podnese druge isprave, pregledati robu i uzimati uzorke za analizu ili detaljno ispitivanje robe. Prevoz robe do mesta pregleda i uzimanja uzoraka, kao i svako rukovanje robom radi tog pregleda ili uzimanja uzoraka, obavlja deklarant ili drugo lice na njegovu odgovornost. Nastale troškove prilikom pregleda robe u celosti snosi deklarant.

Deklarant ima pravo da bude prisutan ili da ima zastupnika kada se roba pregleda i kada se uzimaju uzorci. Ako carinski organ to smatra opravdanim, može zahtevati da deklarant ili njegov zastupnik budu prisutni kada se roba pregleda ili se uzimaju uzorci ili da im pruži pomoć neophodnu za olakšanje tog pregleda ili uzimanja uzoraka.

Nakon sprovedene carinske procedure, u skladu sa članom 175. Carinskog zakona, strana roba koja je namenjena za stavljanje na tržište Republike Srbije ili je namenjena za privatnu upotrebu ili potrošnju unutar carinskog područja Republike Srbije stavlja se u slobodan promet.

Pod stavljanjem u slobodan promet podrazumeva se naplata obračunate uvozne dažbine, naplata po potrebi ostalih dažbina u skladu sa posebnim propisima koji se odnose na naplatu tih dažbina, primena mera trgovinske politike i zabrana i ograničenja ako se ne primenjuju pre stavljanja robe u slobodan promet i izvršavanje ostalih formalnosti utvrđenih za uvoz robe. Stavljanjem u slobodan promet strana roba stiže carinski status domaće robe, čime je procedura carinjenja okončana.

U skladu sa članom 2. **Zakona o carinskoj tarifi** ("Sl. glasnik RS", br. 62/2005, 61/2007, 5/2009, 95/2018 – dr. zakon i 91/2019), na robu koja se uvozi u carinsko područje Republike Srbije, carina se obračunava i naplaćuje primenom stope carine određene Carinskom tarifom na carinsku vrednost robe, metodom ad valorem.

Stope predviđene u Carinskoj tarifi primenjuju se na robu poreklom iz zemalja na koje se primenjuje klauzula najvećeg povlašćenja ili koje tu klauzulu primenjuju na robu poreklom iz Republike Srbije. Na uvoz robe poreklom iz zemalja sa kojima Republika Srbija ima zaključene sporazume o slobodnoj trgovini, primenjuju se stope carine predviđene tim sporazumima, a na robu iz ostalih zemalja primenjuju se stope predviđene Carinskom tarifom uvećane za 70%.

Pored opšteg carinskog postupka stavljanja robe u slobodan promet, važno je ukazati da Carinski zakon u članu 183. uređuje posebne postupke koji se mogu primeniti pod zakonom propisanim uslovima, koji obuhvataju:

- Postupke tranzita – koji obuhvataju spoljni i unutrašnji tranzit;
- Postupke smeštaja – koji obuhvataju carinska skladišta i slobodne zone;
- Postupke posebne upotrebe – koji obuhvataju privremeni uvoz i upotrebu u posebne svrhe;
- Postupke oplemenjivanja – koji obuhvataju aktivno oplemenjivanje i pasivno oplemenjivanje.

Finalno, nakon sprovedenog odgovarajućeg carinskog postupka, a prilikom iznošenja robe iz carinskog područja Republike Srbije, obavezno je primeniti formalnosti pre iznošenja robe i formalnosti pri izlasku robe.

U praksi, o samom postupku uvoza i carinjenja, kao i o ispravama koje je neophodno podneti nadležnim organima u carinskom postupku staraju se angažovane **špediterske službe** koje sprovode uvozne procedure kao: a) posredni zastupnik, kada postupaju u svoje ime, a za račun uvoznika i solidarno odgovaraju za plaćanje carinskog duga, i b) neposredni zastupnik, kada deklaraciju podnose u ime i za račun uvoznika i ne odgovaraju za plaćanje carinskog duga, pri čemu neposredni zastupnik može biti bilo koje domaće lice. Svakako, angažovanje zastupnika nije obavezna radnja, nego subjekti mogu sami neposredno da sprovedu carinske radnje koje se

traže u cariskom postupku, ako za to imaju potrebna znanja. Špediter organizuje prevoz robe u međunarodnoj trgovini u ime izvoznika, uvoznika ili drugog lica. Tipična aktivnost špeditera uključuje pribavljanje, proveru i pripremu dokumentacije radi ispunjenja carinskih propisa.

Neophodne isprave u cariskom postupku su, između ostalog:

- Račun (faktura / profaktura) i ostale trgovačke isprave na osnovu kojih je prijavljena carinska vrednost robe;
- Deklaracija o carinskoj vrednosti robe;
- Tovarni list;
- Isprave potrebne za utvrđivanje preferencijalnog porekla robe ili upotrebu drugih mera kojima se odstupa od važećih propisa za deklarisanu robu, i
- Druge isprave potrebne za sprovođenje redovnog carinskog postupka;

rešenje o ostvarivanju carinske i poreske povlastice, dozvole propisane za uvoz i izvoz robe, dozvole za otpad, uverenje o zdravstvenoj ispravnosti pošiljke i sve druge isprave koje su propisane kao uslov pri uvozu odnosno izvozu robe).

Olakšice za sprovođenje procedure carinjenja prilikom uvoza robe u Republiku Srbiju

U nastavku je dat pregled tri instituta koji predstavljaju izuzetak od redovne procedure carinjenja, a koja potencijalno mogu biti rešenje za uvoz i carinjenje materijala relevantnih za istraživanje i razvoj koji su navedeni u prvom poglavlju.

Carinske povlastice

Carinski zakon predviđa mogućnost autonomnih mera kojima se predviđa smanjenje ili izuzimanje određene robe od carinskih dažbina, povlašćen tarifni tretman određen za pojedinu robu, zbog njene prirode ili upotrebe u posebne svrhe, kao i druge tarifne mere predviđene poljoprivrednim, trgovinskim ili drugim propisima Republike Srbije.

U kontekstu ove analize, značajan je član 247. Carinskog zakona kojim je definisano da se **uvozne dažbine ne plaćaju na reklamni materijal i uzorke koji se besplatno primaju iz inostranstva; predmete stranih izlagača koji učestvuju na međunarodnim sajmovima i prodajnim izložbama u zemlji**, koje unose i primaju iz inostranstva radi uobičajene raspodele ili potrošnje za vreme održavanja sajмова, odnosno izložbi; žigove, patente, modele i prateće isprave, kao i prijave i podneske za priznavanje prava, koji se dostavljaju organizacijama za zaštitu prava intelektualne svojine i **pošiljke male vrednosti, nekomercijalne prirode**.

Oslobođenje predviđeno u navedenom članu Carinskog zakona dalje je precizirano članom 23. **Uredbe o carinskim povlasticama** ("Sl. glasnik RS", br. 38/2019 i 86/2019) kojim je definisana vrsta robe na koju se ne plaćaju uvozne dažbine.

Naime, uredbom je propisano oslobođenje od plaćanja uvoznih dažbina na uzorke čija pojedinačna vrednost nije veća od 100 EUR u dinarskoj protivvrednosti, a koji se primaju radi pribavljanja porudžbine ili ponude robe, odnosno zaključenja ugovora o proizvodnji te robe, kao i za prikazivanje, ispitivanje i sl. U cilju korišćenja ove povlastice, neophodno je da korisnik povlastice – uvoznik, carinskom organu podnese izjavu ili drugi dokaz stranog pošiljaoca da reklamni materijal i uzorke šalje besplatno kao i svoju izjavu da će taj materijal besplatno podeliti u reklamne svrhe, odnosno da će uzorke upotrebiti u svrhe za koje su uvezeni. Carinski organ je ovlašćen da u skladu sa članom 23. Uredbe, stavi žig, buši ili na drugi način učiniti uzorke neupotrebljivim za trgovačke svrhe, s tim da se tom prilikom ne uništi njihova osnovna funkcionalna vrednost i upotrebljivost za svrhe za koje su uvezeni. Carinski organ o oslobođenju od plaćanja uvoznih dažbina stavlja zabelešku na izjavi.

Međutim, uzorci koje laboratorija uvozi od inostranog klijenta radi ispitivanja ne spadaju u robu na koju se ne plaćaju uvozne dažbine, u skladu sa članom 247. tačka 1) – niti tačka 4) – Carinskog zakona i članom 23. Uredbe o carinskim povlasticama. Ovo zbog toga što se ne radi o uzorcima koji se besplatno primaju iz inostranstva, niti o uzorcima koji služe za zaključenje ugovora o prodaji (u smisu člana 538. Zakona o obligacionim odnosima – prodaja po uzorku ili modelu), pa se u te svrhe primaju radi pribavljanja porudžbine ili ponude robe, odnosno zaključenja ugovora o proizvodnji te robe, kao i za prikazivanje, ispitivanje i sl, nego o uzorcima koji su predmet laboratorijskog ispitivanja uz naknadu, radi utvrđivanja njihovih svojstava (u našem zakonodavstvu uređeno kao ugovor o kontroli robe u čl. 847 – 858. Zakona o obligacionim odnosima).

Ovlašćeni privredni subjekat – Authorized Economic Operator (AEO)

Institut AEO je uvela Svetska carinska organizacija (WCO), dok je Republika Srbija uvela institut AEO Carinskim zakonom donetim 2010. godine, a 2014. godine započelo se sa prijemom zahteva za odobravanje ovog statusa.

Institut ovlašćenog privrednog subjekta zasniva se principu međusobnog poverenja i partnerstva između carinskih organa i privrednih subjekata. Ovo partnerstvo uspostavlja se na osnovu prethodnih postupaka privrednog subjekta koji pružaju čvrst osnov da se isti smatra pouzdanim i transparentnim partnerom na osnovu čega može steći pravo na određene pogodnosti u postupku carinjenja.

Na osnovu ovog instituta, pojedini privredni subjekti mogu uživati prednost u odnosu na druge ispunjavanjem prethodno definisanih uslova.

Prema članu 27. Carinskog zakona status ovlašćenog privrednog subjekta se stiče dobijanjem odobrenja, i to:

1. za ovlašćenog privrednog subjekta za carinska pojednostavljenja, koji omogućava ostvarivanje olakšica koje se odnose na određena pojednostavljenja u skladu sa carinskim propisima (AEOC); ili
2. za ovlašćenog privrednog subjekta za sigurnost i bezbednost, koji omogućava ostvarivanje olakšica koje se odnose na sigurnost i bezbednost (AEOS).

Kao privredni subjekat, članom 4. tačka 5) Carinskog zakona određeno je svako pravno i fizičko lice koje je, tokom obavljanja delatnosti, uključeno u radnje koje su obuhvaćene carinskim propisima.

Osnovni uslov koji privredni subjekat koji želi da dobije ovaj status mora da ispuni jeste da ima sedište na carinskom području Srbije u skladu sa stavom 1 člana 27. Carinskog zakona.

Izuzetno, carinski organ odobrava olakšice koje proizilaze iz statusa ovlašćenog privrednog subjekta licima osnovanim u zemljama ili na teritorijama van carinskog područja Republike Srbije, koja ispunjavaju uslove i obaveze definisane propisima tih zemalja ili teritorija, ako su ti uslovi i obaveze priznati u Republici Srbiji kao istovetni onima koji se odnose na ovlašćene privredne subjekte poslovno nastanjene na carinskom području Republike Srbije. Takvo odobrenje zasniva se na načelu reciprociteta u skladu sa prihvaćenim međunarodnim sporazumima.

Pored ovog opšteg osnovnog uslova, potrebno je da privredni subjekat - podnosilac zahteva ispuni i sledeće kriterijume, propisane članom 28. Carinskog zakona:

- 1) odsustvo bilo koje ozbiljne povrede ili ponovljenih povreda carinskih i poreskih propisa, uključujući nepostojanje krivičnih dela koja se odnose na privrednu delatnost podnosioca zahteva;
- 2) posedovanje visokog nivoa kontrole aktivnosti i protoka robe od strane podnosioca zahteva, kroz zadovoljavajuće vođenje poslovne evidencije i, po potrebi, evidencije o prevozu robe, koja omogućava odgovarajuće carinske kontrole;
- 3) finansijska likvidnost, koja se smatra dokazanom ako podnosilac dokaže stabilno finansijsko stanje koje mu omogućava ispunjavanje obaveza, s obzirom na poslovne aktivnosti;
- 4) u pogledu odobrenja za ovlašćenog privrednog subjekta za carinska pojednostavljenja, praktični standardi stručnosti ili profesionalnih kvalifikacija koji su u neposrednoj vezi sa aktivnošću koja se sprovodi;
- 5) u pogledu odobrenja za ovlašćenog privrednog subjekta za sigurnost i bezbednost, odgovarajući sigurnosni i bezbednosni standardi, koji se smatraju ispunjenim ako

podnosilac zahteva dokaže da preduzima odgovarajuće mere kako bi se obezbedila sigurnost i bezbednost međunarodnog lanca snabdevanja, uključujući fizički integritet oblasti i kontrolu pristupa, logističke procese i rukovanje određenim vrstama robe, proveru osoblja i identifikaciju svojih poslovnih partnera.

Zahtev za dobijanje statusa ovlašćenog privrednog subjekta podnosi se nadležnom carinskom organu, a ukoliko se nadležni carinski organ ne može utvrditi u skladu sa propisima zahtev se podnosi carinskom organu nadležnom prema mestu u kome je podnosilac zahteva stalno poslovno nastanjen i gde se podaci o njegovim aktivnostima u Republici Srbiji čuvaju ili im se može pristupiti kako je navedeno u zahtevu.

Privredni subjekt podnosi jedan zahtev za status AEO koji obuhvata sva njegova mesta poslovanja u okviru mesta stalnog poslovnog nastanjenja na carinskom području Republike Srbije.

Na osnovu odobrenog zahteva za status AEO privredni subjekat ostvaruje pravo na:

- koristi od određenih vrsta pojednostavljenja na osnovu priznavanja statusa AEOC, ako su ispunjeni zahtevi koji se odnose na posebnu vrstu pojednostavljenja navedenu u carinskim propisima,
- povlašćenije postupanje u odnosu na druge privredne subjekte u pogledu carinskih kontrola, uključujući manje fizičkih i dokumentarnih kontrola, osim kontrola koje se odnose na mere sigurnosti i bezbednosti,
- prethodno obaveštenje u slučaju odabira za carinsku kontrolu,
- prioritet ako je odabran za kontrolu – mogućnost izbora mesta gde će se kontrola obavljati,
- sažetu deklaraciju koja ne sadrži sve propisane podatke, koji se inače zahtevaju od drugih privrednih subjekata ili da te podatke učini dostupnim carinskom organu kroz svoj sistem poslovanja (elektronski).

Da li inovacione kompanije mogu biti ovlašćeni privredni subjekti?

Uvođenje statusa AEO u pravni život Republike Srbije omogućilo je privrednim subjektima sprovođenje olakšane carinske procedure i uvoza robe na tržište. Pritom, Carinski zakon određuje privrednog subjekta kao svako pravno i fizičko lice koje je, tokom obavljanja delatnosti, uključeno u radnje koje su obuhvaćene carinskim propisima, čime nema formalno-pravnih prepreka da ovaj status inovativni start-up dobije i pre samog osnivanja, odnosno registracije u Registru privrednih subjekata, kada stiče svojstvo pravnog lica, tj. dok se – faktički – radi o privrednom društvu u osnivanju.

Primena statusa AEO u svetlu rešavanja opisanih izazova sa kojima se suočavaju inovacione start-up kompanije prilikom uvoza predmeta i materijala relevantnih za R&D u cilju pojednostavljenja procedure uvoza ovih proizvoda povezana je sa rešavanjem određenih pitanja. Naime, članom 28. Carinskog zakona definisani su kriterijumi za dobijanje statusa AEO koji se pretežno odnose na kvalifikacije odnosno ponašanje privrednog subjekta u poslovanju koje prethodi podnošenju zahteva za sticanje statusa AEO (istorija poslovanja). Kako je sama priroda start-up kompanija takva da podrazumeva novoosnovane privredne subjekte na samom početku otpočinjanja svoje inovacione delatnosti, ove kompanije imaju utisak da ne mogu da ispune ove zakonom propisane uslove. Takođe, start-up kompanije razvoj svojih inovacija počinju sa relativno malim početnim kapitalom, smatrajući da to predstavlja prepreku za utvrđivanje finansijske likvidnosti privrednog subjekta, koja je takođe jedan od obaveznih kriterijuma za dobijanje statusa AEO.

Takođe, u smislu kriterijuma za sticanje statusa AEO, nedostatak resursa otežava start-up inovativnim kompanijama da preduzmu odgovarajuće mere koje bi obezbedile sigurnost i bezbednost međunarodnog lanca snabdevanja, uključujući fizički integritet oblasti i kontrolu pristupa, logističke procese i rukovanje određenim vrstama robe, proveru osoblja i identifikaciju svojih poslovnih partnera, obzirom da i ovaj kriterijum zahteva kontinuirano i prethodno razvijeno poslovanje.

Dobijanje statusa AEO predstavlja rešenje za određene privredne subjekte kroz primenu olashane carinske procedure i ne postoje formalnopravna ograničenja da ovaj status dobije i novoosnovano društvo. Međutim, u inovacionoj zajednici stiče se utisak da ovaj status de facto predstavlja olakšicu koja je u prvom redu podobna za to da je koriste inovativne kompanije koje posluju na tržištu neko vreme, imaju ustaljenu poslovnu praksu i kontinuirano vrše uvoz proizvoda u svrhu svog poslovanja, te mogu u prethodnoj proceduri ispuniti sve zakonom propisane uslove za dobijanje predmetnog statusa, dok se dobijanje ovog statusa za start-up inovativne kompanije iz perspektive analiziranih kriterijuma čini teže ostvarivim. Ali, ne treba zaboraviti da je ovakav mehanizam primenjiv na starapove, za šta se pravni osnov nalazi u članu 33. stav 5. Uredbe o carinskim postupcima i carinskim formalnostima, kojim je propisano da, pri ispitivanju ispunjenosti kriterijuma iz člana 28. Carinskog zakona, carinski organ obraća dužnu pažnju na posebne karakteristike privrednih subjekata, naročito malih i srednjih privrednih društava..

Slobodne zone

Ovaj institut predviđen je Carinskim zakonom republike Srbije a detaljno regulisan Zakonom o slobodnim zonama ("Službeni glasnik RS", br. 62/06) kojim su definisani uslovi za određivanje područja i rad slobodne zone, delatnosti koje se mogu obavljati u slobodnoj zoni, uslovi za obavljanje tih delatnosti i uslovi za prestanak rada slobodne zone, kao i osnivanje, pravni status i nadležnost Uprave za slobodne zone.

Delovi carinskog područja Republike Srbije mogu biti određeni kao slobodne zone u skladu sa odredbama Carinskog zakona. Svaka slobodna zona podrazumeva

ograđen prostor za koji se određuje područje koje obuhvata mesto ulaza i izlaza. Roba i prevozna sredstva koja mogu da ulaze u ili izlaze iz slobodne zone mogu biti predmet carinske kontrole u skladu sa zakonom.

Institut slobodne zone kao takav podrazumeva da roba koja se unosi i iznosi iz zone, kao i roba smeštena u zoni, ima tretman carinske robe u skladu sa članom 17. Zakona o slobodnim zonama. U tom smislu, korisnik slobodne zone može privremeno izneti robu iz zone na drugi deo teritorije Srbije, odnosno uneti robu u zonu sa drugog dela teritorije Srbije radi obavljanja posebnog carinskog postupka odnosno stavljanja robe u postupak aktivnog, odnosno pasivnog oplemenjivanja. Takođe, korisnik može privremeno izneti robu iz zone na drugi deo teritorije Srbije i uneti robu u zonu sa drugog dela teritorije Srbije radi ispitivanja, atestiranja, opravke i marketinškog prezentiranja. Nadležan carinski organ odobrava prethodno opisano, carinski dozvoljeno postupanje sa robom u skladu sa zakonom koji uređuje carinski sistem i carinski postupak.

U okviru slobodne zone, sa aspekta naplate uvoznih dažbina i primene mera trgovinske politike za stranu robu, smatra se da nije u carinskom području Republike Srbije pod uslovom da roba nije stavljena u slobodan promet ili da nije stavljena u drugi carinski postupak ili da se ne koristi ili troši u slobodnoj zoni pod drugim uslovima. Isto važi i za domaću robu, na koju se u slučaju smeštaja u slobodnu zonu, kada je to predviđeno propisima, primenjuju mere koje se primenjuju kod izvoza robe.

U slučaju da se roba iznese iz slobodne zone na drugi deo carinskog područja Republike Srbije ili stavi u carinski postupak, smatra se stranom robom.

Subjekti u poslovanju se mogu opredeliti za korišćenje slobodne zone u kojoj se obavlja određena ekonomska aktivnost. Korisnik slobodne zone može biti osnivač zone, privredno društvo za upravljanje zonom, kao i druga domaća i strana pravna i fizička lica, koji obavljaju privrednu delatnost u slobodnoj zoni na osnovu ugovora o korišćenju slobodne zone, zaključenog sa privrednim društvom za upravljanje zonom.

U Republici Srbiji oformljene su slobodne zone u Pirotu, Subotici, Zrenjaninu, Novom Sadu, Kragujevcu, Šapcu, Užicu, Smederevu, Kruševcu, Svilajncu, Apatinu, Vranju, Priboju i Beogradu.

Poslovanje u slobodnoj carinskoj zoni podrazumeva blisku i svakodnevnu saradnju sa mesno nadležnim carinskim organom. Carinske procedure koje se pri tome sprovode se razlikuju od onih koje se sprovode van zone i specifične su po tome što su jednostavnije ali podrazumevaju veće znanje i angažovanje zaposlenih u privrednom društvu koje upravlja slobodnom zonom ili je korisnik zone.

Pogodnosti koje pruža poslovanje u slobodnoj zoni:

- slobodan uvoz i izvoz roba i usluga, bez carinskih i poreskih dažbina, bez vremenskog ograničenja carinskog nadzora,
- uvoz opreme za delatnost u slobodnoj zoni i materijala za izgradnju objekta bez carine i poreza
- carinska procedura u skraćenom postupku,
- dozvoljeno privremeno iznošenje robe van slobodne zone radi dorade ili prezentacije,
- slobodno ulaganje kapitala u područje slobodne zone, transfer dobiti i retransfer uloga,
- prava korisnika slobodne zone po osnovu Zakona o slobodnim zonama ne mogu biti umanjena drugim zakonom ili propisom,
- korisnici slobodnih zona mogu imati poreske olakšice u skladu sa propisima koji uređuju porez na dobit preduzeća, poreze na imovinu i porez na dohodak građana,
- korisnici slobodnih zona oslobođeni su od plaćanja PDV-a na potrošnju energenata (električne energije, prirodnog gasa, mazuta i ulja) u slobodnim zonama.
- oslobađanje od plaćanja PDV na unos dobara u slobodnu zonu, kao i na usluge vezane za dopremu i smeštaj robe u slobodnu zonu.

Da li su slobodne zone pogodan instrument za pojednostavljenje carinske procedure za R&D materijale?

Iako su brojne pogodnosti koje korišćenje slobodnih zona može pružiti privrednim subjektima - korisnicima slobodnih zona, korišćenje slobodne zone po svojoj suštini ne predstavlja oslobođenje od pojedinih zahteva koji moraju biti ispunjeni tokom sprovođenja procedure uvoza.

Najpre, nacionalna regulativa ne poznaje izuzetak u vidu oslobođenja od propisanog sanitarnog pregleda robe koja se unosi u slobodnu zonu. U tom smislu, obavezni sanitarni pregled tokom procedure uvoza odnosi se i na robu koja se unosi u slobodnu zonu. Ova obaveza definisana je jasno u opštim propisima kojima se uređuje predmetno pitanje, kao i pojedinim *lex specialis* propisima, te kao na primer navodimo član 77. Zakona o zaštiti bilja u skladu sa kojim za pošiljke koje se uvoze u slobodne zone ili slobodna carinska skladišta na teritoriji Republike Srbije, vrši se inspekcijski pregled, ukoliko pregled nije izvršen na granici.

Dodatno, institut slobodne zone ne predstavlja primenljivo rešenje za pojednostavljen uvoz proizvoda namenjenih razvoju i istraživanju, imajući u vidu da se u ovim slučajevima ne radi o kontinuiranom uvozu određene robe ili obavljanju usluga koje bi se obavljale u okviru slobodnih zona, već o pojedinačnom uvozu komponenti, predmeta i materijala za određeni inovacioni projekat pretežno od strane novoosnovanih, odnosno start-up kompanija. Takođe, procedure pribavljanja dozvola i odobrenja regulatornih tela predviđene posebnim propisima se primenjuju u punom obimu bez obzira na korišćenje instituta slobodne zone u poslovanju.

Imajući ovo u vidu, iako slobodne zone pružaju niz pogodnosti privrednim subjektima i čine Republiku Srbiju atraktivnim mestom za razvoj poslovanja domaćih i stranih kompanija, kao institut ne pružaju okvir za rešenje problema identifikovanih u ovoj Analizi.

Posebni propisi koji se odnose na proceduru uvoza/carinjenja materijala, predmeta i uzoraka relevantnih za R&D

Nesumnjivo je da procedura ulaska robe na teritoriju Republike Srbije i samog carinjenja za mnoge privredne subjekte predstavlja složenu proceduru koja u zavisnosti od vrste robe koja ulazi na teritoriju Republike Srbije, potrebnih isprava koje prilaže privredni subjekat uvoznik – deklarant, kao i postojanja posebnih dozvola, odobrenja, carinskog nadzora i u slučajevima određenim posebnim zakonima obaveznog inspekcijuskog nadzora ili pribavljanja posbnih dozvola ili odobrenja može trajati i prouzrokovati povećanje projektovanih troškova uvoza.

Takođe, pri primarnom istraživanju a u skladu sa informacijama dobijenim na intervjuima tokom istraživanja na ovom projektu, postalo je evidentno da je pokušaj utvrđivanja eventualne exempli causa liste robe, odnosno materijala, predmeta i uzoraka koji mogu biti relevantni za laboratorijsko ispitivanje i R&D, a u svrhu pojednostavljenja procedure uvoza i carinjenja nesvrshodno. vodeći računa da na ovaj način ne dođe do diskriminacije određenih privrednih subjekata na osnovu privredne deltanosti koji bi samim ograničenjem liste mogli biti isključeni iz primene rešenja pojednostavjene procedure, kao i nemogućnost da se prethodno predvidi koje bi vrste robe bile uvežene po osnovu testiranja ili razvoja inovativnih proizvoda i tehnologija.

Bez obzira na napred navedeno, iako su se tokom saradnje i sprovođenja prethodnih koraka na ovom projektu izdvojili pojedini predmeti koji se mogu smatrati relevantnim materijalima za R&D, ističemo da postojeća regulativa ne sadrži posebna pojednostavljenja u trenutnoj proceduri uvoza i carinjenja koja bi kao posebne olakšice mogle biti primenljive u pogledu ovih predmeta i materijala, već da se na njih primenjuju opšta pravila procedure uvoza i carinjenja bez obzira na svrhu u koju se ovi najčešće pojedinačni materijali, predmeti i uzorci uvoze na teritoriju Republike Srbije, odnosno bez obzira što se isti ne stavljaju u slobodan promet odnosno što nisu namenjeni komercijalnoj upotrebi na tržištu.

U tom smislu, sagovornici u intervjuima su izdvojili kao primarni problem **samu proceduru, trajanje i troškove obaveznih pregleda od strane nadležnih inspekcija koje prethode proceduri carinjenja** u užem smislu, a koje neretko traju i po više dana. U slučaju ovlašćenih laboratorija koje se bave ispitivanjem kvaliteta i mikrobiološkim ispitivanjima uzoraka biljnog ili životinjskog porekla postavlja se pitanje adekvatnog opstanka ovih vrsta uzoraka i njihove pogodnosti za testiranje, odnosno za svrhu u koju se vrši njihov uvoz. Pored navedenog, trajanje procedure inspekcijsskog pregleda direktno utiče na konkurentnost izvozne usluge laboratorije koja se bavi ovom vrstom testiranja.

Značajan trošak laboratorije predstavlja trošak uvoznika prema špediteru u smislu refundacije takse carinskom organu za propisani sanitarni pregled, usluge špeditera oslobođenja pošiljke od carinskih dažbina i inspekcijsskog pregleda, što kako je pomenuto prevazilazi vrednost same usluge ispitivanja radi koje se uvoz sprovodi.

Pored navedenog, u inicijalnim istraživanjima i intervjuima sa pojedinim inovativnim kompanijama kao i predstavnicima Naučno tehnološkog parka Beograd, sagovornici su izdvojili proceduru uvoza pojedinih vrsta IT komponenti u svrhu razvoja i istraživanja kao prostor za eventualna pojednostavljenja, stavljajući akcenat na robu koja podleže primeni Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene.

U nastavku Analize navodimo pojedine posebne propise koji se primenjuju na pojedine kategorije predmeta i materijala i čije odredbe, pored opštih propisa koji regulišu proceduru carinjenja, imaju uticaj u smislu ispunjenja neophodnih uslova prilikom ulaska te vrste robe na teritoriju Republike Srbije.

Uzorci hrane koja se uvozi

U skladu sa definicijama iz člana Zakonom o bezbednosti hrane, pod hranom se podrazumeva svaka supstanca ili proizvod, prerađena, delimično prerađena ili neprerađena, a namenjena je za ishranu ljudi ili za koju se opravdano može očekivati da će se koristiti za ljudsku upotrebu. Pojam hrane dodatno obuhvata i piće, žvakaću gumu, bilo koju supstancu namenski dodatu hrani tokom pripreme, obrade ili proizvodnje, vodu za piće (voda u originalnoj ambalaži – stona, mineralna, izvorska i voda za javno snabdevanje stanovništva) i vodu koja se upotrebljava, odnosno dodaje tokom pripreme, obrade ili proizvodnje hrane.

Zabranjeno je stavljanje u promet hrane koja nije bezbedna, a ministarstva nadležna za oblast bezbednosti hrane (Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede i Ministarstvo zdravlja), sprovode službene kontrole u ovoj oblasti preko nadležnih inspektora.

Službene kontrole prema tački 1 člana 12. Zakona o bezbednosti hrane vrši nadležno ministarstvo u svim fazama proizvodnje, prerade, prometa hrane, što uključuje uvoz i izvoz hrane biljnog i životinjskog porekla, bezalkoholna pića i mešovite hrane i drugih pripadajućih kategorija.

Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede vrši službenu kontrolu preko veterinarskih inspektora, fitosanitarnih i nspektora i poljoprivrednih inspektora, a Ministarstvo zdravlja preko sanitarnih inspektora.

Zakonom o bezbednosti hrane su propisane i opšte obaveze pri uvozu i izvozu hrane i hrane za životinje.

Opšte obaveze se najpre odnose na poštovanje međunarodnih standarda, smernica i preporuka, te se u vezi sa tim na bezbednost hrane i hrane za životinje primenjuju se mere zasnovane na naučnim principima, međunarodnim standardima, smernicama i preporukama, u obimu koji je neophodan da se zaštiti život i zdravlje.

U skladu sa članom 36. Zakona o bezbednosti hrane mere bezbednosti hrane i hrane za životinje koje primenjuju druge države smatraće se istovetnim merama propisanim u Republici Srbiji ako zemlja izvoznica objektivno dokaže da su naučno zasnovane i da se njihovom primenom obezbeđuje odgovarajući nivo zaštite života i zdravlja ljudi koji se u Republici Srbiji zahteva.

Članom 37. definisano je hrana i hrana za životinje koja se uvozi u Republiku Srbiju radi stavljanja u promet, mora da ispunjava uslove u skladu sa propisima o hrani ili uslove koje je Republika Srbija priznala kao istovetne njima ili ako postoji poseban međunarodni sporazum sa uslovima sadržanim u tom sporazumu.

Stavom 2. istog člana je definisano da hrana i hrana za životinje koja se izvozi ili se uvozi radi izvoza iz Republike Srbije, mora da ispunjava uslove u skladu sa propisima o hrani, osim ako drukčije ne zatraže nadležni organi zemlje uvoznice ili ukoliko se drukčije ne utvrdi propisima, standardima i kodeksom prakse koji su na snazi u zemlji uvoznici.

Zakon o bezbednosti hrane ne poznaje pojednostvljenu proceduru ili izuzeće od obaveze inspekcijskog pregleda za uzorke hrane koji se u Republiku Srbiju uvoze radi ispitivanja, a ne radi stavljanja u promet, i samim tim uvoz uzoraka za laboratorijsko ispitivanje tretira na istovetan način kao komercijalnu robu u sprovođenju procedure uvoza i carinjenja na teritoriju Republike Srbije bez obzira što nema rizika po bezbednost i zdravlje učesnika u prometu. Službena kontrola uzoraka ne vrši se u skladu sa principom procene rizika, time nepotrebno opterećujući proceduru.

Sanitarni nadzor

Sanitarni nadzor, u skladu sa Zakonom o sanitarnom nadzoru Republike Srbije ("Sl. glasnik RS", br. 125/2004), predstavlja inspekcijski nadzor nad primenom zakona, drugih propisa i opštih akata i nad sprovođenjem propisanih mera, u oblastima koje podležu sanitarnom nadzoru, uključujući i kontrolu ispunjenosti propisanih sanitarno-tehničkih i higijenskih uslova (u daljem tekstu: sanitarni uslovi) koje moraju da ispune objekti, prostorije, postrojenja, uređaji, nameštaj, oprema i pribor, namenska prevozna sredstva i lica koja podležu sanitarnom nadzoru, sa ciljem zaštite zdravlja stanovništva, kao i zdravstveni nadzor nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe u proizvodnji i prometu.

Sanitarni nadzor takođe predstavlja i zdravstveni nadzor na granici i drugim mestima u kojima se vrši carinjenje nad životnim namirnicama i predmetima opšte upotrebe koji se uvoze, kao i sanitarni nadzor na granici nad putnicima, njihovim stvarima i saobraćajnim sredstvima u međunarodnom saobraćaju, u skladu sa posebnim zakonima, potvrđenim međunarodnim ugovorima i međunarodnim sanitarnim konvencijama.

Opseg oblasti pod sanitarnim nadzorom određen je članom ovog zakona, u skladu sa kojim se obavezni sanitarni nadzor obavlja nad sirovinama, poluproizvodima i gotovim proizvodima životnih namirnica i predmetima opšte upotrebe u proizvodnji i prometu, kao i sirovinama, poluproizvodima i gotovim proizvodima životnih namirnica i predmeta opšte upotrebe koji se uvoze radi stavljanja u promet na domaćem tržištu ili koji se privremeno uvoze ili izvoze radi prerade, dorade i obrade. Zakon o predmetima opšte upotrebe ("Službeni glasnik RS", br. 25/2019 i 14/2022), kao poseban zakon, u pogledu obima primene u članu 2. tač. 1) i 2) propisuje da se pravila utvrđena ovim zakonom primenjuju na sistem nadzora nad zdravstvenom ispravnošću, odnosno bezbednošću, odnosno usaglašenosti predmeta opšte upotrebe sa propisanim zahtevima i laboratorijsko ispitivanje zdravstvene ispravnosti, odnosno bezbednosti, odnosno usaglašenosti predmeta opšte upotrebe sa propisanim zahtevima, a u pogledu oblasti primene u članu 3. stav 1. tač. 2) i 4) i stav 2. da se primenjuje na predmete opšte upotrebe namenjene za ljudsku upotrebu koji se uvoze i isporučuju na tržište Republike Srbije i koji se uvoze ili privremeno uvoze radi prerade, dorade i obrade, dok se ne primenjuje na predmete opšte upotrebe koji se izvoze i ne stavljaju se na tržište Republike Srbije, uz dokaz proizvođača o izvozu.

Saglasno članu 12. stav 5. Zakona o bezbednosti hrane i odredbama Zakona o predmetima opšte upotrebe, granična sanitarna inspekcija je nadležna za kontrolu prilikom uvoza i izvoza: dijetetskih proizvoda, dečje hrane – zamene za majčino mleko, dijetetskih suplemenata, soli za ishranu ljudi, aditiva, aroma, enzimskih preparata neživotinjskog porekla, pomoćnih sredstava neživotinjskog porekla, kao i vode za piće u originalnoj ambalaži (stona voda, mineralna voda i izvorska voda), posuđa, pribora, uređaja, ambalaže i drugih materijale koji dolaze u kontakt sa hranom i sredstava za održavanje higijene u domaćinstvu i u industriji, uključujući i ona koja se koriste u proizvodnji i stavljanju hrane u promet, dezinfekcionih sredstava i insekticida za upotrebu u domaćinstvu. Saglasno članu 4. Zakona o predmetima opšte upotrebe, pod predmetima opšte upotrebe podrazumevaju se: materijali i predmeti u kontaktu sa hranom uključujući i proizvode namenjene odojčadi i deci mlađoj od tri godine za olakšavanje hranjenja i sisanja, umirivanja i spavanja i ambalaža, igračke, kozmetički proizvodi, materijali i predmeti koji pri upotrebi dolaze u neposredan kontakt sa kožom, odnosno sluzokožom bilo da se narušava ili ne narušava njihov integritet, detergentski, biocidi i druga sredstva za opštu upotrebu i održavanje higijene, duvan, duvanski proizvodi, pribor za upotrebu duvanskih proizvoda, elektronska cigareta i drugi sistemi za inhaliranje pare sa ili bez nikotina.

Uvoznik neposredno, ili preko svog predstavnika (špedicije) za svaku pošiljku koju uvozi podnosi pisani zahtev za pregled pošiljke koju uvozi i prateću dokumentaciju (dokaze). Ako uvoznik ne podnese potrebne dokaze kada se radi o činjenicama koje nisu opšte poznate, odnosno priložena dokumentacija nije potpuna i ne sadrži dokumenta i dokaze koji se zahtevaju po Zakonu o predmetima opšte upotrebe, odnosno bližem podzakonskom propisu, na zahtev sanitarnog inspektora, podnosilac zahteva je obavezan da zahtev za utvrđivanje zdravstvene ispravnosti predmeta opšte upotrebe (podnesak) dopuni potrebnim dokumentima koji potvrđuju činjenice o kojima se ne vodi službena evidencija a koji su neophodni za utvrđivanje činjenica i okolnosti u postupku, u skladu sa članom 9. stav 4. i članom 59. Zakona o opšte upravnom postupku. Ako podnesak ne bude uređen u roku, organ rešenjem odbacuje podnesak. Ako podnesak bude uređen u roku, smatra se da je od početka bio uredan, ako zakonom nije drukčije predviđeno.

Sanitarna inspekcija vrši kontrolu na samom graničnom prelazu (pregledom vozila) ili u mestu skladištenja i to:

- pregledom prateće dokumentacije - podrazumeva pregled ispravnosti podnetog zahteva u smislu datih podataka kao i podnetih priloga,
- utvrđivanjem identiteta, pregledom pošiljke:
 - utvrđivanjem higijenskih uslova pod kojima je pošiljka dopremljena,
 - izičkim pregledom pošiljke na prevoznom sredstvu ili u mestu skladištenja.

Za pošiljku koja nema neusaglašenosti inspektor rešenjem odobrava uvoz. U suprotnom, sanitarni inspektor će zabraniti uvoz i narediti vraćanje pošiljaocu zabranjene pošiljke ili narediti njeno uništenje, ako pošiljka ne može da se vrati pošiljaocu, o čemu donosi rešenje. Protiv rešenja sanitarnog inspektora može se izjaviti žalba ministru zdravlja, koja ne odlaže njegovo izvršenje. Troškovi nastali sprovođenjem mere uništavanja, odnosno vraćanja nebezbedne pošiljke hrane padaju na teret stranke.

Uprava carina ne može sprovesti carinjenje za stavljanje robe u slobodan promet bez rešenja sanitarnog inspektora o odobrenom uvozu predmeta opšte upotrebe. No, carinski organ može, na zahtev uvoznika, obaviti carinjenje pošiljke predmeta opšte upotrebe, koja je u postupku zdravstvenog nadzora pre donošenja rešenja odobrenju uvoza, ako je pošiljka podvrgnuta laboratorijskim ispitivanjima, čiji rezultati još nisu poznati, a na osnovu pisane saglasnosti sanitarnog inspektora.

Predma postoji prostor za tumačenje da se sanitarni nadzor ne sprovodi pri uvozu predmeta opšte upotrebe koji nisu namenjeni komercijalnoj upotrebi na tržištu Republike Srbije, nalazimo da ipak postoje razlozi i za drugačije tumačenje ovih zakonskih odredaba.

Zakon o sanitarnom nadzoru ne predviđa primenu analize rizika. Sa druge strane, Zakon o inspekcijskom nadzoru, kao sistemski zakon za sve inspekcijske nadzore, propisuje da se inspekcijski nadzor zasniva na proceni rizika i srazmeran je procenjenom riziku, tako da se rizikom delotvorno upravlja, da je procena rizika deo procesa analize rizika, te utvrđuje opšte kriterijume za procenu rizika, koji se za pojedinačne oblasti inspekcijskog nadzora (upravne oblasti) konkretizuju pravilnicima koje donose nadležni ministri. Na osnovu ovog zakonskog ovlašćenja, ministar zdravlja doneo je Pravilnik o posebnim elementima procene rizika, posebnim kriterijumima za procenu rizika, učestalosti vršenja inspekcijskog nadzora na osnovu procene rizika i posebnim elementima plana inspekcijskog nadzora iz delokruga sanitarne inspekcije. Takođe, član 7. Zakona o predmetima opšte upotrebe, kojim se uređuje pregled pošiljke koja se uvozi od strane graničnog sanitarnog inspektora, uređuje načelo analize rizika, utvrđujući da se sanitarni nadzor nad predmetima opšte upotrebe zasniva na načelu procene rizika i srazmeran je procenjenom riziku, tako da se rizikom delotvorno upravlja, kao i da je procena rizika deo procesa analize rizika, te kroz niz odredaba razrađuje ovo načelo. Na analizi rizika zasnivaju se i službene kontrole graničnih veterinarskih i fitosanitarnih inspektora, u skladu sa odredbama Zakona o bezbednosti hrane, Zakona o veterinarstvu i Zakona o zdravlju bilja.

Premda su načela i pravila analize rizika propisana, proizlazi da ona nisu primenjena, odnosno nisu dosledno primenjena u službenim kontrolama, odnosno inspekcijskom nadzoru na državnoj granici u odnosu na uvoz uzoraka radi laboratorijskog ispitivanja i drugih materijala od značaja za istraživanje i razvoj. Nalazimo da bi se primenom pravila analize rizika prilikom sanitarnog inspekcijskog nadzora na državnoj granici smanjilo administrativno opterećenje koje proizlazi iz ovog postupka, a prevashodno da bi se postupak ubrzao. Na tržište Republike Srbije dozvoljena je isporuka samo zdravstveno ispravnih, odnosno bezbednih i usaglašanih predmeta opšte upotrebe.

Obaveza iz člana 30. Zakona o predmetima opšte upotrebe je da materijali i predmeti koji dolaze u kontakt sa hranom moraju biti deklarirani u skladu sa propisima kojima se uređuje oblast materijala i predmeta u kontaktu sa hranom na srpskom jeziku. Podzakonskim aktima je propisana posebna mera da predmetni materijali i predmeti moraju biti praćeni pismenom izjavom u kojoj se navodi da su materijali i predmeti u skladu sa pravilima koja se na njih primenjuju – deklaracijom o usaglašenosti.

Deklaracija o usaglašenosti mora biti propraćena adekvatnom dokumentacijom i biti data na uvid na zahtev sanitarnog inspektora u skladu sa članom 31. Zakona o predmetima opšte upotrebe.

Takođe, sledljivost materijala mora biti obezbeđena u svim fazama postupka prema članu 32. Zakona o predmetima opšte upotrebe.

Subjekti u poslovanju predmetima opšte upotrebe u obavezi su da poseduju dokaze o zdravstvenoj ispravnosti, odnosno bezbednosti proizvoda, propisane za svaku grupu predmeta opšte upotrebe prema članu 89. Zakona o predmetima opšte upotrebe.

Obaveza je uvoznika da pre carinjenja pošiljke koju uvozi, u skladu sa članom 90. Zakona o predmetima opšte upotrebe, podnese pismeni zahtev neposredno ili preko carinskog zastupnika, za pregled pošiljke graničnom sanitarnom inspektorom nadležnom za granično područje u mestu carinjenja radi utvrđivanja njene zdravstvene ispravnosti, odnosno bezbednosti. Uz zahtev uvoznik podnosi propisane i potrebne dokaze od značaja za identifikaciju proizvoda i utvrđivanje zdravstvene ispravnosti odnosno bezbednosti proizvoda koji se uvozi.

Uvoznik je dužan da omogući graničnom sanitarnom inspektorom uvid u dokumentaciju i nesmetano obavljanje sanitarnog nadzora nad proizvodima pri uvozu i troškove nastale u postupku sanitarnog nadzora na zahtev stranke snosi podnosilac zahteva u skladu sa propisom kojim se uređuju administrativne takse.

Prema članu 91. Zakona o predmetima opšte upotrebe, ukoliko su ispunjeni propisani uslovi u pogledu zdravstvene ispravnosti, odnosno bezbednosti predmeta opšte upotrebe koji se uvozi granični sanitarni inspektor donosi rešenje o ispunjenju propisanih uslova. Ukoliko propisani uslovi nisu ispunjeni, granični sanitarni inspektor rešenjem zabranjuje uvoz zdravstveno neispravnih, odnosno nebezbednih predmeta opšte upotrebe i naređuje meru njihovog vraćanja pošiljaocu.

Izuzetno, granični sanitarni inspektor, na zahtev uvoznika, ima ovlašćenje da rešenjem naredi meru uništenja zdravstveno neispravnih, odnosno nebezbednih predmeta opšte upotrebe u skladu sa zakonom, ukoliko pošiljka, iz opravdanih razloga, ne može da se vrati pošiljaocu.

Sva nevedena rešenja granični sanitarni inspektor je dužan da donese u roku od osam dana od dana okončanja postupka inspeksijskog nadzora koji je rok takođe definisan članom 91 Zakona o predmetima opšte upotrebe.

Zakonom o predmetima opšte upotrebe propisana je obaveza saradnje sa carinskim organom pri uvozu, te u skladu sa članom 92. carinski organ ne može obaviti carinjenje pošiljke, odnosno proizvoda bez rešenja graničnog sanitarnog inspektora o ispunjenju propisanih uslova u pogledu zdravstvene ispravnosti, odnosno bezbednosti predmeta opšte upotrebe koji se uvozi i dužan je da omogući sprovođenje rešenja graničnog sanitarnog inspektora i pruži stručnu pomoć pri izvršenju rešenja o zabrani uvoza zdravstveno neispravnih, odnosno nebezbednih predmeta opšte upotrebe i naređuje meru njihovog vraćanja pošiljaocu.

Članom 93. Zakona o predmetima ustanovljena je zabrana uvozniku da isporuči na tržište, preradi ili na drugi način otuđi ili ukloni iz prijavljenog skladišta proizvod pre okončanja postupka sanitarnog nadzora i donošenja rešenja.

Važno je napomenuti da ukoliko granični sanitarni inspektor po okončanju postupka sanitarnog nadzora donese rešenje kojim zabranjuje uvoz zdravstveno neispravnih, odnosno nebezbednih predmeta opšte upotrebe i naređuje meru njihovog vraćanja pošiljaocu ili rešenje kojim naredi meru uništenja, troškove sprovođenja rešenja snosi uvoznik, prema članu 93. Zakona.

U skladu sa zakonskom definicijom iz člana 4. Zakona o predmetima opšte upotrebe, pod predmetima opšte upotrebe smatraju se materijali i predmeti u kontaktu sa hranom uključujući i proizvode namenjene odojčadi i deci mlađoj od tri godine za olakšavanje hranjenja i sisanja, umirivanja i spavanja i ambalaža, igračke, kozmetički proizvodi, materijali koji pri upotrebi dolaze u neposredan kontakt sa kožom, odnosno sluzokožom bilo da se narušava ili ne narušava njihov integritet, detergentski, biocidi i druga sredstva za opštu upotrebu i održavanje higijene, duvan, duvanski proizvodi, pribor za upotrebu duvanskih proizvoda, elektronska cigareta i drugi sistemi za inhaliranje pare sa ili bez nikotina.

Bitna stvar koja pomaže olakšavanje prekograničnih procedura je da je granična sanitarna inspekcija transparentno utvrdila procedure vezane za pošiljke hrane, predmete opšte upotrebe i uvoz uzoraka. Kada je reč o uvozu uzoraka, u pitanju je procedura sanitarnog nadzora nad uzorcima hrane i predmeta opšte upotrebe koji se uvoze za naučno-istraživačke svrhe, laboratorijska ispitivanja, ispitivanja tržišta, tehnološke probe i drugo. Procedura je registrovana i objavljena u Registru administrativnih postupaka, u skladu s Zakonom o Registru administrativnih postupaka i pratećom Uredbom.

Prema ovoj proceduri, ako privredni subjekat namerava da u Republiku Srbiju uveze uzorke hrane i predmete opšte upotrebe za naučno-istraživačke svrhe, radi laboratorijskog ispitivanja, ispitivanja tržišta ili radi tehnološke probe, potrebno je da Ministarstvo zdravlja utvrdi njihovu zdravstvenu ispravnost odnosno bezbednost.

Uz zahtev se prilažu sledeća dokumenta: 1. Carinski dokument (JCI ili SD ili dr.), 2. Tovarni list ili faktura, 3. Uplatnica ili izvod kao dokaz za pokrivanje troškova zahteva, 4. Uplatnica ili izvod kao dokaz za pokrivanje troškova rešenja, 5. Specifikacija pošiljke, 6. Ovlašćenje podnosioca zahteva, 7. Izjava uvoznika o nameni uzoraka (laboratorijsko ispitivanje u ovlašćenoj laboratoriji ili ispitivanje tržišta), 8. Uplatnica ili izvod kao dokaz za pokrivanje troškova naknade za pregled pošiljke. Finansijski izdaci su sledeći: republička administrativna taksa (R.A.T.) za zahtev – 330,00 dinara, R.A.T za rešenje- 570,00 dinara i naknada za pokrivanje troškova pregleda pošiljke - 25,00 din.

Kada je reč o roku za postupanje nadležnog organa, Ministarstvo zdravlja u roku od 60 dana dana od dana prijema urednog zahteva izdaje Rešenje o utvrđivanju zdravstvene ispravnosti, odnosno bezbednosti uzoraka hrane i predmeta opšte upotrebe koji se uvoze za naučno-istraživačke svrhe, laboratorijska ispitivanja, ispitivanja tržišta, tehnološke probe i sl. Ako je podneti zahtev neuređan, Ministarstvo zdravlja u roku od osam dana od dana prijema zahteva obaveštava podnosioca zahteva na koji način da otkloni nepravilnosti u podnetom zahtevu, pri čemu rok za uređenje zahteva je najmanje osam dana od prijema obaveštenja.

Pošiljke koje podležu veterinarskoj kontroli prilikom uvoza

Članom 120. Zakona o veterinarstvu definisano je da, životinje, proizvodi životinjskog porekla, hrana životinjskog porekla, sporedni proizvodi životinjskog porekla, hrana za životinje, veterinarski lekovi i medicinska sredstva i prateći predmeti podležu veterinarsko-sanitarnoj kontroli na graničnim prelazima.

Pravilnikom o vrstama pošiljki koje podležu veterinarsko-sanitarnoj kontroli i načinu obavljanja veterinarsko-sanitarnog pregleda pošiljki na graničnim prelazima ova lista se dodatno proširuje, pa se pod pošiljkama smatraju pošiljke životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, sporednih proizvoda životinjskog porekla i hrane za životinje, kao i pošiljke mešovite hrane koja u svom sastavu sadrži proizvode životinjskog porekla, obuhvaćeni istim propisanim dokumentom, koje se nalaze u istom prevoznom sredstvu, a koje potiču iz istog mesta porekla i namenjene su istom mestu krajnjeg odredišta.

Pravilnikom je definisan i pojam mešovite hrane, pod kojom se podrazumevaju proizvodi namenjeni za ishranu ljudi koji sadrže prerađene proizvode životinjskog i biljnog porekla, uključujući i one kod kojih prerada primarnog proizvoda predstavlja sastavni deo finalnog proizvoda.

Specifičnost uvoza i tranzita životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane za životinje, sporedni proizvodi životinjskog porekla, veterinarskih lekova i medicinskih sredstava i pratećih predmeta predstavlja to što se isključivo može vršiti preko graničnih prelaza na kojima postoji organizovana veterinarsko-sanitarna kontrola i koji ispunjavaju higijensko-tehničke radne uslove. Veterinarsko-sanitarna kontrola na graničnom prelazu sastoji se od pregleda dokumentacije, identifikacije pošiljke i fizičkog pregleda pošiljke u skladu sa članom 120. Zakona i članom 7. Pravilnika. Takođe, uvoz proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, hrane za životinje, sporednih proizvoda životinjskog porekla i pratećih predmeta odobrava se iz objekata koji ispunjavaju propisane uslove, koji su registrovani u EU i koji su pod kontrolom nadležnog organa.

Članom 122. definisane su obaveze da pošiljke životinja, proizvoda životinjskog porekla i hrane za životinje koje se uvoze:

- moraju biti bez zaraznih bolesti koje se obavezno prijavljuju,
- moraju biti obeležene na propisan način,
- moraju imati originalnu međunarodnu veterinarsku potvrdu (sertifikat) izdatu i potpisanu od strane nadležnog veterinarskog inspektora ili ovlašćenog veterinara države izvoznice ili države porekla,
- moraju biti obeležene i praćene odgovarajućim identifikacionim dokumentom kada su u pitanju žive životinje,
- moraju imati rešenje o utvrđivanju veterinarsko-sanitarnih uslova za uvoz ili za tranzit,

- zavisno od prirode zarazne bolesti i mogućeg rizika ne mogu poticati iz gazdinstva, područja odnosno države izvoznice niti biti u prevozi kroz područje ili državu u kojoj postoji zarazna bolest koja se obavezno prijavljuje.

Istim članom je propisano da pošiljke hrane životinjskog porekla koje se uvoze ili su u provozu moraju da:

- budu bezbedne po zdravlje ljudi,
- imaju originalnu međunarodnu veterinarsku potvrdu (sertifikat) izdatu i potpisanu od strane nadležnog veterinarskog inspektora ili ovlašćenog veterinara države izvoznice ili države porekla,
- imaju rešenje o utvrđivanju veterinarsko-sanitarnih uslova za uvoz ili za tranzit,
- budu obeležene na način tako da se može utvrditi poreklo i objekat u kojima je proizvod i hrana proizvedena.

Dalje, prema članu 5. Pravilnika, pošiljka mešovite hrane podleže veterinarsko sanitarnoj kontroli i to:

- Ako je treba prevoziti ili skladištiti pod kontrolisanim temperaturnim uslovima,
- Ako u svom sastavu sadrži proizvode od mesa, u bilo kom procentu i ne mora da se transportuje ili skladišti pod kontrolisanim temperaturnim uslovima,
- Ako u svom sastavu sadrži proizvode životinjskog porekla, koji nisu proizvodi od mesa i ne moraju da se transportuju ili skladište pod kontrolisanim temperaturnim režimom, odnosno u svom sastavu sadrži mlečne proizvode, proizvode na bazi kolostruma, proizvode ribarstva ili proizvode od jaja.

Važno je napomenuti da pošiljke mešovite hrane iz tarifnih brojeva 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1901, 1902, 1905, 2004, 2005, 2103, 2104, 2105 i 2106, koje se uvoze u Republiku Srbiju radi stavljanja u promet, moraju da potiču iz objekata koji su odobreni za izvoz prerađenih proizvoda životinjskog porekla sadržanih u tim proizvodima. Prilikom uvoza, obavezno je posedovanje međunarodne veterinarske potvrde – sertifikata, koja mora biti overena na propisan način, obeležena serijskim brojem, obavezno pisana na srpskom jeziku i jeziku zemlje porekla, a za pošiljke u provozu može biti pisana i na engleskom i na drugim jezicima koji su službeno prihvaćeni u međunarodnom prometu.

Dakle, pregled dokumentacije prilikom uvoza odnosi se na pregled međunarodne veterinarske potvrde koja prati pošiljku kako je to definisano članom 8. Pravilnika. Identifikacija pošiljaka obavljaju se pregledom pošiljke i dokumentacije koja prati pošiljku kako je to propisano odredbama članova 10. i 11.

Prema članu 14. Pravilnika fizički pregled pošiljke proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, sporednih proizvoda životinjskog porekla i hrane za životinje, kao i pošiljke mešovite hrane, obuhvata:

- pregled uslova prevoza i prevoznog sredstva, kako bi se utvrdila svaka neusaglašenost i utvrđivanje da li temperaturni uslovi prevoza odgovaraju propisanim uslovima za svaku pošiljku,
- upoređivanje stvarne težine pošiljke sa težinom navedenom u veterinarskom sertifikatu ili drugom dokumentu koji prati pošiljku, i ako je potrebno merenje pošiljke
- provera ambalaže i svih oznaka na njima (žigova, etiketa, veterinarskih kontrolnih brojeva i utvrđivanje da li ispunjavaju propisane uslove,
- u slučaju proizvoda u rasutom stanju, pregled celog seta paketa ili uzoraka pre nego što bude podvrgnut organoleptičkom pregledu i fizički, hemijski i mikrobiološki pregledi.

Fizički pregled pošiljke, u skladu sa članom 15. Pravilnika, obuhvata i proveru da li je pošiljka prilikom prevoza promenila stanje i to:

- Laboratorijskim testovima na samom graničnom prelazu,
- Službenim uzorkovanjem pošiljke u skladu sa monitoring planom, radi dalje laboratorijske analize te pošiljke od strane ovlašćenih laboratorija.

Ministarstvo poljoprivrede – Uprava za veterinu, u skladu sa članom 124 Zakona o veterinarstvu, izdaje rešenje o utvrđivanju veterinarsko-sanitarnih uslova za uvoz ili tranzit pošiljki životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, hrane za životinje, sporednih proizvoda životinjskog porekla i pratećih predmeta.

Carinski organ, prema članu 129. Zakona o veterinarstvu, ne može da preduzima radnje predviđene pravilima odgovarajućeg carinskog postupka za pošiljke životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, hrane za životinje, lekova i medicinskih sredstava za upotrebu u veterini i pratećih predmeta pre nego što granični veterinarski inspektor utvrdi da nema veterinarsko- sanitarnih smetnji za uvoz ili provoz takve pošiljke i na odgovarajući način obeleži međunarodnu veterinarsku dozvolu.

Prema istom članu, carinski organ je ovlašćen da odobri stavljanje u carinski postupak pošiljke koja podleže veterinarsko-sanitarnom pregledu na osnovu izdatog i potvrđenog zajedničkog veterinarskog ulaznog dokumenta od strane graničnog veterinarskog inspektora.

Granični veterinarski inspektor dozvoljava ulazak pošiljke do određenog odredišta u Republici Srbiji. Ako je tako naznačeno u zajedničkom veterinarskom ulaznom dokumentu granični veterinarski inspektor zabranjuje promet pošiljke životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla ili hrane za životinje do dobijanja nalaza ovlašćene laboratorije kojim se potvrđuje bezbednost pošiljke po zdravlje životinja i ljudi, u skladu sa članom 129. Zakona o veterinarstvu.

Takođe, lice odgovorno za pošiljku je obavezno da sprovede sve propisane postupke vezano za najavu pošiljke, prijavu pošiljke za pregled, plaćanje naknade za veterinarsko-sanitarni pregled, kao i sve mere koje naredi granični veterinarski inspektor.

Postupanje granične veterinarske inspekcije prilikom uvoza

Prethodna prijava	
Prispeće pošiljke	
Zahtev graničnoj veterinarskoj inspekciji za veterinarsko-sanitarni pregled pošiljke + prateća dokumentacija	
Pregled dokumentacije, identifikacija pošiljke i fizički pregled	
Pošiljka ne ispunjava uslove za uvoz	Popunjavanje i overa ZVUD obrasca
Preduzimanje odgovarajućih upravnih mera i radnji	Izdavanje rešenja kojim se dozvoljava carinsko postupanje i promet robe / Preduzimanje odgovarajućih radnji, u skladu sa preduzetim dokaznim radnjama i nalazima

Zakon o veterinarstvu u članu 124. propisuje da se rešenje za uvoz, odnosno rešenje za tranzit izdaje ako uvoz životinja, proizvoda životinjskog porekla, hrane životinjskog porekla, hrane za životinje, sporednih proizvoda životinjskog porekla i pratećih predmeta nije zabranjen zbog zdravstvenog stanja životinja u zemlji izvoznici odnosno zemlji provoza, i ako ne postoji rizik po zdravlje životinja i zdravlje ljudi. Analizom rizika utvrđuje se: namena za koju će se koristiti proizvodi životinjskog porekla, hrana životinjskog porekla ili hrana za životinje; geografske i druge karakteristike zemlje izvoznice odnosno zemlje provoza koje utiču na pojavu, širenje i opstanak bolesti; postojanje područja bez zaraznih bolesti životinja; istovetnost u radu veterinarske službe zemlje izvoznice i veterinarske službe u Republici Srbiji; istovetnost mera u Republici Srbiji i zemlji izvoznici, odnosno u zemlji provoza na suzbijanju zaraznih bolesti životinja.

Svaka pošiljka proizvoda životinjskog porekla i hrane za životinje (Spisak roba koje podležu graničnoj veterinarskoj kontroli) se podvrgava pregledu dokumentacije, identifikaciji pošiljke i fizičkom pregledu (po visti proizvoda, a sa učestalošću fizičkog pregleda u skladu sa planom za datu godinu sačinjenom u skladu sa Pravilnikom o vrstama pošiljaka koje podležu veterinarsko – sanitarnoj kontroli i o načinu obavljanja veterinarsko-sanitarnog pregleda pošiljki na graničnim prelazima.

Iz sprovedenih analiza stavova privrednika proizlazi zaključak da inspekcije na državnoj granici, generalno, u nedovoljnoj meri primenjuju analizu rizika.

Članom 124. st. 8. i 9. Zakona o veterinarstvu propisano je da – izuzetno – rešenje za uvoz i tranzit nije potrebno za određene vrste pošiljki i da ministar nadležan za poslove veterinarstva bliže propisuje uslove za pošiljke koje se uvoze za koje nije potrebno rešenje za uvoz i tranzit, kao i izgled i sadržinu obrasca uverenja za pošiljke koje se uvoze (sertifikat), a za koje nije potrebno rešenje za uvoz i tranzit. Na osnovu ovog zakonskog ovlašćenja, ministar poljoprivrede doneo je Pravilnik o uslovima za pošiljke za koje nije potrebno rešenje za uvoz i tranzit ("Službeni glasnik RS", br. 39/19 i 35/21). Međutim, ovaj pravilnik ne poznaje izuzeće od obaveze veterinarsko- sanitarnog pregleda uzoraka namenjenjih laboratorijskom ispitivanju.

Carinski organ ne može preduzimati radnje predviđene pravilima odgovarajućeg carinskog postupka, dok veterinarski inspektor ne obavi pregled pošiljke i ne potvrdi njenu ispravnost.

Pošiljke koje podležu fitosanitarnoj kontroli prilikom uvoza

Članom 52. Zakona o zdravlju bilja propisano je da se bilje, biljni proizvodi i propisani objekti mogu da se stave u promet posle izvršenog fitosanitarnog pregleda, samo ako je za njih prikačen biljni pasoš ili ako je prikačen za pakovanje ili prati prevozno sredstvo.

Od ovog pravila odstupa se izuzetno, ukoliko se radi o prometu malih količina bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata ako se koriste za neindustrijske i nekomercijalne svrhe ili se koriste za konzumaciju tokom putovanja, pod uslovom da nema opasnosti od širenja štetnih organizama.

Istim članom Zakona je definisano da pošiljke bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata sa Liste VA deo I i Liste VA deo II, koje se stavljaju u promet a namenjene su za oglede, odnosno naučne svrhe ili rad na klonskoj selekciji podležu fitosanitarnom pregledu i prati ih biljni pasoš.

Kako je to uređeno članom 66. Zakona o zdravlju bilja, bilje, biljni proizvodi i propisani objekti podležu pri uvozu fitosanitarnom pregledu na graničnim prelazima.

Uvoz bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata može se vršiti preko graničnih prelaza na kojima postoji organizovana fitosanitarna inspekcija i koji ispunjavaju higijensko tehničke i radne uslove. Izuzetno, uvoz određenog bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata može se vršiti i preko graničnih prelaza na kojima nije organizovana fitosanitarna inspekcija, a koji se za tu namenu rešenjem ministra privremeno otvaraju. Pošiljke koje ne podležu fitosanitarnom pregledu, a koje su upakovane u drveni materijal, mogu se uvoziti preko graničnih prelaza, na kojima je organizovana carinska služba.

Prema članu 67. Zakona o zdravlju bilja, koji uređuje fitosanitarni pregled prilikom uvoza, pošiljke bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata sa Liste VB deo I i Liste VB deo II koje se uvoze, njihova ambalaža, kao i prevozno sredstvo kojima se prevoze podležu carinskom nadzoru i obaveznom fitosanitarnom pregledu, i izvršenom u celini ili na osnovu reprezentativnog uzorka.

Fitosanitarnе mere zemlje izvoznice, posebno one koje se odnose na ispunjavanje specifičnih fitosanitarnih uslova sa relevantnih lista iz člana 67 Zakona o zdravlju bilja, pri uvozu, smatraće se istovetnim fitosanitarnim merama propisanim u Republici Srbiji ako zemlja izvoznica objektivno dokaže da su zasnovane na naučnim dokazima i da se njihovom primenom postižu isti rezultati. Tokom fitosanitarnog pregleda uzimaće se u obzir specifičnosti u pogledu agronomskih i ekoloških uslova zemlje izvoznice, odnosno prihvaćće se status područja bez štetnih organizama, ako je ono priznato u skladu sa standardima koji su u skladu sa Međunarodnom konvencijom o zaštiti bilja.

Saglasno članu 68. Zakona o zdravlju bilja, fitosanitarni pregled pošiljaka bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata može se obavljati smanjenom učestalošću:

1. ako je na osnovu dogovora sa nadležnim organom za zaštitu zdravlja bilja zemlje izvoznice fitosanitarni pregled već obavljen u zemlji iz koje se pošiljka uvozi, od strane nadležnog organa zemlje uvoznice;
2. na osnovu procene rizika;
3. na osnovu sporazuma zaključenih sa zemljom iz koje se pošiljka uvozi, a koji se zasniva na istovetnosti fitosanitarnih mera i postupanja u Republici Srbiji i zemlji izvoznici, odnosno u zemlji tranzita na sprečavanju unošenja, širenja i suzbijanja štetnih organizama.

Pri uvozu za potrebe ogleda, naučnoistraživačkog rada i klonske sekcije, u smislu člana 69. Zakona o zdravlju bilja, pošiljku bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata mora da prati odobrenje za uvoz koje izdaje Ministarstvo, kao i odgovarajući fitosertifikat, a pošiljku štetnih organizama mora da prati odobrenje za unošenje štetnog organizma.

Propisani su izuzeci od fitosanitarnog pregleda članom 70. Zakona o zdravlju bilja.

Fitosanitarni pregled nije obavezan za uvoz male količine bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata, koji se koriste za neindustrijske i nekomercijalne svrhe ili se koriste za konzumaciju tokom putovanja, pod uslovom da nema opasnosti od širenja štetnih organizama.

U pogledu obaveza uvoznika, prema članu 72. Zakona, deklarant je dužan da:

1. *fitosanitarnom inspektoru najavi prispeće pošiljke;*
2. *u propisanom roku podnese zahtev za njen pregled;*
3. *omogući sve potrebne uslove za obavljanje fitosanitarnog pregleda;*
4. *sprovede sve naložene mere od strane fitosanitarnog inspektora.*

Carinski organ ne može preduzimati radnje predviđene pravilima odgovarajućeg carinskog postupka, osim za pošiljke u tranzitu, dok fitosanitarni inspektor ne obavi fitosanitarni pregled pošiljke i ne potvrdi njenu zdravstvenu ispravnost.

Ako pošiljka pristigne na granični prelaz koji nije određen za vršenje fitosanitarnog pregleda, carinski organ zabraniće uvoz i uputiti pošiljku na najbliži prelaz na kome je organizovana fitosanitarna inspekcija.

Ako na graničnom prelazu ne postoje uslovi za fitosanitarni pregled pošiljke u skladu sa ovim zakonom, a ne postoji opasnost od širenja štetnih organizama koji ugrožavaju zdravlje bilja, fitosanitarni pregled pošiljaka može se obaviti u određenim mestima unutar Republike Srbije u određenoj carinarnici, te u tom slučaju fitosanitarni inspektor rešenjem o prevozu propušta pošiljku do određene carinarnice, gde je ista pod carinskim nadzorom do završetka pregleda. Svako premeštanje, deljenje ili uzorkovanje pošiljke ovakve pošiljke je zabranjeno.

Može se dogoditi da prilikom obavljanja fitosanitarnog pregleda pošiljke bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata fitosanitarni inspektor posumnja na prisustvo štetnih organizama sa Liste IA deo I, Liste IA deo II, Liste IB, Liste IIA deo I, Liste IIA deo II i Liste IIB a čije prisustvo nije moguće utvrditi prilikom pregleda na graničnom prelazu.

U tom slučaju fitosanitarni inspektor u skladu sa članom 73. Zakona uzima službeni uzorak i dostavlja ga službenoj laboratoriji, odnosno ovlašćenoj ovlašćenoj laboratoriji na laboratorijsku analizu.

Ukoliko su ispunjeni uslovi za uvoz, u skladu sa članom 74. Zakona o zdravlju bilja, fitosanitarni inspektor posle izvršenog fitosanitarnog pregleda pošiljke bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata pri uvozu, odnosno posle dobijanja rezultata laboratorijske analize dozvoljava uvoz pošiljke izdavanjem rešenja o dozvoli uvoza ili overom carinske dokumentacije pri čemu overava i kopiju fitosertifikata ili fitosertifikata za reeksport pečatom fitosanitarne inspekcije sa navedenim datumom ulaska.

Ukoliko nisu ispunjeni uslovi za uvoz, prema članu 75. Zakona, fitosanitarni inspektor rešenjem će narediti jednu ili više fitosanitarnih mera i to:

1. zabranu uvoza pošiljke ili dela pošiljke na teritoriju Republike Srbije;
2. uništavanje pošiljke ili dela pošiljke;
3. tretiranje radi suzbijanja štetnih organizama;
4. promenu namene za pošiljku;
5. karantinski nadzor za pošiljku, do dobijanja rezultata laboratorijske analize.

Ističemo da se za pošiljke koje se uvoze u slobodne zone ili slobodna carinska skladišta na teritoriji Republike Srbije, primenjuju se odredbe člana 77. Zakona o zdravlju bilja, koje se odnose na uvoz, ako pregled nije izvršen na granici. Takođe, pošiljke bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata koje se skladište, pakuju, prerađuju i obrađuju u slobodnim zonama ili carinskim skladištima, podležu fitosanitarnom pregledu.

Troškove nastale zbog primene fitosanitarnih mera pri uvozu, izvozu i tranzitu pošiljaka bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata plaća uvoznik ili izvoznik kako je to propisano članom 81. Zakona.

Za razliku od drugih primenljivih zakona, Zakonom o zaštiti bilja predviđen je izuzetak od obaveze inspeksijskog pregleda za uvoz male količine bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata, koji se koriste za neindustrijske i nekomercijalne svrhe ili se koriste za konzumaciju tokom putovanja, pod uslovom da nema opasnosti od širenja štetnih organizama. Takođe, ministar poljoprivrede doneo je pravilnik kojim se uređuje uvoz male količine materijala.

Na osnovu Pravilnika o fitosanitarnoj kontroli bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata u međunarodnom prometu, bilje, biljni proizvodi, pesticidi i đubriva pri uvozu podležu fitosanitarnom pregledu na graničnim prelazima na kojima postoji organizovana fitosanitarna inspekcija. Izuzetno, uvoz određenog bilja, biljnih proizvoda i pesticida i đubriva može se vršiti i preko graničnih prelaza na kojima nije organizovana fitosanitarna inspekcija, a koji se za tu namenu rešenjem nadležnog ministra, privremeno otvaraju.

Fitosanitarni pregled pošiljke bilja se vrši na samom graničnom prelazu pregledom dokumentacije koja prati pošiljku, pregledom prevoznog sredstva, pregledom ambalaže i pregledom bilja ili hrane mešovitog porekla koja spada u nadležnost fitosanitarne granične inspekcije (Spisak bilja i proizvoda koji podležu kontroli granične fitosanitarne inspekcije i Spisak roba koje podležu graničnoj fitosanitarnoj kontroli prema Zakonu o bezbednosti hrane), a prema planu granične fitosanitarne inspekcije za datu godinu.

Fitosanitarni pregled pošiljaka bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata može se obavljati sa smanjenom učestalošću pod sledećim uslovima:

- ako je na osnovu dogovora sa nadležnim organom za zaštitu zdravlja bilja zemlje izvoznice fitosanitarni pregled već obavljen u zemlji iz koje se pošiljka uvozi, od strane nadležnog organa zemlje uvoznice,
- na osnovu procene rizika,
- na osnovu sporazuma zaključenim sa zemljom iz koje se pošiljka uvozi, a kojise zasniva na istovetnosti fitosanitarnih mera i postupanja u zemlji uvoznici i zemlji izvoznici, odnosno u zemlji provoza na sprečavanju unošenja, širenja i suzbijanja štetnih organizama.

Fitosanitarni pregled nije obavezan za uvoz male količine bilja, biljnih proizvoda i propisanih objekata, koji se koriste za neindustrijske i nekomercijalne svrhe ili se koriste za konzumaciju tokom putovanja, pod uslovom da nema opasnosti od širenja štetnih organizama.

Uvoz biocidnih proizvoda

Biocidnim proizvodom u smislu člana 4. Zakona o biocidnim proizvodima, smatra se supstanca ili smeša, koja se sastoji, sadrži ili stvara jednu ili više aktivnih supstanci, pripremljena u obliku u kome se snabdeva korisnik, sa namenom da uništi, odvрати, učini bezopasnim, spreči delovanje ili drugačije kontroliše štetni organizam, na bilo koji način osim čisto fizičkim ili mehaničkim delovanjem, supstanca ili smeša koja se stvara od supstanci ili smeša koje ne spadaju u prethodno navedene, a koja se koristi sa namenom da uništi, odvрати, učini bezopasnim, spreči delovanje ili drugačije kontroliše štetni organizam na bilo koji način osim čisto fizičkim ili mehaničkim delovanjem i tretirani proizvod koji ima primarnu biocidnu funkciju.

Interesantna sa aspekta R&D uvoznih procedura jeste odredba da ukoliko nema ovog akta za biocidni proizvod ili aktivnu supstancu koja nije upisana u neku od relevantnih listi, a namenjena je isključivo za korišćenje u biocidnom proizvodu, mogu se biocidni proizvod ili aktivna supstanca se učiniti dostupnim na tržištu samo radi korišćenja u eksperimentu ili ispitivanju za svrhe naučnog istraživanja i razvoja ili proizvod i proces-orijentisanog istraživanja i razvoja.

Kako bi se učinio ovakav biocidni proizvod dostupan na tržištu, neophodna je potvrda Ministarstva uskladu sa članom 37. Zakona o biocidnim proizvodima.

Lica koja vrše eksperiment ili ispitivanja dužna su da sačine izveštaj sa detaljnim podacima o identitetu biocidnog proizvoda ili aktivne supstance, podacima o obeležavanju, nabavljenim količinama, licima koja će ih koristiti, kao i dostupnim podacima o mogućim efektima aktivne supstance ili biocidnog proizvoda na zdravlje ljudi ili životinja ili uticaja na životnu sredinu.

U skladu sa članom 38, ukoliko pri korišćenju prethodno definisanog biocidnog proizvoda dođe do ispuštanja u životnu sredinu, lice koje namerava da izvrši eksperiment ili ispitivanje, dužno je da podnese Ministarstvu zahtev za donošenje dozvole za taj eksperiment ili ispitivanje.

Zakon o biocidnim proizvodima je dobar primer kako poseban zakon koji prepoznaje oblast istraživanja. Naime, članom 9. Zakona o biocidnim proizvodima propisano je da se biocidni proizvod čini dostupnim na tržištu ili se koristi ako proizvođač, uvoznik, distributer odnosno korisnik ima odobrenje za činjenje dostupnim na tržištu i korišćenje, ima rešenje o upisu u Listu biocidnih proizvoda koji se mogu učiniti dostupnim na tržištu u koristiti do donošenja prethodno navedenog odobrenja, i ima rešenje o priznavanju odobrenja za činjenje dostupnim na tržištu u korišćenje donetog u skladu sa propisom EU od strane nadležnog organa države članice EU ili od strane Evropske komisije.

Carinski organ će dozvoliti uvoz biocidnog proizvoda, prema članu 40. Zakona o biocidnim proizvodima, za koje je doneto odobrenje ili rešenje o upisu biocidnog proizvoda u privremenu listu ili rešenje o priznavanju odobrenja ili privremena dozvola, odnosno potvrda. U slučaju potrebe za razjašnjenjem ili sumnje da li se na proizvod koji je predmet carinskog postupka uvoza primenjuju odredbe ovog

zakona, carinski organ obratiće se Ministarstvu radi dobijanja stručne pomoći. Carinski organ dužan je da na zahtev ministarstva do 31. marta tekuće godine, dostavi izveštaj o realizovanom uvozu biocidnih proizvoda u prethodnoj godini.

Uvoz robe dvostruke namene

Robom dvostruke namene – RDN, smatra se roba i prateće tehnologije koja u skladu sa tehničkim karakteristikama može imati dvostruku namenu (civilnu i vojnu) ili koja na bilo koji način može pomoći u proizvodnji nuklearnog, hemijskog ili biološkog oružja. Robom dvostruke namene se smatra i roba koja uključuje kompjuterske programe i tehnologiju, kao i roba koja podrazumeva prenos tehničkih podataka, u fizičkom i/ili elektronskom obliku, uključujući i usmeni prenos tzv. nevidljivi transfer tehnologije.

Zakon o izvozu i uvozu robe dvostruke namene usaglašen je sa odredbama člana 3. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i u skladu je i sa Rezolucijom Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija 1540 o neširenju oružja za masovno uništavanje i Akcionim planom Republike Srbije za primenu ove rezolucije.

Prema definicijama iz člana 3. Zakona o uvozu i izvozu robe dvostruke namene, roba dvostruke namene je roba, uključujući softver i tehnologiju, koja se može koristiti kako u civilne, tako i u vojne svrhe, roba koja može biti upotrebljena u neeksplozivne svrhe i roba koja se na bilo koji način može iskoristiti u cilju širenja ili proizvodnje oružja za masovno uništavanje.

Kako je dalje definisano i istim članom, podrazumeva se da uvoz robe dvostruke namene podrazumeva se unošenje, dopremanje, odnosno isporuka robe dvostruke namene sa teritorije druge države ili carinske teritorije na teritoriju Republike Srbije, u skladu sa carinskim propisima. Uvoznikom se smatra pravno lice ili preduzetnik sa sedištem na teritoriji Republike Srbije koje uvozi robu dvostruke namene u Republiku Srbiju.

U skladu sa zakonskom regulativom, formirana je Nacionalna kontrolna lista robe dvostruke namene kojom se utvrđuje klasifikacija ili kodifikacija robe dvostruke namene. Uvoznik, broker i pružalac tehničke pomoći dužan da pre započinjanja poslova izvoza, uvoza, pružanja brokerskih usluga i pružanja tehničke pomoći utvrdi da li predmetna roba ili usluga spada u kontrolisanu robu/uslugu – RDN za čiji je uvoz ili izvoz neophodno pribaviti dozvolu nadležnog organa.

Odluka o utvrđivanju nacionalne kontrolne liste robe dvostruke namene ("Sl. glasnik RS", br. 18/2018) usklađena sa Evropskom Uredbom 2017/2268 od 26. septembra 2017. godine (Commission delegated regulation (EU) 2017/2268 of 26 September 2017) i u njoj su primenjene međunarodno dogovorene kontrole robe dvostruke namene uključujući Vasenar Sporazum (Wassenaar Arrangement), Režim kontrole raketne tehnologije (the Missile Technology Control Regime – MTCR), Grupa nuklearnih snabdevača (the Nuclear Suppliers' Group – NSG), Australijska grupa (the Australia Group) i Konvencija o hemijskom oružju (the Chemical Weapons Convention – CWC).

U ovom momentu, U Evropskoj Uniji je na snazi nova uredba o robi dvostruke namene -Regulation (EU) 2021/821 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 setting up a Union regime for the control of exports, brokering, technical assistance, transit and transfer of dual-use items, kao i lista robe dvostruke namene utvrđena u Aneksu I Evropske direktive 2199/2019 od 17. oktobra 2019. godine (Commision Delegated Regulation (EU) 2019/2199 of 17 October 2019 amending Council Regulation (EC) No 428/2009 setting up a Community regime for the control of exports, transfer, brokering and transit of dual-use items).

Dozvola se na zahtev podnosioca izdaje za izvoz i uvoz RDN, brokerske usluge i tehničku pomoć. U tom smislu, regulative poznaje četiri vrste dozvola i to:

- dozvola za izvoz RDN,
- dozvola za uvoz hemikalija kao RDN,
- dozvola za brokerske usluge,
- dozvola za pružanje tehničke pomoći.

Nadležno ministarstvo za spoljnu trgovinu izdaje dozvole jednom određenom izvozniku ili uvozniku, za obavljanje pojedinačnog posla pod uslovima utvrđenim ugovorom, za jednog krajnjeg korisnika ili primaoca u drugoj državi, odnosno u Republici Srbiji i obuhvata jedan ili više proizvoda sa liste robe dvostruke namene sa rokom važenja od godinu dana.

Dakle, u smislu uvoza RDN na teritoriju Republike Srbije, uvoznik je dužan je da pre započinjanja, uvoza utvrdi da li predmetna roba spada u robu dvostruke namene i, zatim, pribaviti dozvolu ministarstva nadležnog za poslove spoljne trgovine.

Dozvola koja se izdaje za uvoz je pojedinačna, a trajanje dozvole je ograničeno na godinu dana. Izuzetno dozvola može trajati dok traje i pravni posao povodom koga se uvoz vrši, u kom slučaju je neophodno jednom godišnje dostavljati izveštaj o realizaciji izvršenog posla.

Zahtev za izdavanje dozvole za izvoz i uvoz robe dvostruke namene, podnosi se Ministarstvu na unapred propisanom obrascu.

Uz zahtev podnosilac zahteva dužan je da dostavi i originalnu potvrdu krajnjeg korisnika – End User Certificate, dobijenu od strane zvaničnog organa države krajnjeg korisnika, koja nije starija od šest meseci, kao i prevod originalne potvrde overen od strane ovlašćenog sudskog tumača u skladu sa članom 12. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene.

Procedura odlučivanja o primljenom zahtevu opisana je u članu 13. pomenutog zakona. Naime, ministarstvo kompletan zahtev za izdavanje dozvole dostavlja na saglasnost:

- ministarstvu nadležnom za poslove odbrane,
- ministarstvu nadležnom za spoljne poslove,
- ministarstvu nadležnom za unutrašnje poslove,
- organu državne uprave nadležnom za poslove nacionalne bezbednosti.

Ovde je u pitanju donošenje zajedničkog rešenja, u skladu sa članom 138. Zakona o opštem upravnom postupku, kojim je u stavu 1. propisano da kad organ donosi rešenje uz prethodnu saglasnost drugog organa, rešenje se donosi pošto drugi organ da saglasnost i u njemu se navodi akt kojim je ona data. Stavom 4. ovog člana propisano je, između ostalog, da je organ dužan da saglasnost dostavi organu koji donosi rešenje, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva. Članom 13. stav 3. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene propisano je da je Ministarstvo dužno da izda dozvolu u roku od 10 dana od dana dobijanja poslednje saglasnosti organa iz st. 1. i 2. ovog člana. Time, ceo postupak može – po jednom tumačenju – da traje 130 dana i više, odnosno oko 4 i po meseca (30+30+30+30+10). Međutim, nalazimo da bi član 138. stav 4. Zakona o opštem upravnom postupku, kojim je propisano da je organ dužan da prethodnu ili naknadnu saglasnost ili mišljenje dostavi organu koji donosi rešenje, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva, trebalo tumačiti tako da saglasnost svih organa bude obuhvaćena rokom od 30 dana.

Prilikom odlučivanja o podnetom zahtevu, a u skladu sa članom 15 relevantnog Zakona, ministarstvo i organi nadležno za izdavanje dozvole razmatraju da li izvoz ili uvoz robe dvostruke namene, odnosno pružanje brokerske usluge i tehničke pomoći u vezi sa robom dvostruke namene:

- *ugrožava poštovanje međunarodnih obaveza Republike Srbije, koje proističu iz članstva u Ujedinjenim nacijama, Organizaciji za evropsku bezbednost i saradnju i drugim međunarodnim organizacijama koje obavezuju Republiku Srbiju, odnosno članstva u međunarodnim kontrolnim izvoznim režimima;*
- *ugrožava poštovanje ljudskih prava u zemlji krajnjeg korisnika;*
- *ugrožava održavanje regionalnog mira, bezbednosti i stabilnosti;*
- *ugrožava bezbednosne ili odbrambene interese Republike Srbije, javnu bezbednost i ustavni poredak;*
- *je suprotan spoljnopolitičkom ili ekonomskom interesu Republike Srbije;*
- *omogućava izbijanje ili nastavak oružanih i drugih sukoba u državi krajnje upotrebe robe;*

- *omogućava upotrebu robe za podsticanje nemira u državi krajnje upotrebe robe;*
- *doprinosi riziku njenog preusmeravanja;*
- *ima negativan uticaj na nacionalnu bezbednost, kao i na ponašanje države krajnjeg korisnika prema terorizmu i međunarodno organizovanom kriminalu, prirodu njenih savezništava i poštovanje međunarodnog prava, i*
- *da li priloženi dokumenti odgovaraju krajnjoj nameni navedenoj u zahtevu.*

Ukoliko jedan od navedenih organa uskrati saglasnost o izdavanju dozvole odlučuje Vlada. Ukoliko dva ili više organa navedenih organa uskrate saglasnost dozvola se ne može izdati. Ministarstvo je dužno da izda dozvolu u roku od 10 dana od dana dobijanja poslednje saglasnosti organa.

Članom 16. zakona, propisano je da ministarstvo može po posebnoj proceduri izdati dozvolu za izvoz ili uvoz robe dvostruke namene, ako se privremeno izvoze ili uvoze sajamski, muzejski i izložbeni eksponati radi učestvovanja na međunarodnim manifestacijama. Ministarstvo propisuje postupak izdavanja, oblik i sadržinu dozvole iz stava 1. ovog člana.

Istim članom definisano je da se odredbe ovog zakona ne odnose se na izvoz ili uvoz robe dvostruke namene, ako se izvozi ili uvozi roba koja pripada bezbednosnim ili odbrambenim snagama Republike Srbije, odnosno bezbednosnim ili odbrambenim snagama druge države, koja ulazi na, prelazi preko, ili izlazi sa teritorije Republike Srbije radi ispunjavanja obaveza Republike Srbije koje proističu iz međunarodnih sporazuma i članstva u međunarodnim organizacijama, učešća u multinacionalnim operacijama, učešća na međunarodnim vežbama koje se izvode na ili van teritorije Republike Srbije, ili koja se izvozi ili uvozi kao roba u cilju pružanja humanitarne pomoći ili donacije u hitnim slučajevima.

Iz svega navedenog, jasno je da roba odnosno predmeti i komponente koje se mogu podvesti pojam pod robe dvostruke namene prolaze rigoroznu i složenu proceduru prilikom uvoza, a pod koje ubrajamo i softvere i tehnologije koji su značajni sa aspekta R&D aktivnosti. S obzirom da se u praksi često javljaju dileme da li se neki proizvod smatra robom dvostruke namene, ministarstvo nadležno za poslove spoljne trgovine izdaje mišljenje o tome. Pribavljanjem takvog mišljenja izbegavaju se situacije da se za robu koja je već deklarirana za carinjenje zahteva podnošenje dozvole ili mišljenja da dozvola nije potrebna.

Uvoz materijala koji podležu izdavanju potvrde o usaglašenosti od RATEL-a

Na osnovu člana 6. stav 1. Zakona o tehničkim zahtevima za proizvode i ocenjivanju usaglašenosti ("Sl. glasnik RS", br. 49/2021) i člana 44. stav 1. Zakona o elektronskim komunikacijama ("Sl. glasnik RS", br. 44/2010, 60/2013 – odluka US, 62/2014 i 95/2018 – dr. zakon), na predlog Regulatorne agencije za elektronske komunikacije i poštanske usluge, ministar kulture i informisanja doneo **Pravilnik o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi** („Službeni glasnik RS“, broj 11/12 – u daljem tekstu: "Pravilnik o RiTT opremi").

Pravilnikom o radio opremi i telekomunikacionoj terminalnoj opremi ("Sl. Glasnik RS" br. 11/2012) propisani su bitni zahtevi za radio opremu i telekomunikacionu terminalnu opremu – jedinstveno označeni kao RiTT opremu, kao i drugi zahtevi i uslovi koji moraju biti ispunjeni za stavljanje na tržište i/ili upotrebu RiTT opreme, postupci ocenjivanja usaglašenosti RiTT opreme, znak usaglašenosti i označavanje usaglašenosti i zahtevi koje mora da ispuni telo za ocenjivanje usaglašenosti da bi bilo imenovano za ocenjivanje usaglašenosti.

U smislu definicija iz člana 3. Pravilnika pod radio opremom se podrazumeva proizvod ili njegova odgovarajuća komponenta koja omogućava komunikaciju emitovanjem i/ili prijemom radiotalasa, uz upotrebu radio-frekvencijskog spektra namenjenog zemaljskim ili svemirskim radio komunikacijama dok se pod telekomunikacionom terminalnom opremom podrazumeva proizvod, odnosno njegova komponenta, koja se, u celini ili delimično, koristi za pružanje elektronskih komunikacionih usluga, a priključuje se direktno ili indirektno, bilo kojim putem, na interfejsne javnih elektronskih komunikacionih mreža.

Pravilnik se dakle primenjuje na RiTT opremu i na medicinske uređaje i aktivne medicinske implante koji za svoj rad upotrebljavaju radio talase, kao i na uređaje koji se kao sastavni delovi ili kompletni uređaji, ugrađuju u vozila, kako je to definisano u području primene samog Pravilnika.

Pod bitnim zahtevima koje RiTT oprema mora da ispunjava u smislu člana 4. Pravilnika, podrazumevaju se uslovi koji se odnose na zaštitu zdravlja i bezbednosti ljudi i drugih korisnika, i uključuju bitne zahteve u vezi sa bezbednošću u skladu sa posebnim propisom kojim se uređuje oblast električne opreme koja je namenjena za korišćenje u okviru određenih granica napona, ali bez primene granica napona iz tog propisa i na elektromagnetsku kompatibilnost (EMC) koja je uređena posebnim propisom.

Pravilnikom je propisana pretpostavka usaglašenosti. U skladu sa članom 8. Pravilnika, ukoliko je uređaj izrađen u skladu sa srpskim standardima kojim su preuzeti odgovarajući harmonizovani standardi ili delovi tih standarda, smatra se da ta oprema ispunjava bitne zahteve.

Spisak srpskih standarda kojima se preuzimaju harmonizovani standardi iz oblasti RiTT opreme sastavlja i objavljuje ministar nadležan za oblast elektronskih komunikacija u skladu sa zakonom kojim se uređuju tehnički zahtevi za proizvode i ocenjivanje usaglašenosti i propisom donetim na osnovu tog zakona.

RiTT oprema se slobodno stavlja na tržište i/ili upotrebu u Republici Srbiji ako ispunjava bitne zahteve iz Pravilnika i ako se instalira, održava i koristi u skladu sa svojom predviđenom namenom.

RiTT oprema koja ne ispunjava neki od bitnih zahteva propisanih Pravilnikom i ostale zahteve i uslove, može da se izlaže i predstavlja na sajmovima, izložbama ili drugim sličnim javnim manifestacijama, ako se na toj opremi nalazi vidna i jasno istaknuta oznaka da se takva oprema ne može stavljati na tržište niti koristiti u Republici Srbiji.

Pravilnik jasno predviđa obaveze proizvođača, njegovog zastupnika ili uvoznika RiTT opreme, ako proizvođač ili njegov zastupnik nije registrovan na teritoriji Republike Srbije, tako u skladu sa članom 10, relevantno lice prilikom stavljanja RiTT opreme na tržište uz proizvod pruža:

1. uputstvo za upotrebu na srpskom jeziku;
2. tehničke karakteristike te opreme;
3. podatke o vrstama interfejsa na koje se ta oprema može priključiti;
4. istaknuto upozorenje o mogućim ograničenjima korišćenja radio opreme, odnosno o potrebi pribavljanja dozvole za korišćenje radio frekvencije.

U pogledu ocenjivanja usaglašenosti RiTT opreme sa bitnim zahtevima, definisano je da postupak sprovode proizvođač i imenovano telo za ocenjivanje usaglašenosti. U Republici Srbiji, imenovana tela su:

- Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge – RA TEL
- Akcionarsko društvo za ispitivanje kvaliteta "Kvalitet" Niš
- Društvo za ispitivanje, kontrolisanje i sertifikaciju "Idivorski laboratorije"
- Laboratorija za ispitivanje, kontrolz i sertifikaciju "Profi Lab"

Regulatorna agencija za elektronske komunikacije i poštanske usluge – RATEL osnovana je Zakonom o elektronskim komunikacijama kao nezavisna regulatorna organizacija sa svojstvom pravnog lica, koja vrši javna ovlašćenja u cilju efikasnog sprovođenja utvrđene politike u oblasti elektronskih komunikacija, podsticanja konkurencije elektronskih komunikacionih mreža i usluga, unapređivanja njihovog kapaciteta, odnosno kvaliteta, doprinosa razvoju tržišta elektronskih komunikacija i zaštite interesa korisnika elektronskih komunikacija, u skladu sa odredbama Zakona o elektronskim komunikacijama i propisa donetih na osnovu njega, kao i regulatornih i drugih poslova u skladu sa posebnim zakonom kojim se uređuju poštanske usluge.

Članom 44. Zakona o elektronskim komunikacijama dato je ovlašćenje ELRA za postupanje u svojstvu Imenovanog tela prilikom ocenjivanja usaglašenosti.

Pri sprovođenju obaveznog postupka ocenjivanja usaglašenosti u skladu sa članom 18. Pravilnika, proizvođač, njegov zastupnik ili uvoznik ako proizvođač ili njegov zastupnik nije registrovan na teritoriji Republike Srbije, pre stavljanja na tržište RiTT opreme, po svom izboru, dostavlja Imenovanom telu primerak Deklaracije o usaglašenosti te opreme ili njenu overenu fotokopiju sa pripadajućom tehničkom dokumentacijom radi potvrđivanja usaglašenosti RiTT opreme sa zahtevima iz ovog pravilnika.

Na osnovu priložene dokumentacije Imenovano telo, ako utvrdi usaglašenost RiTT opreme, izdaje potvrdu o usaglašenosti.

Potvrda o usaglašenosti opreme sadrži, naročito: poslovno ime, odnosno naziv proizvođača, naziv ovog pravilnika i broj službenog glasila u kome je taj pravilnik objavljen, vrstu opreme i oznaku tipa opreme čija se usaglašenost potvrđuje i predmetna potvrda o usaglašenosti važi za isti tip, odnosno vrstu RiTT opreme istog proizvođača tri godine od dana izdavanja ove potvrde.

Imenovano telo vodi evidenciju o izdatim potvrdama o usaglašenosti i na zahtev proizvođača ili njegovog zastupnika, odnosno uvoznika, ako proizvođač ili njegov zastupnik nije registrovan na teritoriji Republike Srbije, ovlašćen je da izda izvod iz evidencije koji sadrži, naročito podatke o poslovnom imenu ili nazivu proizvođača i vrsti, odnosno tipu RiTT opreme za koji je izdata Potvrda o usaglašenosti i roku njenog važenja.

Takođe, Imenovano telo objavljuje na svojoj službenoj internet stranici evidenciju o izdatim potvrdama o usaglašenosti.

Prema odredbama iz člana 18 . Pravilnika Izvod iz evidencije se koristi za nove isporuke RiTT opreme istog proizvođača i iste vrste, odnosno tipa RiTT opreme za koju je izdata Potvrda o usaglašenosti kao dokaz o važenju izdate Potvrde. Na osnovu Potvrde o usaglašenosti ili izvoda iz evidencije izdatih od Imenovanog tela, proizvođač ili njegov zastupnik, odnosno uvoznik, ako proizvođač ili njegov zastupnik nije registrovan na teritoriji Republike Srbije, stavlja na RiTT opremu Srpski znak usaglašenosti.

RiTT oprema prilikom stavljanja na tržište Republike Srbije mora imati znak usaglašenosti.

Znak usaglašenosti na RiTT opremu stavlja proizvođač ili njegov zastupnik, odnosno uvoznik, ako proizvođač ili njegov zastupnik nije registrovan na teritoriji Republike Srbije u skladu sa članom 19. Pravilnika, na vidnom mestu tako da bude čitljiv i neizbrisiv, u skladu sa propisom kojim se određuje način stavljanja i upotreba znakova usaglašenosti.

Prilikom uvoza neophodno je carinskom organu priložiti ispravu o usaglašenosti ili prethodno pribavljenu dozvolu za uvoz proizvoda koji se uvozi ukoliko je ta dozvola neophodna. Akt kojim se priznaje važenje inostrane isprave o usaglašenosti, tumačenje propisa na osnovu kojeg se ista izdaje, kao i izdavanje stručnog mišljenja da li je za određenu robu potrebna dozvola ili ne, nadležno je ministarstvo nadležno za poslove trgovine.

Od naročitog značaja za razvoj ove oblasti je da je Lista robe za čiji je uvoz, izvoz, odnosno tranzit potrebno pribaviti određene isprave svedena na svega par stavki kada je u pitanju roba za čiji je uvoz potrebno pribaviti ispravu o usaglašenosti radio opreme i telekomunikacione terminalne opreme.

Oprema za koju je potrebno pribaviti ispravu o usaglašenosti izlistana je u Prilogu 6 Odluke o određivanju robe za čiji je uvoz, izvoz odnosno tranzit propisano pribavljanje određenih isprava („Službeni glasnik RS“, broj 59/22), kako sledi:

Prilog 6

ROBA ZA ČIJI UVOZ JE POTREBNO PRIBAVITI ISPRAVU O USAGLAŠENOSTI RADIO OPREME I TELEKOMUNIKACIONE TERMINALNE OPREME

Tarifna oznaka	Naimenovanje	Jed. Mere
1	2	3
8806	Bespilotne letelice:	
8806 10	- Konstruisane da prevoze putnike:	
8806 10 10 00	- - neoperativne mase ne preko 2 000 kg	KD
	- Ostale, samo za daljinski upravljane letove:	
8806 21	- - Maksimalne mase pri uzletanju ne preko od 250 g:	
8806 21 10 00	- - - multirotorske, opremljene sa trajno ugrađenim aparatima iztarifnog KD podbroja 8525 89 za kapturisanje i snimanje videa i nepokretnih slika	KD
8806 21 90 00	—ostale	KD
8806 22	- - Maksimalne mase pri uzletanju preko 250 g, ali ne preko 7 kg:	
8806 22 10 00	- - - multirotorske, opremljene sa trajno ugrađenim aparatima iz tarifnog KD podbroja 8525 89 za kapturisanje i snimanje videa i nepokretnih slika	KD
8806 22 90 00	—ostale	
8806 23 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju preko 7 kg, ali ne preko 25 kg	KD
8806 24 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju preko 25 kg, ali ne preko 150 kg	KD
8806 29	- - Ostale:	
8806 29 10 00	- - - neoperativne mase ne preko 2 000 kg	KD
	- - Ostale:	
8806 91 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju ne preko 250 g	KD
8806 92 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju ne preko 250 g	KD
8806 93 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju preko 7 kg, ali ne preko 25 kg	KD
880 94 00 00	- - Maksimalne mase pri uzletanju preko 25 kg, ali ne preko 150 kg	KD
8806 99	- - Ostale:	
8806 99 10 00	- - - neoperativne mase ne preko 2 000 kg	KD
9503 00	Tricikli, skuteri, automobili sa pedalama i slične igračke sa točkovima; Kolica za lutke; Lutke; Ostale igračke; Umanjeni modeli i slični modeli za igru, sa pogonom ili bez pogona; Slagalice svih vrsta:	
	- ostale igračke i modeli, sa ugrađenim motorom:	
9503 00 75 00	- - od plastične mase	
	Ex - bespilotne letelice (dronovi)	
9503 00 79 00	- - od ostalih materijala	
	Ex - bespilotne letelice (dronovi)	

Ova odluka je 2022. godine dopunjena u delu Priloga 2 V) „Prekursori za čiji je uvoz, odnosno izvoz potrebno pribaviti dozvolu“ („Službeni glasnik“, broj 107/22), navođenjem sledećih tarifnih oznaka: 3004 41 00 10, 3004 41 00 90, 3004 42 00 10, 3004 42 00 90, 3004 43 00 10 i 3004 43 00 90.

Zakon o ulaganjima i njegov značaj za uvoz opreme i komponenti od značaja za istraživanje i razvoj

Carinska unija osnovana je u cilju uspostavljanja olakšanog funkcionisanja unutrašnjeg tržišta među zemljama članicama Evropske unije i od osnivanja do danas predstavlja jedan od stubova evropske ekonomije. Najvažniju karakteristiku predstavlja to da se ukupna unutrašnja trgovina i promet robom između zemalja članica odvija bez carinskih formalnosti i naplate carinskih davanja.

Roba koja ulazi na područje Carinske unije iz zemalja koje nisu članice (trećih zemalja) podleže jedinstvenim pravilima kontrole i naplate propisanih carina. U tu svrhu ustanovljeno je jedinstveno carinsko zakonodavstvo Uredbom (EU) br. 952/2013 – o Carinskom zakoniku Unije (u daljem tekstu: Carinski zakonik EU) – Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council of 9 October 2013 laying down the Union Customs Code, kao i pratećom Zajedničkom carinskom tarifom.

Najpre treba istaći da je zakonodavstvo Republike Srbije u opštoj proceduri carinjenja u velikoj meri usklađeno i kao takvo prati evropsko zakonodavstvo – Carinski zakonsadrži značajno usklađene odredbe sa Carinskim zakonikom EU.

Korak dalje u odnosu na nacionalno zakonodavstvo, evropski propisi su učinili u primarno u pogledu postavljanja regulatornog okvira u vidu jasnog oslobođenja od plaćanja carinskih dažbina za robu koja se uvozi za analizu, testiranje, industrijsko ili komercijalno istraživanje u Evropsku Uniju.

U tom smislu, član 95. Uredbe (EU) Evropskog parlamenta i Saveta br. 1186/2009 od 16. novembra 2009. godine – Council Regulation (EC) No 1186/2009 of 16 November 2009 setting up a Community system of reliefs from customs duty, propisuje da se roba uvezena za preglede, analize ili testiranja, dakle roba koja će biti podvrgnuta pregledu, analizi ili testiranju radi utvrđivanja njenoga sastava, kvaliteta ili drugih tehničkih karakteristika u svrhu informisanja ili industrijskog ili komercijalnog istraživanja, uvozi bez uvoznih carina.

U skladu sa članom 96. Uredbe, ovo oslobođenje odobrava se samo pod uslovom da se roba koja se ispituje, analizira ili testira u potpunosti iskoristi ili uništi tokom pregleda, analize ili testiranja.

Oslobođenje se odobrava samo za one količine robe koje su strogo neophodne za svrhe za koje su uvezene. Ove količine će u svakom slučaju odrediti nadležni organi, uzimajući u obzir svrhu o kojoj je reč.

Olakšice se izuzetno mogu odnositi i na robu koja nije u potpunosti iskorišćena ili uništena tokom pregleda, analize ili testiranja, pod uslovom da preostali proizvodi, uz saglasnost i nadzor nadležnih organa:

- *uništeni ili učinjeni komercijalno bezvrednim;*
- *predati državi bez naknade;*
- *izvezeni van carinske teritorije Unije.*

Član 23. Uredbe reguliše oslobođenje od uvoznih carina za pošiljke zanemarive vrednosti. Sve pošiljke sastavljene od robe zanemarive vrednosti poslate direktno iz treće zemlje primaocu u Uniji uvoze se oslobođene od uvoznih carina. U smislu ove Uredbe, roba zanemarive vrednosti znači roba čija vrednost nije veća od ukupno 150 evra po pošiljci. Ovo oslobođenje se ne primenjuje na alkoholne proizvode, parfeme i toaletne vode i duvan i duvanske proizvode.

Opšta carinska Uredba (EU) br. 952/2013 Evropskog parlamenta i Saveta dopunjena je Uredbom (EU) Komisije 2015/2446 od 28. jula 2015 godine – Commission Delegated Regulation (EU) 2015/2446 of 28 July 2015 supplementing Regulation (EU) No 952/2013 of the European Parliament and of the Council as regards detailed rules concerning certain provisions of the Union Customs Code, u pogledu detaljnih pravila u vezi sa određenim odredbama Carinskog zakonika Unije.

U skladu sa članom 227. Uredbe, do potpunog oslobađanja uvoznih dažbina na pedagoški materijal i naučnu opremu može doći ukoliko su:

- *vlasništvo su lica sa sedištem van carinskog područja Unije,*
- *uvoze ih neprofitne javne ili privatne naučne, nastavne ili ustanove za stručno osposobljavanje i koriste se isključivo u nastavi, stručnom osposobljavanju ili naučnim istraživanjima pod odgovornošću ustanove koja uvozi,*
- *uvoze se u razumnom broju, imajući u vidu svrhu uvoza,*
- *ne koriste se u čisto komercijalne svrhe.*

Takođe, prema članu 231. potpuno oslobađanje od uvoznih dažbina odobrava se za robu u sledećim situacijama:

- *podleže testovima, eksperimentima ili prikazivanjima,*
- *podležu testu prihvatanja radi zadovoljenja uslova predviđenih kupoprodajnim ugovorom,*
- *koriste se za izvođenje testova, eksperimenata ili prikazivanja bez finansijske dobiti.*

U pogledu regulatornog okvira za robu koja podleže režimu dvostruke namene, kao što je prethodno istaknuto, Uredba o robi dvostruke namene – Regulation (EU) 2021/821 of the European Parliament and of the Council of 20 May 2021 setting up a Union regime for the control of exports, brokering, technical assistance, transit and transfer of dual-use items, kao i lista robe dvostruke namene utvrđena u Aneksu I Evropske direktive 2199/2019 od 17. oktobra 2019. godine (Commission Delegated Regulation (EU) 2019/2199 of 17 October 2019 amending Council Regulation (EC) No 428/2009 setting up a Community regime for the control of exports, transfer, brokering and transit of dual-use items), relevantni su propisi koji u okviru jedinstvenog carinskog sistema Unije regulišu uvoz ove vrste robe.

Uredbom se proklamuje poštovanje rezolucije Saveta bezbednosti Ujedinjenih nacija br. 1540 od 28. aprila 2004. godine kojom je odlučeno da sve države trebaju da donesu i sprovedu delotvorne mere za uspostavljanje unutrašnje kontrole za sprečavanje širenja nuklearnog, hemijskog ili biološkog oružja i sredstava njegove isporuke, uspostavljanjem odgovarajućih kontrola nad povezanim materijalima, opremom i tehnologijom. Kontrola je obavezna i u okviru merodavnih međunarodnih sporazuma, kao npr. Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje, sakupljanja i korišćenja hemijskog oružja i o njegovom uništenju („Konvencija o hemijskom oružju” ili „CWC”) i Konvencije o zabrani razvijanja, proizvodnje, gomilanja i korišćenja bakteriološkog (biološkog) i toksičnog oružja („Konvencija o biološkom i toksičnom oružju” ili „BWC”), kao i u skladu s obavezama dogovorenima u okviru multilateralnih režima za kontrolu izvoza.

Uredbom se državama članicama ukazuje da bi prenos softvera i tehnologije s dvostrukom namenom pomoću elektronskih medija, telefaksa ili telefona na odredišta izvan carinskog područja Unije takođe trebalo kontrolisati. Međutim, kako bi se ograničilo administrativno opterećenje za izvoznike i nadležne organe država članica, trebalo bi pružiti opšte ili globalne dozvole ili usklađena tumačenja odredbi za određene prenose, kao što su prenosi na cloud.

Uredbom se ostavlja državama članicama da, u skladu sa opštim principima, urede ovu oblast, kako bi se obezbedila pravilna primena Uredbe i da preduzmu mere kojima bi nadležnim organima dala odgovarajuća ovlašćenja u sprovođenju neophodnih kontrola ove vrste robe. Posebna pojednostavljena carinske procedure za robu dvostruke namene namenjenu istraživanju i razvoju evropska regulative ne propisuje.

Sanitarna, fitosanitarna i veterinarsko – sanitarna procedura – EU regulativa

Sanitarne i fitosanitarne (SPS) mere su mere zaštite ljudi, životinja i biljaka od bolesti, štetočina ili zagađivača.

Regulativa Evropske unije propisuje detaljan skup ovih pravila kako bi se smanjili ili eliminisali mogući rizici od pretnji po zdravlje životinja, biljaka i ljudi, kao i bolesti životinja i biljaka koje se unose u EU robom koja dolazi iz zemalja koje nisu članice EU. Regulativa EU takođe predviđa pravila za saradnju između nadležnih organa i carinskih službi, kao i odredbe o ciljanim kontrolama robe na osnovu rizika koje predstavljaju.

Uredba o službenim kontrolama – Uredba (EU) 2017/625 od 15. marta 2017. godine - (Regulation (EU) 2017/625 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017 on official controls and other official activities performed to ensure the application of food and feed law, rules on animal health and welfare, plant health and plant protection products, etc.) o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima kojima se obezbeđuje primena propisa o hrani i hrani za životinje, pravila o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i sredstvima za zaštitu bilja, kao sistemski propis u ovoj oblasti, propisuje glavna pravila za službene kontrole koje se sprovode radi obezbeđivanja usklađenosti sa propisima o hrani i hrani za životinje, pravilima o zdravlju životinja i dobrobiti životinja.

Uredbom se naglašava da bi, s obzirom na rizike koje bi određene životinje ili dobra mogla predstavljati po zdravlje ljudi, životinja ili biljaka, dobrobit životinja ili životnu sredinu, oni trebalo da budu podvrgnuti posebnoj službenoj kontroli pri ulasku u Uniju. Službene kontrole se sprovode na granicama Unije kako bi se potvrdilo da su standardi koji se odnose na zdravlje ljudi i životinja i dobrobit životinja primenljivi na životinje, proizvode životinjskog porekla i nusproizvode životinjskog porekla i da li su biljke i proizvodi biljnog porekla usklađeni sa fitosanitarnim zahtevima. Pojačane kontrole pri ulasku u Uniju sprovode se i na drugoj robi kada je to opravdano novim ili poznatim rizicima.

Ova se Uredba primjenjuje na službene kontrole kojima se potvrđuje usklađenost s pravilima, bez obzira na to da li uspostavljena na nivou Unije ili su ih uspostavile države članice, radi primene zakonodavstva Unije, u oblastima:

- hrane i bezbednosti hrane, celovitosti i zdravstvene ispravnosti hrane u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije hrane, uključujući pravila kojima je cilj da se obezbedi primena poštenetrgovačke prakse u trgovini i zaštita interesa potrošača i informacije za potrošače, kao i proizvodnja i u potreba materijala i predmeta koji dolaze u dodir s hranom;
- namernog uvođenja u okolinu genetski modifikovanih organizama u svrhu proizvodnje hrane i hrane za životinje;

- hrane za životinje i bezbednosti hrane za životinje u svakoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije hrane za životinje i upotrebe hrane za životinje, uključujući pravila kojima je cilj osigurati poštene prakse u trgovini i zaštititi zdravlje i interese potrošača te informacije za potrošače;
- zahteva u pogledu zdravlja životinja;
- sprečavanja rizika za zdravlje ljudi i životinja koji proizlaze iz nusproizvoda životinjskog porekla i dobijenih proizvoda;
- zahteva u pogledu dobrobiti životinja;
- zaštitnih mera protiv organizama štetnih za bilje;
- zahteva za stavljanje na tržište i upotrebu sredstava za zaštitu bilja i održivu upotrebu pesticida;
- ekološke proizvodnje i označivanja ekoloških proizvoda.

Članom 47 Uredbe (EU) 2017/625 su najpre definisane životinje i roba koje podležu službenim kontrolama na graničnim prelazima, a pod koje spadaju:

- životinje;
- proizvodi životinjskog podrekla i nusproizvodi životinjskog porekla;
- bilje, biljni proizvodi i druge predmeti u skladu sa relevantnim propisima;
- roba iz određenih trećih zemalja za koju je Komisija odlučila da je potrebno privremeno povećati službene kontrole nad njenim ulaskom u Uniju zbog poznatog ili novog rizika ili dokaza o mogućoj raširenoj ozbiljnoj neusklađenosti s propisanim pravilima;
- životinje i roba koje podležu hitnim merama predviđenima u aktima koji su doneseni u skladu s relevantnim propisima, prema kojima je pošiljke t akvih životinja i robe koje su identifikovane pomoću njihovih tarifnih oznaka iz nomenklature potrebno podvrgnuti službenim kontrolama pri njihovom ulasku u Uniju;
- životinje i roba za čiji su ulazak u Uniju utvrđeni uslovi ili mere putem akata koji su doneseni u skladu važećim propisima, a prema kojima je potrebno utvrditi usklađenost s tim uslovima ili merama pri ulasku životinja ili robe u Uniju.

U svetlu izuzeća pojedinih kategorija robe, značajan je član 48. Uredbe kojim se predviđa donošenje delegiranih akata u skladu sa članom 144. Uredbe o uslovima za izuzeće robe, u odnosu na prethodno navedenu robu za koje je predviđena obavezna službena kontrola.

Od kontrole je izuzeta roba koja se šalje kao trgovački uzorak ili uzorci koji nisu namenjeni stavljanju na tržište, kao i životinje i roba za naučne namene i drugo.

Na osnovu Uredbe (EU) 2017/625, doneta je Uredba za njeno sprovođenje (EU) 2019/1793 od 22. oktobra 2019. godine – Commission Implementing Regulation (EU) 2019/1793 of 22 October 2019 on the temporary increase of official controls and emergency measures governing the entry into the

Union of certain goods from certain third countries implementing Regulations (EU) 2017/625 and (EC) No 178/2002 of the European Parliament, o privremenom povećanju zvaničnih kontrola i hitnih mera kojima se reguliše ulazak određene robe iz određenih trećih zemalja u Uniju 2017/625 i (EZ) br. 178/2002.

Članom 1. ove uredbe određeno je da se ona ne primjenjuje na navedene kategorije pošiljaka hrane i hrane za životinje, osim ako je njihova bruto masa veća od 30 kg:

- pošiljke hrane i hrane za životinje koje se šalju kao trgovački uzorci, laboratorijski uzorci ili izložbeni predmeti, koji nisu namenjeni za stavljanje na tržište;
- pošiljke hrane i hrane za životinje koje su u ličnom prtljagu putnika i namenjene su za njihovu ličnu potrošnju ili upotrebu;
- nekomercijalne pošiljke hrane i hrane za životinje koje se šalju fizičkim licima i nisu namenjene za stavljanje na tržište;
- pošiljke hrane i hrane za životinje namenjene u naučne svrhe.

Na osnovu navedenih propisa EU, naročito na osnovu Uredbe (EU) 2017/625, i Republika Hrvatska kao članica Unije je domaćim propisima uskladila oblast obaveznih službenih kontrola uključujući i granične sanitarne preglede pri carinskoj proceduri donošenjem Zakona o službenoj kontroli i drugim službenim poslovima koji se vode u skladu sa propisima o hrani, hranu za životinje, o zdravlju i dobrobiti životinja, zdravlju bilja i za zaštitu bilja sredstva 52/21 na snazi od 22.05.2021.

Evropska unija, prema tome, prepoznala je važnost ovog pitanja i postavila regulatorni okvir pojednostavljenja procedure uvoza / carinjenja robe namenjene za testiranje, ispitivanje i analizu u smislu izuzeća od inspeksijskih nadzora na državnoj granici, s obzirom na svrhu uvoza u skladu sa načelom procene rizika, te predvidela carinske olakšice pri uvozu.

Uporedni pregled carinskih olakšica relevantnih za istraživanje i razvoj

Imajući u vidu ubrzani tehnološki razvoj, ne predstavlja iznenađenje da su pojedine zemlje unutar i izvan EU predvidele carinske olakšice i podsticaje relevantne za generisanje ubrzane aktivnosti razvoja i istraživanja.

Karakteristične olakšice i podsticaji na osnovu dostupnih podataka prikupljenih istraživanjem dati u daljem tekstu Analize. U tom smislu, dat je kratak pregled oslobođenja koja možemo pronaći u regulativi Turske, Belorusije, Poljske, Slovačke Republike, Vijetnama.

Turska

Prvi propis u Turskoj koji se tiče zona razvoja tehnologije, uveden je u pravni život 2001 godine, a sledeći korak je bio uvođenje olakšica u Poreski zakonik iz 2004. godine za podršku aktivnosti istraživanja i razvoja u smislu smanjenja dažbina, izuzeća, podrške i drugih podsticaja za poreske obveznike koji obavljaju kvalifikovane R&D aktivnosti. Narednih godina uvedeni su mnogi propisi za povećanje konkurentnosti i ekonomskog razvoja u Turskoj. Propisi su doneti u cilju podsticanja ulaganja u istraživanje i razvoj i ulaganja u istraživače i naučnike, koji se bave inovacijama sa krajnjim ciljem pojačanja nivoa tehnološkog razvoja zemlje.

Kako je već pomenuto niz propisa koji uglavnom odnosi na poreske podsticaje i pojedine olakšice u pogledu fiskalnih obaveza.

Turska poznaje niz olakšica u smislu novčanih fondova, umanjenja poreza i doprinosa – javnih dažbina, umanjenja poreza, poreskog izuzeća, podsticaja za zadržavanje poreza na dohodak, podsticaji za patent, i drugih. Poreskim obveznicima se odobrava odbitak troškova istraživanja i razvoja na dva načina: kroz osnivanje R&D ili dizajnerske centre i kroz formiranja projekata za istraživanje i razvoj i inovacione projekte.

Formirano 87 Zona razvoja tehnologije – Technology development zones tehnologije (TDZ) – od kojih 72 aktivno posluje. Subjektima koji posluju u okviru ovih zona, pružaju se posebni podsticaji u vidu poreskih oslobođenja koja važe do 31.12.2028. godine u skladu sa trenutno važećim propisima.

U cilju korišćenja TDZ podsticaja u okviru formiranih zona, neophodno je prethodno pribaviti odobrenje za R&D projekat, koje izdaje Naučni savet za tehnološka istraživanja Turske (TUBITAK).

U nizu predviđenih R&D podsticaja u regulativi Turske, predviđeno je da roba uvezena iz inostranstva u okviru projekata vezanih za istraživanje i razvoj ili dizajna, oslobođena plaćanja carine i drugih taksi i naknada.

Prilikom uvoza novih mašina i opreme koje će se isključivo koristiti za aktivnosti istraživanja i razvoja, inovacija i dizajna subjekti su oslobođeni plaćanja PDV-a.

Radi korišćenja podsticaja za istraživanje i razvoj ili podsticaja za dizajn kroz istraživanje i razvoj ili dizajnerskih projekata, obavezno je ishodovati adekvatni sertifikat ili odobrenje od TUBITAK-a ili druge ovlašćene državne institucije.

Za primenu oslobođenja od carine subjekti koji imaju sertifikat ili odobrenje moraju izvršiti prijavu Ministarstvu carina i trgovine kroz e-aplikaciju.

Belorusija

Belorusija posvećuje posebnu pažnju razvoju inovacija. Poreski zakonik Belorusije predviđa podsticaje i smanjene poreske stope za subjekte koji se bave istraživanjem i razvojem. Postoje i posebne zone za razvoj inovativnih aktivnosti sa sopstvenim poreskim režimom.

Belorusija od olakšica namenjenih za R&D između ostalog poznaje smanjene poreske stope, ubranu amortizaciju sredstava za R&D, umanjenje poreza i poresko izuzeće.

U Belorusiji, na snazi je poresko oslobađanje od poreza na dodatu vrednost (PDV) za istraživanje i razvoj radova, isključivo ako se ovi istraživanje i razvoj sprovode u Belorusiji i ukoliko su upisani u državni registar R&D radova.

Državni registar mora sadržati informacije o privrednim subjektima i projektima koji se bave R&D, kao i naznačenje materijala i predmeti u vezi sa istraživanjem i razvojem.

Kao karakteristično za R&D okvir, izdajamo postojanje Kinesko-beloruskog industrijskog parka (CBIP) i Hi-Tech Park (HTP). CBIP je osnovan 2012. uz podršku Kine kao središte za privredne subjekte koji se nalaze na vrhuncu inovacija i tehnologije. Teritorija CBIP-a je označena kao posebna ekonomska zona koja ima svoj poreski režim i pravila o korišćenju zemljišta i drugih prirodnih dobara i u na koji se primenjuje carinski postupak slobodne carinske zone. Predviđeno je da CBIP poreski režim traje 50 godina.

Beloruska kompanija može dobiti CBIP status rezidenta u parku ako je osnovana ili obavlja delatnost na području parka i planira da izradi investicioni projekat koji ispunjava određene kriterijume. Kriterijumi se odnose na to da projekat podrazumeva sprovođenje aktivnosti u parku u oblastima kao što su elektronika, telekomunikacije, farmaceutika, fina hemija, biotehnologija, elektronska trgovina, skladištenje i obrada velikih podataka ili istraživanja i razvoja i ukoliko investicija u projekat nije ispod propisanog iznosa.

Poreske olakšice koje se odobravaju rezidentima CBIP-a su brojne, a posebno se izdavaju pravo na skladištenje i korišćenje robe u okviru CBIP u okviru slobodne carinske zone u skladu sa carinskim propisima – odnosno roba je oslobođena od carina, poreza i posebnih antidampinških i kompenzacionih dažbina. Takođe roba koju proizvode rezidenti CBIP-a koristeći stranu robu iz slobodne carinske zone oslobođena je PDV-a.

HTP je osnovan u Minsku 2005. godine radi promocije IT-a u Belorusiji i nudi poseban pravni režim za IT kompanije čak do 2049. godine. Beloruske kompanije mogu se prijaviti za status rezidenta HTP-a ako obavljaju određene vrste aktivnosti, koje se uglavnom odnose na softvere. Imajući u vidu da procedura pridruživanja HTP-u podrazumeva dostavljanje niza dokumenata, rezidenti HTP-a uživaju niz poreskih i fiskalnih olakšica.

Rezidenti HTP-a oslobođeni su uvoznih dažbina i PDV-a određene vrste opreme uvezene u Belorusiju za upotrebu u investicionim projektima koji su obuhvaćeni dozvoljenim vrstama delatnosti.

Kao što je već i prethodno navedeno, propisi koji se odnose na uvoz proizvoda i materijala relevantnih za R&D u Belorusiji usmereni su na oslobođenje od plaćanja carinskih dažbina za uvoz robe namenjene razvoju i istraživanju.

Poljska

Pozitivne promene u pogledu režima podsticaja za istraživanje i razvoj, čine poljski sistem podrške istraživanju i razvoju konkurentnim i atraktivnim za preduzetnike. Promene propisa u Poljskoj donete su u cilju privlačenja novih investitora ili podsticanja postojećih kompanija za dalje sprovođenje poduhvata koji se odnose na R&D.

Sistem podsticaja za istraživanje i razvoj u Poljskoj predviđa poreske kredite, novčane grantove, zajmove, povoljnije tj smanjene poreske stope, poreska oslobođenja i podsticaje vezane za patent i druge. Za sprovođenje mera posvećenih podrškama R&D projektima u određenim oblastima i industrijama je odgovoran Nacionalni Centar za istraživanje i razvoj.

Dakle, Ministarstvo razvoja, rada i tehnologije može dati RDC status privrednim subjektima koji se bave istraživanjem i razvojem delatnosti, što dovodi do prava na korišćenje poreskih olakšica u svrhu istraživanja i razvoja.

Poljsko pravo poznaje RDC status, koji privredni subjekti u Poljskoj mogu steći pod određenim uslovima.

Vijetnam

Poreski kredit, zajmovi, smanjena ili povoljnija poreska stopa, ubrzana amortizacija na R&D sredstva, preferencijalna cena za infrastrukturu tj. zemljište, poreska izuzeća, finansijska podrška, samo su neke od olakšica i postojećih beneficija u Vijetnamu.

Značajno je napomenuti da postoji oslobađanje od uvoznih dažbina na uvoz dobra za stvaranje sredstava koja se koriste u R&D projektu; kao i za sirovine, materijale i sastavne delova koji se još uvek ne proizvode na samoj teritoriji Vijetnama.

Povraćaj uvozne carine je takođe dostupan za neke specifične slućajeve.

- *Sistem podsticaja za istraživanje i razvoj u Poljskoj predvića poreske kredite, novćane grantove, zajmove, povoljnije tj smanjene poreske stope, poreska oslobođenja i podsticaje vezane za patent i druge.*
- *Za sprovođenje mera posvećenih podrškama R&D projektima u određenim oblastima i industrijama je odgovoran Nacionalni Centar za istraživanje i razvoj.*

Pregled ključnih problema

Tokom sprovođenja aktivnosti na projektu u vidu intervjua sa relevantnim subjektima prilikom prikupljanja informacija o problemima sa kojima se suočavaju u proceduri uvoza / carinjenja, analize primenljivih propisa i praksi drugih zemalja, regulatornog okvira EU kao primera dobre prakse, definisani su sledeći ključni problemi u proceduri uvoza uzoraka i materijala i predmeta relevantnih za R&D.

1. Nedоследna primena procene rizika u inspekcijskim kontrolama na državnoj granici

Premda je regulativom Evropske unije i sistemskim i posebnim zakonodavstvom propisana obavezna analiza rizika, koja obuhvata procenu rizika, iz sprovedenih analiza stavova privrednika proizlazi zaključak da inspekcije na državnoj granici, generalno, slabo primenjuju analizu rizika, kao i da u okviru analize rizika u nedovoljnoj meri koriste subjektivni rizik kao parametar za procenu rizika.

Uprava carina uvela je aplikativno softversko rešenje („Nova aplikativna platforma“), koje obuhvata sistem za analizu rizika, čija primena u praksi može da se unapredi.

2. Neusklađenost prekograničnog režima sa prirodom i svrhom materijala za istraživanje i razvoj

Domaća regulativa ne razlikuje uzorak koji se uvozi radi laboratorijskog ispitivanja od robe koja se uvozi u Republiku Srbiju radi komercijalne upotrebe, pa uzorci podležu obaveznim graničnim službenim kontrolama, odnosno inspekcijskim nadzorima, kao obaveznom elementu u postupku uvoza, i stoje na granici najmanje sedam dana, a neretko je taj period značajno duži. Ovakav tretman u proceduri je nesvrshodan, imajući u vidu da je svrha sužbenih kontrola, odnosno inspekcijskih pregleda – zaštita zdravlja i života ljudi, životinja ili biljaka, zaštite životne sredine, a da se predmetni uzorci u potpunosti iscrpljuju i uništavaju u okviru laboratorijskog ispitivanja i ne dolaze u kontakt sa zaštićenim dobrima. Time se službene kontrole, odnosno inspekcijski nadzori na državnoj granici ne vrše u skladu sa načelom analize rizika, kao vladajućim načelom službenih kontrola, odnosno inspekcijskih nadzora.

Usled dužeg zadržavanja uzoraka radi obavljanja ove procedure, potpuno se isključuje mikrobiološko testiranje uzoraka kao izvozna usluga ovlašćenih laboratorija, a u pojedinim slučajevima i ispitivanje kvaliteta se dovodi u pitanje, jer uzorak menja svoja svojstva tokom vremena i, po svojim karakteristikama, ne predstavlja uzorak koji je inicijalno upućen radi analize. Nisu retki slučajevi kada je potrebno ispitivanje sprovesti u roku od 48 ili 72 sata, a usled prekogranične procedure koja traje duž dolazi ili je osnovano za pretpostaviti da će doći do propasti uzorka, odnosno nemogućnosti da se sprovede ispitivanje, usled čega se odustaje od uvoza uzorka, odnosno os ispitivanja, a time i određene aktivnosti istraživanja i razvoja.

Ovo pitanje adresirano je EU regulativom, prema kojoj uzorci namenjeni testiranju ne podležu službenim kontrolama, odnosno inspekcijskom nadzoru na granici, čime se omogućava njihov slobodan protok u cilju unapređenja istraživanja i razvoja.

3. Nedostaci Pravilnika o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana

Krajem 2018. godine izmenjen je Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana, tako da je dodat novi član 9a kojim se uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva za istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda, preko Fonda za inovacionu delatnost, odobrava najkasnije 24 časa od prijema zahteva za uvoz (regulatory sandbox). Premda Pravilnik koristi formulaciju: "preko Fonda za inovacionu delatnost", to ne bi trebalo da navede na pogrešna tumačenja, budući da svaka institucija izdaje zasebne potvrde za startapove/tehnološke kompanije koje su u programima te institucije, a sa tom potvrdom startap/kompanija se kvalifikuje da Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS) izda mišljenje. Ova mogućnost predviđena je za kompanije članice svih naučno-tehnoloških parkova (NTP) u Republici Srbiji, korisnike sredstava za podsticanje inovativnosti, kao i za naučno istraživačke organizacije. U tom smislu, planirano je da NTP kao institucija koja okuplja inovativne kompanije, bude garant za svoje članice koje uvoze neregistrovana medicinska sredstva da će se ta sredstva koristiti isključivo u te svrhe i da se neće komercijalizovati na tržištu. Ipak, ovo rešenje u praksi nije zaživelo iz sledećih razloga.

Članom 2. Pravilnika propisano je da uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva može predložiti ovlašćeni predlagač uvoza. Ovlašćeni predlagač uvoza saglasno odredbama ovog pravilnika, može biti zdravstvena ustanova, privatna praksa, ustanova socijalne zaštite, humanitarna organizacija, udruženje pacijenata, ministarstvo nadležno za poslove odbrane i ministarstvo nadležno za vanredne situacije. Prema odredbama ovog pravilnika, pre otpočinjanja procedure uvoza neophodno je podneti zahtev za uvoz ALIMS-u, koji se podnosi preko uvoznika, s tim da uvoznik neregistrovanog medicinskog sredstva mora biti veleprodaja medicinskih sredstava. Pravilnik je predvideo olakšicu za člana naučno tehnološkog parka i za korisnika sredstava za podsticanje inovativnosti preko Fonda za inovacionu delatnost, kojima bi ALIMS pri uvozu neregistrovanog medicinskog sredstva za istraživanje i razvoj inovativnih proizvoda u skladu sa zakonom, zahtev za uvoz odobravao najkasnije u roku od 24 časa. Međutim, u praksi se član 9a Pravilnika ne primenjuje, jer se ne tumači kao izuzetak od pravila propisanog članom 2. Pravilnika, koji propisuje da uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva može izvršiti samo preko ovlašćenog uvoznika (veleprodaja medicinskih sredstava), a na predlog ovlašćenog predlagača uvoza. Određivanje veleprodajnika medicinskih sredstava kao jedinog ovlašćenog podnosioca zahteva za uvoz ALIMS-u, isključuje primenu olakšice za članove NTP-a jer veleprodajnik nije član NTP-a, pa u skladu sa tim ne može dobit potvrdu NTP-a, što dakle isključuje primenu skraćene procedure i posledično dovodi do izostanka odobrenja u predviđenom roku od 24 časa.

Pored toga, ovaj pravilnik ne uređuje lekove za naprednu terapiju (Advanced therapy medicinal products – ATMPs), kao lekove za ljudsku upotrebu koji su zasnovani na genima, tkivima ili ćelijama (npr. ćelijska terapija) i koji nude nove mogućnosti za lečenje bolesti i povreda, a koji nisu registrovani, odnosno postupanje nadležnih organa u vezi sa ATMPs.

4. Fiskalna opterećenost uvoza uzoraka robe koji će biti podvrgnuti ispitivanju, analizi ili testiranju, kao i materijale koji služe za istraživanje i razvoj

Klako u regulativi i praksi postoji oslobođenje od plaćanja uvoznih dažbina na uzorke namenjene prikazivanju i ispitivanju, propisi definišu uzorke kao robu čija pojedinačna vrednost nije veća od 100 evra u dinarskoj protivvrednosti, a koji se primaju radi pribavljanja porudžbine ili ponude robe, odnosno zaključenja ugovora o proizvodnji te robe, kao i za prikazivanje, ispitivanje i sl. (dakle, primarno aktivnosti koje prethode komercijalnoj upotrebi).

Na ovaj način, pod pojmom uzorka nije na jasan i nedvosmislen način obuhvaćena ona roba koja se uvozi isključivo u svrhu ispitivanja, bez namere naknadnog pribavljanja ili stavljanja takve robe u komercijalnu upotrebu, količina takve robe koja se smatra opravdanom, kao i postupanje sa uvezenom robom nakon sprovedene svrhe uvoza, odnosno načine postupanja sa eventualnim ostacima uvezenih uzoraka u smislu uništenja ili činjenja komercijalno bezvrednim, predati državi bez naknade ili izvezeni van carinskog područja Republike Srbije.

Ovde spadaju i slučajevi gde su uvoznici obavezani plate dažbine i PDV pored carine, iako su dobili od proizvođača besplatnu pošiljku u svrhu istraživanja. Roba će biti korišćena u nekomercijalne svrhe, zbog čega nema osnova da se utvrdi i naplati PDV. Proizvođač je poslao profakturu, radi određenja vrednosti robe koja se uvozi za potrebe carinjenja, pa je na osnovu toga obračunat i PDV, pored carine.

Takođe, potrebno je uputstvom utvrditi da kod pošiljke koja se besplatno uvozi nije potrebna faktura, odnosno profaktura.

5. Neuređenost oblasti uvoza i izvoza biološkog materijala

Pribavljanje dozvola u oblasti uvoza i izvoza biološkog materijala od strane nadležnih organa (Uprava za biomedicinu u sastavu Ministarstva zdravlja i drugi organi) dugo traje – prvenstveno iz razloga nedostajućih ljudskih resursa (državnih službenika koji bi obavljali ove poslove), a postupak ima neizvestan ishod. Ovlašćena službena lica često imaju dileme kojoj šifri, odnosno tarifnoj oznaci pripada biološki materijal u konkretnom slučaju, pri čemu se na osnovu ove šifre izdaje dozvola. Zainteresovani subjekti ukazuju i na nepoznavanje materije od strane zaposlenih u nadležnim organima, kao i na nedostatak kadrovskih kapaciteta nadležnih organa.

Po različitim pitanjima i u odnosu na različite vrste biološkog materijala postoji neusklađenost i zastarelost regulatornog okvira, koji ne prati razvoj ove oblasti, neujednačenost postupanja, kao i strogost postupka koja ne odgovara prirodi rizika koji se vezuje za određeni biološki materijal.

Takođe, potrebno je uputstvom utvrditi da kod pošiljke koja se besplatno uvozi nije potrebna faktura, odnosno profaktura.

6. Nedostatak adekvatnog znanja, iskustva i kadra u okviru malih inovativnih kompanija i start up-ova

Inovativni start up-ovi koji uvoze materijale i komponente koje podležu pribavljanju određene dozvole (roba dvostruke namene, dozvole RATEL-a ili ALIMIS-a) suočavaju se sa procedurom pribavljanja ove potvrde ili dozvole. Kao male kompanije koje otpočinju inovacionu delatnost koja je objektivno u velikom riziku neizvesnosti uspeha inovativnog proizvoda nemaju sredstava niti mogućnosti angažovanja adekvatnog kadra za sprovođenje ove procedure. Često se radi o jednom fizičkom licu koje obavlja sve poslove ili malim start up-ovima koji nemaju potrebna iskustva uvoznih procedura usled čega im je procedura uvoza otežana. U tom smislu, sistem prethodne dozvola ili odobrenja kao princip ne predstavlja najbolji mehanizam zaštite pri uvozu ovih komponenti ili predmeta imajući u vidu da neretko stopira uvoz potrebnih komponenti od strane inovativnih subjekata.

7. Izostanak systemske podrške i uputstava i smernica za inovativne subjekte

Propisi i procedure koji se odnose na uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj su složeni i predstavljaju nepoznanicu mnogim inovativnim subjektima. Složene propise i procedure prati i izostanak uputstava i smernica, koji bi ovu oblast prikazali u jednostavnijoj sadržini, radi lakšeg razumevanja i primene.

Preporuke

1. Dosledno primenjivati procenu rizika u postupcima na državnoj granici (službene kontrole/inspekcijski nadzori i carinski postupak) koji za predmet imaju materijale od značaja za istraživanje i razvoj

Ova preporuka je sistemskog karaktera. Potrebno je da kontrola uvoza materijala za istraživanje i razvoj u praksi bude zasnovana na proceni rizika u odnosu na zaštićena dobra. Procenom rizika dobijaju se prioriteti za inspekcijski nadzor, tako što se subjekti, objekti, delatnosti i predmeti višeg stepena rizika kontrolišu prioritelnije, u većem obimu i sa većom učestalošću, dok se oni nižeg stepena rizika kontrolišu sa manjim stepenom prioriteta, u manjem obimu i sa manjom učestalošću ili se nadzor ne sprovodi, jer je stepen rizika neznatan. Procena rizika u inspekcijским nadzorima na državnoj granici zasniva se na riziku proizvoda, zemlje porekla, proizvođača, uvoznika i destinacije. U praksi, rizik proizvoda predstavlja preovlađujući faktor rizika, tako da, u principu, postoje dve grupe faktora rizika: karakteristike proizvoda i drugi faktori koji povećavaju ili smanjuju rizik pošiljke. Rizik proizvoda zavisi od karakteristika proizvoda, što u prvom redu podrazumeva informacije poput, recimo, potencijala za razvoj mikroorganizama, prisustva ili stvaranja toksina i načina konzumacije. Drugi faktori koji mogu smanjiti ili povećati na rizik od proizvoda mogu da uključuju i elemente propisane posebnim zakonom ili drugim propisom (poput Zakona o veterinarstvu).

Opšti model za procenu rizika pošiljaka

Rizik proizvoda	Rizik zemlje porekla	Rizik proizvođača	Rizik destinacije (opciono)
<ul style="list-style-type: none"> • Vrsta proizvoda i njegov inherentni rizik • Tehnološki proces koji je primenjen • Predloženi ponder 40% 	<ul style="list-style-type: none"> • Prema robustnosti sistema bezbednosti hrane • Moguće grupisanje zemalja • Predloženi ponder 18% 	<ul style="list-style-type: none"> • Na osnovu istorijskih podataka o nepravilnostima za minimum 3 godine • Predloženi ponder 18% 	<ul style="list-style-type: none"> • Da li poznato na koju destinaciju ili tržište pošiljka ide, da li je u pitanju maloprodajni lanci ili drugo • Predloženi ponder 6%

Izvor: USAID REG – Procena rizika kod uvoza hrane

Potrebna je dosledna primena modela za procenu rizika u nadzoru na državnoj granici prilikom uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj, u skladu sa evropskom regulativom i standardima i domaćim zakonodavstvom, proširenjem softverskog rešenja e-Inspektor sa odgovarajućim algoritmima procene rizika i na službene kontrole/inspekcijске nadzore na državnoj granici. Model procene rizika uvažava i rizik subjekta, te je potrebno vrednovati „istoriju“ uvoza od strane određenog subjekta, kao i određene vrste proizvoda ili materijala za istraživanje i razvoj (kako je to pravilno učinjeno u primeru sa uvozom drona, koji je opisan u prethodnim izlaganjima ove analize), koja utiče na smanjenje stepena rizika i efikasnije postupanje.

U ovom smislu, podržavamo korišćenje i dalji razvoj aplikativnog softverskog rešenja Uprave carina („Nova aplikativna platforma“), koje obuhvata sistem za analizu rizika.

Kada je reč o riziku koji pripada uzorcima namenjenim za laboratorijsko ispitivanje, kao i drugim materijalima od značaja za istraživanje i razvoj koji se u potpunosti iskorišćavaju, odnosno iscrpljuju ili uništavaju, a u svakom slučaju ne stavljaju se u promet i ne dolaze u kontakt sa potrošačima, smatramo da se radi o neznatnom riziku, odnosno da, praktično, rizik ni ne postoji u stvarnosti, iz kojih razloga se sprovođenje službene kontrole/inspekcijskog nadzora u odnosu na njih ukazuje kao suvišno.

Sistem analize rizika od kojeg zavisi nivo državne intervencije primenjiv je i na uvoz bioloških materijala od značaja za istraživanje i razvoj. Tako, ako bi došlo do kontaminacije vektora (virusa), koji se uvozi radi ispitivanja/istraživanja, nastala bi šteta, ali je ona neuporedivo manja u odnosu štetu, koja proizvodi daleko veće štetne posledice, ali je „uobičajena“/„redovna“ pojava. Iz tog razloga trebalo bi napraviti klasifikaciju uzoraka po stepenu rizika, pa bi se zavisno od stepena rizika sprovodilo odgovarajuće upravno postupanje.

2. Pojednostaviti postupak uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj uspostavljanjem jedinstvene kontaktne tačke na carini u pogledu uvoza materijala za istraživanje i razvoj

Propisima je potrebno utvrditi sprovođenje pojednostavljenog (skraćenog) postupka uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj. U tom smislu, identifikovane se tri opcije.

Prva opcija za olakšani uvoz uzoraka i pojednostavljivanje carinskih formalnosti je da subjekat za čije potrebe se uvozi materijal od značaja za istraživanje i razvoj (npr. ovlašćena laboratorija, inovativno društvo) stekne **status ovlašćenog privrednog subjekta**, u skladu sa članom 28. Carinskog zakona i čl. 25–43. Uredbe o carinskim postupcima i carinskim formalnostima.

Druga opcija je **uvođenje jedinstvene kontaktne tačke** (single point of contact) u pogledu uvoza materijala za istraživanje i razvoj, sa rešavanjem po hitnom postupku. U ovom smislu, Carinski zakon u članu 34. stav 1. propisuje da kada drugi nadležni organi, nad istom robom sprovode kontrole, carinski organ će, u bliskoj saradnji sa tim drugim organima, nastojati da se te kontrole izvrše, gde god je to moguće, u isto vreme i na istom mestu kao i carinska kontrola (one-stop-shop), uz koordinirajuću ulogu carinskog organa. Takođe, Zakon o opštem upravnom postupku u članu 42. st. 1. i 3. propisuje da ako je za ostvarivanje jednog ili više prava potrebno postupanje jednog ili više organa, stranka se obraća jedinstvenom upravnom mestu, na kome se vrši: poučavanje podnosioca zahteva, na način kako bi to činio nadležni organ, o tome šta je sve organima potrebno da bi postupili po zahtevu; primanje zahteva za priznavanje prava ili drugo postupanje u upravnoj stvari, mišljenja, objašnjenja,

komentara, kao i dokumenata i pravnih sredstava, saglasno propisu, i njihovo dostavljanje nadležnim organima; obaveštavanje podnosioca zahteva o tome koje je radnje preduzeo nadležni organ i pravnim aktima koje je doneo. Stavom 4. ovog člana predviđeno je da se ove radnje mogu se vršiti elektronskim putem, putem pošte, ili na drugi pogodan način. Jedinствена kontakt tačka, prema tome, ne mora da predstavlja fizički određeno jedinstveno upravno mesto, nego se može implementirati pomoću odgovarajućeg softverskog rešenja.

Treća opcija je izuzimanje materijala od značaja za istraživanje i razvoj od postupaka na državnoj granici, tako da se zakonsko izuzimanje, odnosno poseban režim uvoza ne vezuje za privrednog subjekta, nego za vrstu materijala koji se uvozi i namenu za koju se koristi (istraživanje i razvoj, odnosno laboratorijsko ispitivanje).

Sagledavajući izložene opcije, mišljenja smo da se kao optimalno rešenje ukazuje sprovođenje druge opcije – uvođenje jedinstvene kontaktne tačke (single point of contact) u pogledu uvoza materijala za istraživanje i razvoj, naročito uzoraka namenjenih laboratorijskom ispitivanju, sa rešavanjem po hitnom postupku².

Posebnim odredbama, odnosno dopunama Carinskog zakona uredilo bi se uspostavljanje jedinstvene kontakt tačke koja je predmet ove preporuke. Predvidelo bi se da se jedinstvenoj kontaktnoj tački za uvoz materijala za istraživanje i razvoj podnosi prijava u kojoj se precizno navodi šta pošiljka namenjena za istraživanje i razvoj obuhvata, uz davanje izjave, pod pravnom odgovornošću, o svrsi radi koje se uvozi, uključujući aktivnosti obuhvaćene istraživanjem i razvojem.

U pravno-organizacionom smislu, sprovođenje ove preporuke uključuje donošenje akta kojim se uspostavlja jedinstvena kontakt tačka i određuju osnovni elementi njegovog rada, kao i donošenje implementirajućih akata, među kojima su i smernice (uputstvo) za rad ovog centra, sa utvrđenim procedurama i objašnjenjima, te nadogradnju i dalji razvoj aplikativnog softverskog rešenja Uprave carina („Nova aplikativna platforma“).

U cilju praćenja i nadzora nad primenom ovih uvoznih povlastica, može da se propiše obaveza periodičnog izveštavanja nadležnog organa o statusu uvezenog materijala, naknadni inspekcijski i/ili carinski nadzor u fazi razvoja inovativnog proizvoda kod inovativnog subjekta, kao i prekršaj koji nastaje nenamenskim korišćenjem uvezenog materijala ili nestavljanjem na raspolaganje nadležnom organu materijala koji nisu iscrpljeni, odnosno uništeni.

² Takođe, može da se odnosi na ovlašćenu laboratoriju radi obavljanja čije delatnosti se uzorak uvozi. Tako, saglasno odredbama Zakona o bezbednosti hrane, laboratorijska ispitivanja u oblasti bezbednosti hrane i hrane za životinje u postupku službene kontrole mogu da se ustupe laboratorijama (službene laboratorije) putem konkursa koji raspisuje Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, odnosno Ministarstvo zdravlja i objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije“. Konkurs se raspisuje na period od najmanje pet godina i sadrži, pored ostalog: vrste laboratorijskih analiza u oblasti bezbednosti hrane i hrane za životinje za koje se konkurs raspisuje; period na koji se dodeljuju poslovi laboratorijskih analiza; dokaz o ispunjenosti standarda SRPS ISO/IEC 17025 – „Opšti zahtevi za kompetentnost laboratorija za ispitivanje i laboratorija za etaloniranje“; dokaz o ispunjenosti uslova u pogledu iskustva, rezultata i blagovremenosti u dosadašnjem obavljanju poslova laboratorijskih ispitivanja. Konkurs sprovodi Komisija koju obrazuje ministar poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, odnosno ministar zdravlja, a koji i donosi odluku o izboru službene laboratorije za obavljanje poslova laboratorijskih ispitivanja. Rezultati konkursa objavljuju se u „Službenom glasniku Republike Srbije“. Ministar poljoprivrede, odnosno ministar zdravlja utvrđuje spisak službenih laboratorija izabranih putem konkursa, objavljuje ga u „Službenom glasniku Republike Srbije“ i dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove koji se odnose na tehničke propise, radi upisa u registar ovlašćenih tela za ocenjivanje usaglašenosti. Prema tome uslovi, postupak i, uopšte, okvir za izbor službene laboratorije, odnosno ustupanje poslova laboratorijskog ispitivanja u oblasti bezbednosti hrane i hrane za životinje su zahtevni i transparentni, sa spiskom koji se objavljuje u „Službenom glasniku Republike Srbije“ i upisuje u registar ovlašćenih tela za ocenjivanje usaglašenosti. S obzirom da su sve prethodne provere izvršene i uslovi zadovoljeni, a spisak javan, postoje argumenti za stanovište da se postupak od strane nadležnog organa sprovede uvidom u taj spisak uz odgovarajuću izjavu.

3. Automatizovati proceduru za izdavanje dozvole za uvoz i izvoz robe dvostruke namene od značaja za istraživanje i razvoj

Kod uvoza robe dvostruke namene, koja je od značaja za istraživanje i razvoj, saglasno članu 13. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene, neophodno je pribaviti sa saglasnosti ministarstva nadležnog za poslove odbrane, ministarstva nadležnog za spoljne poslove i ministarstva nadležnog za unutrašnje poslove, kao i organa državne uprave nadležnog za poslove nacionalne bezbednosti, radi izdavanje dozvole od strane ministarstva nadležnog za poslove spoljne trgovine. U pitanju je donošenje zajedničkog rešenja, u skladu sa članom 138. Zakona o opštem upravnom postupku, kojim je u stavu 1. propisano da kad organ donosi rešenje uz prethodnu saglasnost drugih organa, rešenje se donosi pošto drugi organ da saglasnost i u njemu se navodi akt kojim je ona data. Stavom 4. ovog člana propisano je, između ostalog, da je organ dužan da saglasnost dostavi organu koji donosi rešenje, u roku od 30 dana od dana prijema zahteva. Članom 13. stav 3. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene propisano je da je ministarstvo nadležno za poslove spoljne trgovine dužno da izda dozvolu u roku od 10 dana od dana dobijanja poslednje saglasnosti organa iz st. 1. i 2. ovog člana. Time, ceo postupak može - po jednom tumačenju - može da traje 130 dana i više, odnosno oko 4 i po meseca (30+30+30+30+10). Radi zaštite prava stranaka i ostvarivanja javnog interesa, delotvornosti i ekonomičnosti postupka, potrebno je u članu 13. Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene propisati da se kompletan zahtev za izdavanje dozvole dostavlja istovremeno nadležnim organima i da se sve potrebne saglasnosti nadležnih organa pribavljaju u jedinstvenom roku od 40 dana od prijema.

Predlog odredaba Zakona o izvozu i uvozu robe dvostruke namene:

Izmeniti član 13. stav 1. tako da glasi: „Ministarstvo kompletan zahtev za izdavanje dozvole bez odlaganja, istovremeno dostavlja na saglasnost ministarstvu nadležnom za poslove odbrane, ministarstvu nadležnom za spoljne poslove i ministarstvu nadležnom za unutrašnje poslove, kao i organu državne uprave nadležnom za poslove nacionalne bezbednosti“.

U članu 13. dodati novi st. 4, koji glasi: „Organ iz stava 1. ovog člana dužan je da izda ili odbije davanje saglasnosti u roku od 30 dana od dana kada mu je Ministarstvo prosledilo zahtev za izdavanje dozvole, a ako ne postupi u tom roku Ministarstvo će smatrati da je na zahtev data saglasnost i odlučiti po zahtevu u naknadnom roku od 10 dana.“

To se može postići uvođenjem naučnih institucija u krug subjekata kojima resorno ministarstvo može izuzetno, po posebnoj proceduri, izdati dozvolu za izvoz ili uvoz robe dvostruke namene.

Celishodno je dopuniti i član 16. ovog zakona, kojim će se predvideti da i u slučaju kada se roba dvostruke namene uvozi za potrebe istraživanja i razvoja, resorno ministarstvo može, izuzetno, izdati dozvolu po posebnoj proceduri.

Pozdravljamo dopunu odredaba ovog člana uvođenjem naučnih institucija u krug subjekata kojima resorno ministarstvo može izuzetno, po posebnoj proceduri, izdati dozvolu za izvoz ili uvoz robe dvostruke namene.

Istovremeno, ukazujemo na mogućnost da se u primeni novog zakonskog rešenja može javiti tumačenje da se ove odredbe odnose isključivo na institucije u oblasti nauke, kao jedine kompetentne za oblast istraživanja i razvoja, zbog čega nalazimo da je potrebna dopuna i restrukturiranje ove pravne norme.

Naime, ovde treba imati u vidu da se istraživanje i razvoj priznaju kao prihvaćeni model rada i razvoja privrednih subjekata i kao aktivnost koja ne mora nužno dosezati naučno-akademski nivo, što naše zakonodavstvo uvažava. Najpre, Zakonom o inovacionoj delatnosti uređuju se ciljevi i organizacija primene naučnih saznanja, tehničkih i tehnoloških znanja i pronalazaštva u funkciji unapređenja proizvoda, procesa i usluga kao pokretača razvoja Republike Srbije, a posebno subjekata nacionalnog inovacionog sistema. Takođe, istraživanje i razvoj priznaju se kod oporezivanja pravnih lica, omogućavajući privrednim društvima poseban poresko-pravni režim, odnosno poreske povlastice kod oporezivanja porezom na dobit pravnih lica i porezom na dohodak građana.

4. Izmeniti i dopuniti Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava koja nisu registrovana

Potrebno je izmeniti Pravilnik o uvozu medicinskih sredstava – i to članove 8; 9; i 9a tako da naučnoistraživačke organizacije, inovativni subjekti i subjekti inovacione infrastrukture dobiju mogućnost da po pojednostavljenom postupku neposredno uvoze neregistrovana medicinska sredstva koja su namenjena naučnim ili medicinskim istraživanjima kao i za istraživanje i razvoj inovativnog proizvoda. Treba omogućiti da navedeni subjekti uvoz obave neposredno, u svojstvu uvoznika, u svoje ime i za svoj račun, a ne preko veleprodaje kao uvoznika registrovanog u Registru veleprodaje (Registar izdatih dozvola za promet medicinskih sredstava na veliko), kako je to sad definisano. Dodatno, potrebno je da umesto dosadašnje procedure dokazivanja svojstva subjekata dostavljanjem izjave, Agencija za lekove i medicinska sredstva po službenoj dužnosti utvrđuje svojstvo naučnoistraživačke organizacije, odnosno inovativnog subjekta i subjekta inovacione infrastrukture uvidom u registar naučnoistraživačkih organizacija, odnosno Registar subjekata nacionalnog inovacionog sistema. Na kraju, za uvoz neregistrovanog medicinskog sredstva potrebna je izjava odgovornog lica da će se to sredstvo koristiti isključivo u svrhe razvoja inovativnih proizvoda, da se neće upotrebljavati za kliničko ispitivanje i da se neće primenjivati na pacijentima, kao i da se neće koristiti u komercijalne svrhe.

5. Osloboditi od carinskih i drugih dažbina uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj

Troškovi plaćanja carine i PDV-a značajno opterećuju uvoz uzoraka, što često onemogućava istraživanje i razvoj naučnoistraživačkim organizacijama i inovativnim subjektima, a naročito novoosnovanim (startap) privrednim društvima, koja imaju vrlo ograničene resurse u početku poslovanja.

Kod uvoza materijala za potrebe istraživanja i razvoja često se radi o uvozu besplatne robe, koja neće biti korišćena u komercijalne svrhe, nego za stvaranje novog ili značajno poboljšanog proizvoda, procesa ili usluge, podrazumevajući u opštem smislu stvaranje nove dodate vrednosti, što predstavlja ne samo privatni interes privrednog subjekta koji uvozi takav materijal, nego i opšti interes.

Član 25. Zakona o porezu na dodatu vrednost taksativno nabroja robu i usluge čiji je promet oslobođen od PDV-a, uključujući biološke materijale od značaja za istraživanje (ljudski organi, tkiva, telesne tečnosti i ćelije, krv i majčino mleko). Međutim, nabavka svih ostalih materija od značaja za istraživanje i razvoj je predmet oporezivanja PDV-om prilikom uvoza, čime se ne prepoznaje njihov značaj za razvoj nauke i inovacija.

Sa druge strane, za razliku od navedene restriktivne carinske politike u odnosu na inovacije, rešenja člana 14. Zakona o ulaganjima i Uredbe o uslovima, načinu i postupku oslobođenja od carinskih i drugih dažbina na uvoz opreme usmerena su na privlačenje ulaganja i podsticanje razvoja i istraživanja. Tako je članom 14. stav 1. Zakona o ulaganjima propisano je da je uvoz opreme koja predstavlja ulog ulagača koji je strano ili domaće pravno ili fizičko lice slobodan i oslobođen od plaćanja carine i drugih uvoznih dažbina, dok se pomenutom uredbom bliže uređuju uslovi, način i postupak oslobođenja od carinskih i drugih dažbina na uvoz opreme ulagača, osim poreza na dodatu vrednost. Smatramo da je ovaj model celishodno primeniti i kod uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

Predlog odredaba Carinskog zakona:

U članu 247. u tački 4) tačka na kraju rečenice zamenjuje se zapetom, a posle tačke 4) dodaje se nova tačka 5), koja glasi:

„5) uzorke od značaja za istraživanje i razvoj.“

Sledstveno, materijali od značaja za istraživanje i razvoj bi bili bliže uređeni u Uredbi o carinskim povlasticama, dodavanjem novog člana 26a, poput uređenja drugih vrsta robe na koju se ne plaćaju uvozne dažbine (čl. 23 - 26).

Predlog odredaba Zakona o porezu na dodatu vrednost:

U članu 26. tačka 7) tačka na kraju rečenice zamenjuje se zapetom, a posle tačke 7) dodaje se nova tačka 1e), koja glasi:

„1e) uzorci od značaja za istraživanje i razvoj, bliže definisani carinskim propisima“

Sprovođenje ove preporuke podrazumeva i pripremu, usvajanje i objavu spiska materijala od značaja za istraživanje i razvoj, koji bi se koristio prilikom njihovog uvoza. Predloženo rešenje je u potpunosti u skladu sa Zakonom o inovacionoj delatnosti, koji „inovaciju“ definiše kao primenu novog ili značajno poboljšanog proizvoda, procesa ili usluge sa ciljem stvaranja nove dodate vrednosti.

6. Uvesti posebna pravila za uvoz i izvoz biološkog materijala uređenjem ove oblasti u skladu sa dobrom međunarodnom praksom

U oblasti uvoza i izvoza biološkog materijala je potrebno uvesti poseban regulatorni režim, propisivanjem posebnih pravila, prava i obaveza, pojednostavljenih postupaka i tarifnih brojeva i oznaka za uvoz i izvoz ove vrste pošiljaka u nekomercijalne svrhe, tj. svrhe naučnog („laboratorijskog“) ispitivanja/istraživanja, sa listom bioloških materijala koji se uvoze i izvoze.

U okviru postojećih regulatornih rešenja, tarifnih brojeva i oznaka za uvoz i izvoz ove vrste pošiljaka svrsishodno je tražiti od Uprave carina da prethodno izda garantni akt u vidu obavezujućeg obaveštenja Uprave carina o svrstavanju robe u određenu carinsku tarifu (OOS), u skladu sa čl. 23 - 26. Carinskog zakona u vezi sa čl. 18 - 21. Zakona o opštem upravnom postupku. Članom 18. stav 1. Zakona o opštem upravnom postupku predviđeno je da je garantni akt - pisani akt kojim se organ obavezuje da, na odgovarajući zahtev stranke, donese upravni akt određene sadržine, dok je članom 23. stav 3. Carinskog zakona propisano da je OOS obavezujući samo u vezi sa tarifnim svrstavanjem ili utvrđivanjem porekla robe - za carinske organe, u odnosu na lice na koje se odluka odnosi, samo u vezi sa robom nad kojom su carinske formalnosti obavljene nakon dana od kojeg OOS, odnosno OOP proizvodi pravno dejstvo, i za lice na koje se odluka odnosi, u odnosu na carinske organe, od dana kada mu je odluka dostavljena ili se smatra da mu je dostavljena.

Postupak uvoza određenog proizvoda, odnosno biološkog materijala bi trebalo da bude jedinstven, nezavisno od same primene tog proizvoda, odnosno materijala (istraživanje i razvoj ili klinička primena). Nadzor i kontrolu sprovode različiti organi, dok bi postupak trebalo da bude isti.

7. Uvesti sistem zbirnih dozvola i notifikacije za uvoz i izvoz

Sistem pojedinačnih dozvola za uvoz i za izvoz bi trebalo zameniti sistemom zbirnih ili grupnih dozvola. Dodatno, predlog je da se uvede i sistem notifikacija gde bi subjekti koji uvoze ili izvoze biološki materijal obavestavali nadležni organ o nameri svakog pojedinačnog uvoza/izvoza i realizaciji tog uvoza/izvoza.

Implementacija ovog rešenja optimalno bi podrazumevala uspostavljanje softverskog rešenja Ministarstva zdravlja koji bi u sebi objedinio sledeće funkcionalnosti:

- podnošenje zahteva i izdavanja zbirnih dozvola subjektima koji se bave istraživanjem i razvojem, uključujući zdravstvene ustanove i laboratorije, koje bi bile ovlašćene da u okviru definisanog perioda, tj. dok traje određeni projekat/ istraživanje uvoze i izvoze biološki materijal u svrhu laboratorijskih analiza i istraživanja i primene novih zdravstvenih tehnologija, bez podnošenja zahteva i izdavanja pojedinačnih dozvola;
- obaveštavanje, odnosno slanje notifikacije nadležnom organu o nameri svakog pojedinačnog uvoza/izvoza biološkog materijala i realizaciji tog uvoza/izvoza.

Kroz ovo softversko rešenje bi se povezale sve instance koje imaju javna ovlašćenja u vezi sa ovim uvozom-izvozom, kao i ostali učesnici u tom poslu (Uprava za biomedicinu u sastavu Ministarstva zdravlja; Agencija za lekove i medicinska sredstva (ALIMS); Uprava carina; uvoznik-izvoznik; špediter). Uz vremensko ograničenje, zbirna dozvola može sadržati i ograničenje po vrsti i količini bioloških materijala koji se uvoze/izvoze, zavisno od vrste materijala i istraživanja.

U našem zakonodavstvu se mogu pronaći modeli i primeri koji su srodni predloženom. Tako, Pravilnik o dokumentaciji i načinu uvoza lekova koji nemaju dozvolu za lek, odnosno medicinskih sredstava koja nisu upisana u Registar medicinskih sredstava u članu 4. stav 4. propisuje da u slučaju uvoza neregistrovanog leka koji se ne propisuje i ne izdaje na teret sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja, ALIMS može da odobri uvoz tog leka u količini od najviše 5000 pakovanja u toku jedne kalendarske godine. Takođe, u skladu sa Zakonom o lekovima i medicinskim sredstvima i Pravilnikom o kliničkom ispitivanju lekova u humanoj medicini, pružalac usluga za klinička ispitivanja može da od ALIMS pribavi dozvolu za uvoz određene supstance za sve vreme trajanja odobrene kliničke studije (ovo odobrenje je prethodno pribavljeno takođe od ALIMS).

Nalazimo da se ovaj sistem može shodno primeniti i na uvoz hardverskih i softverskih komponenti od značaja za istraživanje i razvoj, sa notifikacijama nadležnog ministarstva, odnosno nadležnog organa. Radi zaštite podataka o ličnosti, umesto svih podataka o ličnosti, trebalo bi da podaci budu pseudonimizovani, tako da se upisuje broj koji bi označavao konkretan slučaj, a koji bi pomoću odgovarajućeg „ključa“ mogao da otkrije identitet pacijenta ovlašćenim licima koja je neophodno da to znaju (tu spadaju lekari, dok u krug ovih lica, prema našem mišljenju, ne spadaju carinski službenici). Zakonski osnov za ovo mišljenje nalazimo u članu 5. stav 1. tač. 2) i 3) Zakona o zaštiti podataka o ličnosti, kojim je propisano da se podaci o ličnosti moraju prikupljati u svrhe koje su konkretno određene, izričite, opravdane i zakonite i dalje se ne mogu obrađivati na način koji nije u skladu sa tim svrhama ("ograničenje u odnosu na svrhu obrade"), te biti primereni, bitni i ograničeni na ono što je neophodno u odnosu na svrhu obrade ("minimizacija podataka"), u vezi sa članom 42. tog zakona, kojim su uređene mere zaštite, koje uključuju pseudonimizaciju.

8. Definirati pojam uzorka od značaja za istraživanje i razvoj, koji se uvozi u Republiku Srbiju

Uzorci koji se uvoze radi laboratorijskog ispitivanja, odnosno u svrhe istraživanja i razvoja, podležu redovnim graničnim kontrolama i carinskom postupku, koji traju najmanje sedam dana, a često i značajno duže. Ovakva praksa onemogućava ispitivanje uzorka na predviđen način, budući da on tokom vremena zadržavanja na granici menja svoja svojstva, iako se ti uzorci u potpunosti troše i uništavaju u okviru ispitivanja, odnosno istraživanja, pa ne dolaze u kontakt sa potrošačima i zaštićenim dobrima, čime je rizik neznatan, odnosno praktično nepostojeći.

Usled dužeg zadržavanja uzoraka na granici, isključuje se mikrobiološko testiranje uzoraka kao izvozna usluga ovlašćenih laboratorija, a u pojedinim slučajevima i ispitivanje kvaliteta se dovodi u pitanje, jer uzorak menja svoja svojstva tokom vremena i, po svojim karakteristikama, više ne predstavlja uzorak koji je inicijalno upućen radi analize.

Carinski zakon propisuje specifičan tretman „ovlašćenih privrednih subjekata“ (čl.27-29.), to jest privrednih subjekata koji su poslovno nastanjeni na carinskom području Republike Srbije i ispunjavaju određeni set kriterijuma definisan članom 28. Carinskog zakona, i to: odsustvo ozbiljne povrede carinskih i poreskih propisa, posedovanje visokog nivoa kontrole aktivnosti i protoka robe, finansijsku likvidnost, stručnost i sigurnosne i bezbednosne standarde. Ovi subjekti predstavljaju izuzetke od plaćanja uvoznih dažbina (čl. 246. i 247.) budući da Carinski zakon u članu 247. tačka 1) propisuje da se uvozne dažbine ne plaćaju na besplatan reklamni materijal i uzorke koji se primaju iz inostranstva. Taj zakon ne definiše pojam uzorka koji se uvozi radi laboratorijskog ispitivanja, odnosno u svrhe istraživanja i razvoja, niti propisuje pojednostavljenu proceduru za njegov uvoz.

Član 42. Uredbe o carinskim postupcima i carinskim formalnostima propisuje da „ovlašćeni privredni subjekt“ podleže manjem broju fizičkih i dokumentarnih kontrola nego ostali privredni subjekti tj. da ima povoljniji tretman u pogledu procene i kontrole rizika, a član 182. izuzetke u kojima ne postoji obaveza podnošenja ulazne sažete deklaracije prilikom unošenja robe u carinsko područje. Član 250-256. Uredbe propisuje način provere robe (pregled, uzimanje uzoraka i ispitivanje uzoraka).

Članom 23. stav 5. tačka 2) Uredbe o carinskim povlasticama propisano je da se reklamnim materijalom i uzorcima smatraju uzorci čija pojedinačna vrednost nije veća od 100 evra, u dinarskoj protivvrednosti, a „koji se primaju radi pribavljanja porudžbine ili ponude robe, odnosno zaključenja ugovora o proizvodnji te robe, kao i za prikazivanje, ispitivanje i sl“. Na ovaj način je pojam uzorka u carinskom smislu samo delimično uređen.

Ni posebni zakoni na osnovu kojih se sprovodi službena kontrola/inspekcijski nadzor na granici (npr. Zakon o bezbednosti hrane) ne propisuju pojednostavljeni postupak ili izuzeće od carinske kontrole uzoraka koji se uvoze radi laboratorijskog ispitivanja, odnosno u svrhe istraživanja i razvoja.

Carinskim zakonom je potrebno urediti pojam uzorka koji se uvozi radi laboratorijskog ispitivanja, odnosno u svrhe istraživanja i razvoja.

Taj pojam se može definisati tako što će se u članu 4. Carinskog zakona dodati nova tačka 24a), koja glasi: „24a) „uzorci od značaja za istraživanje i razvoj” – uzorci koji se uvoze po nekomercijalnom ili komercijalnom osnovu, radi istraživanja i razvoja, kao i radi ispitivanja od strane ovlašćene laboratorije, a koji nisu namenjeni prodaji na tržištu”

I posebnim zakonima na osnovu kojih se sprovodi službena kontrola/inspekcijski nadzor na granici (npr. Zakon o bezbednosti hrane) potrebno je prepoznati ovu vrstu uzoraka i propisati pojednostavljeni postupak ili izuzeće od službene kontrole, što se sprovodi preko jedinstvene konraktne tačke na carini u pogledu uvoza materijala za istraživanje i razvoj (predmet posebne preporuke).

Nakon zakonskog uređenja, ova materija bi bila razrađena uputstvima, usklađenim sa spiskom materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

9. Uspostaviti objedinjeni spisak špeditera koji obavljaju poslove uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj

Celishodno je da nadležni organi i poslovne asocijacije sačine ovaj spisak i učine ga javno dostupnim. Ova mera bi dala pozitivan doprinos kod pružanja pravovremene i kontinuirane podrške i olakšavanja sprovođenja carinskih procedura inovativnim subjektima pri uvozu materijala od značaja za istraživanje i razvoj.

10. Pripremiti i objaviti uputstva i smernice za uvoz materijala od značaja za istraživanje i razvoj

Složene propise i procedure je potrebno prikazati inovativnim subjektima u jednostavnijoj sadržini, radi lakšeg razumevanja i primene, u vidu uputstava i smernica, što je zadatak nadležnih organa i poslovnih asocijacija. Celishodno je da ove smernice sadrže prikaz radnji („korak po korak“) koje se preduzimaju prilikom uvoza materijala od značaja za istraživanje i razvoj, uz primere pravilno popunjene dokumentacije, bitne kontakte i druge bitne informacije. U tom smislu, određene smernice i uputstva može da sačini Fond za inovacionu delatnost, u saradnji sa Upravom carina, kao i poslovnim asocijacijama i udruženjem carinskih agenata, odnosno špediterskih preduzeća i agenata.

PRILOG 1.

Klasifikacija biološkog materijala (1)

- **Nukleinske kiseline DNK, RNK iz različitih izvora (biljke, životinje, mikroorganizmi)**
- **Različiti ćelijski izolati i ekstrakti: proteini, delovi ćelija, organelle, šećeri, lipidi...(biljke, životinje, mikroorganizmi)**
- **Ćelijske linije humanog, životinjskog i biljnog porekla**
(komercijalne ćelijske linije, primarne ćelije, matične ćelije)
- **Tkiva humanog, životinjskog i biljnog porekla**
 - Tkiva** dostavljena sa operacija, autopsija, transplanta, biopsija, tkivo placente i pupčanika, koštana srž, tkiva zamrznuta ili u obliku kalupa ili preseka
 - Krv i derivati krvi** (plazma, serum, krvni ugrušak, krvne ćelije)
- **Telesne izlučevine humanog i životinjskog porekla**
(urin, feces (uključujući mekonijum), semena tečnost/spermatozoidi, pljuvačka, znoj, gnoj, sputum, bronholavaž)
- **Telesne tečnosti humanog i životinjskog porekla**
(sinovijalna tečnost, likvor, ascites, amnionska tečnost, limfa)
- **Ekstrakti biljaka**
- **Uzorci briseva**
(bukalni, vaginalni, sa rane i sl.)
- **Različiti *in vivo* modeli:** linije zebra ribica (*Danio rerio*), WT ili transgene i *C. elegans* kao model sistem za beskičmenjake (uključujući embrione i adulte)
- **Laboratorijske životinje**
- **Bakterije, kvasci, gljive, alge sunđer**
(komercijalni, GMO, poreklom iz humanih, životinjskih i biljnih uzoraka, sredinski, iz prehrambenih i različitih feremntisanih proizvoda, zemljišta, vode...)
- **Virusi** (humani, životinjski, biljni i bakteriofagi)
- **Seme transgenih biljaka**
- **Nemodifikovani biljni materijal:** seme, klijanci, reznice, listovi, cele biljke
- **Sertifikovani referentni materijali za testiranje prisustva GM u biljnom materijalu**

- Uzorci fitoplanktona
- Insektski materijal u raznim fazama ontogeneze
- Paraziti i parazitoidi
- Čiste aktivne supstance farmaceutika
- Uzorci supstrata
- Hrana za laboratorijske životinje i ribe u akvakulturi

PRILOG 2.

Klasifikacija biološkog materijala (2)

Humani

- Humani serum
- Humana krv
- Humana plazma
- Humani feces
- Humani urin
- Humane ćelije iz kulture tkiva
- Izolovana DNK iz humanih ćelija iz kulture tkiva
- Izolovana RNK iz humanih ćelija iz kulture tkiva
- Krvne ćelije
- Pleuralna efuzija
- Cerebrospinalna tečnost
- Sveže zamrznuto tkivo
- Tkivo fiksirano u formalinu
- Tkivo ukalupljeno u formalinu
- Tktivni mikro ereji
- Histopatološki materijal fiskiran na mikroskopskim pločicama
- Toksini
- Faktori rasta
- Humane ćelijske kulture
- Primarne ćelijske kulture
- Organoidi
- Ex vivo organi
- Pljuvačka
- Dentalni biofilm
- Sulkusna tečnost
- Ekstrahovani zubi
- Ekstrahovani dentalni implantati
- Trajni preparati DNK na mikroskopskim pločicama
- RNK pripremljena za sekvenciranje
- DNK pripremljena za sekvenciranje
- Mikroskopske pločice sa parafinskim isečcima biopsijskih uzoraka humanog tkiva
- Parafinski blokovi tumorskog tkiva i zamrznuti uzorci tumorskog tkiva

Biljni

- Biljne ćelije iz kulture tkiva
- Biljke
- Biljni organi
- Ekstrakti biljaka poznatog sastava
- Ekstrakti biljaka delimično poznatog sastava
- Izolovana DNK iz biljnih organa
- Izolovana RNK iz biljnih organa
- Izolovana DNK iz biljnih ćelija iz kulture tkiva
- Izolovana RNK iz biljnih ćelija iz kulture tkiva
- Trajni preparati biljnih tkiva na mikroskopskim pločicama
- Semenski materijal
- Sadnice drvenastih i žbunastih biljaka
- Sušeni delovi biljaka
- Trajni preparati DNK na mikroskopskim pločicama

Biljni

- Trajni preparati RNK na mikroskopskim pločicama
- RNK pripremljena za sekvenciranje
- DNK pripremljena za sekvenciranje
- Brašno
- Čaj
- Sačma
- Ekstrudati

Životinjski

- Živi pacovi
- Živi miševi
- Žive životinje iz prirode
- Zebrice
- Embrioni
- Faktori rasta
- Organi i tkiva laboratorijskih sisara, na suvom ledu
- Organi tkiva (jetra, mozak, bubreg, testisi, uterus, creva, mišić itd.) drugih životinja koje nisu na CITES listi i nisu zaštićeni prema domaćem zakonodavstvu – na suvom ledu
- Organi i tkiva (jetra, mozak, bubreg, testisi, uterus, creva, mišić, itd.) drugih životinja koji su na CITES listi i/ili su zaštićeni prema domaćem zakonodavstvu – na suvom ledu
- Serum laboratorijskih životinja
- Plazma laboratorijskih životinja
- Krv životinja iz prirode
- Serum životinja iz prirode
- Plazma životinja iz prirode
- Urin laboratorijskih životinja
- Urin životinja iz prirode
- Feces laboratorijskih životinja
- Feces životinja iz prirode
- Životinjske ćelije iz kulture tkiva
- Ekstrakti životinja poznatog sastava
- Ekstrakti životinja delimično poznatog sastava
- Izolovana DNK iz organa laboratorijskih životinja
- Izolovana RNK iz organa laboratorijskih životinja
- Izolovana DNK iz organa životinja iz prirode
- Izolovana RNK iz organa životinja iz prirode
- Izolovana DNK iz životinjskih ćelija iz kulture tkiva
- Izolovana RNK iz životinjskih ćelija iz kulture tkiva
- Uzorci vodenih makrobeskičmenjaka fiksirani alkoholom
- Uzorci vodenih makrobeskičmenjaka fiksirani formalinom
- Uzorci zooplanktona fiksirani alkoholom
- Uzorci zooplanktona fiksirani formalinom
- Trajni preparati životinjskih tkiva na mikroskopskim pločicama
- Krzno suvo, deo krzna suvog za genetičku analizu
- Kost preparirana za genetičku analizu
- Uzorci pljuvačke
- Uzorci mleka

Životinjski

- Uzorci jaja
- Insektski materijal u raznim fazama ontogeneze
- Sperma i komercijalno seme životinja
- Antitela
- Leševi životinja
- Materijali uzorkovani sa mrtvih životinja
- Trajni preparati DNK na mikroskopskim pločicama
- Trajni preparati RNK na mikroskopskim pločicama
- RNK pripremljena za sekvenciranje
- DNK pripremljena za sekvenciranje
- Paraziti
- Parazitoidi
- Tardigrade
- Sunđer
- Mikroskopske pločice sa parafinskim isečcima tkiva eksperimentalnih životinja
- Parafinski blokovi tumorskog tkiva i zamrznuti uzorci tumorskog tkiva
- Mleko
- Mleko u prahu

Mikrobiološki

- Aktivni mikroorganizmi – bakterije, nivo biološke bezbednosti 1
- Aktivni mikroorganizmi, nivo biološke bezbednosti 2
- Aktivni mikroorganizmi, nivo biološke bezbednosti 3
- Aktivni mikroorganizmi, nivo biološke bezbednosti 4
- Toksini bakterija
- Plazmidi
- Sojevi bakterija
- Virusi
- Biološki materijal koji sadrži viruse
- Ekstremofilni mikroorganizmi
- Kvasci
- Kompetentne bakterijske linije za umnožavanje i kloniranje ekspresionih vektora
- Kulture mikroorganizama – tečne kulture ili kulture na želatinoznoj podlozi, u hermetički zatvorenim posudama

Alge

- Uzorci bentosnih algi fiksirani formalinom i/ili lugolovim rastvorom
- Ekstrakti algi
- Aktivne supstance izolovane iz algi
- Sušeni delovi

Gljive

- Različiti sojevi gljiva (patogeni, saprofitni)
- Ekstrakti gljiva
- Aktivne supstance izolovane iz gljiva
- Sušeni delovi
- Umetnički predmeti sa simptomima deterioracije uzrokovane gljivama

Supstance

- Čiste aktivne supstance farmaceutika (npr. citostatici) koji se koriste za analizu toksičnosti i/ili genotoksičnosti koristeći različite testove
- Uzorci supstrata

Hrana (za lab životinje)

- Hrana za laboratorijske životinje
- Hrana za ribe koja se koristi u akvakulturi

Zemljište

- Uzorci zemljišta

PRILOG 3.

Spisak naučno-istraživačkih organizacija (NIO) koje su dostavile tabele sa klasifikovanim biološkim materijalom

1. Institut za veterinarstvo „Novi Sad“
2. Fakultet za fizičku hemiju Beograd
3. Medicinski fakultet, Beograd
4. PMF Niš
5. Agronomski fakultet Čačak
6. IMI
7. IMGGI
8. IHTM
9. Institut za povrtarstvo, S. Palanka
10. INEP
11. Institut za onkologiju i radiologiju Srbije
12. Biološki fakultet, Beograd
13. Naučni institut za prehrambene tehnologije u Novom Sadu
14. IBISS
15. Stomatološki fakultet, Beograd
16. PMF Novi Sad
17. PMF Kosovska Mitrovica
18. Institut za stočarstvo
19. Naučno-tehnološki park
20. Univerzite u Beogradu – Šumarski fakultet

startech.org.rs